

การประกันภัยความรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

นางสาวนันทอง วนวัฒนาวงศ์

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LIABILITY INSURANCE : COVERAGE FOR PUNITIVE DAMAGES

Miss Nubthong Wanawattanawong

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ
โดย	นางสาวนันททอง วนวัฒนาวงศ์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร. ศนันท์ภรณ์ ไสตติพันธ์ุ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	อาจารย์ ดร. आयศวี คำบรรลือ

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย อนุญาติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นส่วหนึ่งของ การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... ๙-๘๕๖..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชัยนติ ไกรกาญจน์)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศนันท์ภรณ์ ไสตติพันธ์ุ์)

.....
(อาจารย์ ดร. आयศวี คำบรรลือ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีรวุฒิ จันทโชติ)

นับทอง วณวัฒน์นางค์ : การประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ.

(LIABILITY INSURANCE: COVERAGE FOR PUNITIVE DAMAGES)

อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ ดร. ศนันทกรณ์ ไสตติพันธ์

อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : อาจารย์ ดร. आयुศรี คำบรรลือ

จำนวนหน้า 183 หน้า.

การบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ส่งผลให้ผู้ประกอบการและผู้ประกอบธุรกิจซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีความเสี่ยงที่จะต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีที่มีการกระทำละเมิดที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ จึงเกิดการรับประกันภัยความรับผิดที่มีข้อตกลงคุ้มครองความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษขึ้นในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดดังกล่าวไม่สามารถบังคับใช้ให้ผู้เอาประกันภัยได้รับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ในทุกกรณี ตามที่กำหนดในกรมธรรม์ประกันภัย

การวิจัยนี้ได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษและการประกันภัยความรับผิดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ และข้อกำหนดกรมธรรม์ประกันภัยที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และวิเคราะห์ปัญหากฎหมายที่เกิดขึ้น รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการกำหนดรูปแบบของข้อกำหนดกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิด ตลอดจนการปรับใช้หรือแก้ไขเพิ่มเติมหลักกฎหมายประกันภัยความรับผิดของประเทศไทยให้มีความเหมาะสมและสามารถรองรับการทำประกันภัยความรับผิดที่มีการคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ พบว่าการให้ความคุ้มครองความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบธุรกิจกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในประเทศไทย ไม่สามารถกระทำได้โดยง่ายเนื่องจากต้องแก้ไขหลักการสำคัญตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งหลักเรื่องการพิจารณาความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงและหลักการตีความหลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาการตีความกรมธรรม์ประกันภัยหรือความสำคัญผิดของผู้เอาประกันภัยเกี่ยวกับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามกรมธรรม์ประกันภัย การแก้ไขปัญหานั้นที่สามารถกระทำได้ทันที คือ การปรับปรุงแบบและข้อความกรมธรรม์ประกันภัยในส่วนการให้ความคุ้มครองค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ให้มีข้อยกเว้นความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษอันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัย และต่อไปควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ให้มีข้อยกเว้นในลักษณะเดียวกันไว้ในมาตราที่มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

Asst. Prof. Dr. ...

5085994234 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : LIABILITY INSURANCE / PUNITIVE DAMAGES / EXEMPLARY DAMAGES / INSURABILITY / COVERAGE

NUBTHONG WANAWATTANAWONG : LIABILITY INSURANCE : COVERAGE FOR PUNITIVE DAMAGES. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SANUNKORN SOTHIBUNDHU, Dr. Jur., CO-ADVISOR : ARYUSRI KUMBUNLUE, Ph.D.,

183 pp.

The adoption of the Product Liability Act B.E. 2551 and the Consumer Case Procedures Act B.E. 2551 results in risk of business operators being liable for punitive damages, in a tort case arising in connection with the business operation, apart from the risk in liability for compensatory damages as imposed under the Thai Civil and Commercial Code. This results in the use of the liability insurance policy covering punitive damages in Thailand. The assumption of this thesis is that the policy does not provide coverage for punitive damages in every aspect as intended.

This thesis is conducted by studying the laws relating to the award of punitive damages, liability insurance laws relating to coverage for punitive damages, and the insurance policy provisions in such respect of Thailand and foreign countries, i.e. the United Kingdom, the United States, and France and analyze the legal issues in relation to the coverage for punitive damages under liability insurance. Based on the study, the author has proposed in this thesis the appropriate form of insurance policy provisions in respect of the coverage for punitive damages, the implementation guideline of law provisions regarding the insurance of liability for punitive damages, as well as the revision to the liability insurance laws of Thailand for effective liability insurance for punitive damages coverage.

It is found in the comparative study of foreign law that to provide coverage for punitive damages resulting from the willful or gross negligent act of the insured cannot be easily obtained as it requires revision of various material principles under the Civil and Commercial Code, i.e. the principle of defining gross negligence and the principle of public policy consideration. Therefore, in order to prevent the insurance policy interpretation issue, as preliminary solution, exclusion of coverage in such circumstances should be adopted to the liability insurance policy. Afterwards, it is expedient to revise the provisions under Product Liability Act B.E. 2551 and the Consumer Case Procedures Act B.E. 2551 to also provide similar exclusion.

Field of Study : ..Laws

Academic Year : 2010.....

Student's Signature

Advisor's Signature

Co-advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ศนันท์กรรณ์ ไสตติพันธ์และอาจารย์ ดร.อายุศรี คำบรรลือ ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อคิดเห็นแก่ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์อย่างดียิ่งโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ชยันติ ไกรกาญจน์ ที่ได้กรุณาสละเวลารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวัฒน์ จันทโชติ ซึ่งกรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งทั้งสองท่านได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้วิชาความรู้ซึ่งผู้เขียนได้นำมาใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณคุณสุรศักดิ์ เหลืองอร่ามกุล และคุณศุภลักษณ์ คำพานุศย์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและประสบการณ์ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณคุณรัชชิน บุญฤทธิ์รุ่งโรจน์ คุณชนิดา ลีลานันท์กุล คุณศศิวิมล กังวาลไกล คุณณัฐพล วิลาร์ักษ์ และเพื่อนๆ พี่น้อง ในหมวดวิชากฎหมายเอกชนและธุรกิจทุกคน ผู้ร่วมชะตากรรม เป็นกำลังใจ คอยอยู่เคียงข้างและช่วยเหลือผู้เขียนตลอดการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ บุคลากร และพี่น้องทุกท่านที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนทุกท่านที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือและทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งผู้เขียนไม่อาจเอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ได้ครบถ้วน

ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณและน้อมระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดาที่ให้การสนับสนุนผู้เขียนในการศึกษาที่ผ่านมาและในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งโดยตลอด ขอขอบคุณพี่สาวและน้องสาวของผู้เขียนที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนในทุกๆ ด้าน ขอขอบคุณคุณทนานนท์ สระทองคำ และเพื่อนสนิททุกคนที่ธรรมศาสตร์ และที่เตรียมอุดมที่คอยให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือผู้เขียนจนสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐานของการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
บทที่ 2 แนวคิดพื้นฐานและหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ	8
2.1 แนวคิดพื้นฐานและความเป็นมาของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ.....	8
2.1.1 ความหมายของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ.....	8
2.1.2 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ	9
2.1.3 วัตถุประสงค์ของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ.....	14
2.2 แนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งของประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์และ	17
ประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์.....	
2.2.1 แนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งของประเทศที่ใช้	18
ระบบซีวิลลอว์.....	
2.2.2 แนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งของประเทศที่ใช้	22
ระบบคอมมอนลอว์.....	
2.3 หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในต่างประเทศ.....	24
2.3.1 ประเทศสหราชอาณาจักร.....	24
2.3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	27
2.3.3 ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	32

2.4 หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศไทย.....	36
2.4.1 หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางละเมิดตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ของไทย.....	36
2.4.2 หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติ ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.....	39
ก. ลักษณะของการกระทำที่เป็นเหตุของกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการ ลงโทษ.....	40
ข. ขอบเขตและเงื่อนไขในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ...	42
ค. บุคคลผู้ต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ.....	43
2.4.3 หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551.....	48
ก. ลักษณะของการกระทำที่เป็นเหตุของกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อ การลงโทษ.....	49
ข. ขอบเขตและเงื่อนไขในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ...	50
ค. บุคคลผู้ต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ.....	51
บทที่ 3 การประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ	53
3.1 ความหมายและหลักการของการประกันภัย.....	53
3.1.1 ความหมายของการประกันภัย.....	53
3.1.2 ลักษณะของความเสียหายที่อาจเอาประกันภัยได้.....	54
3.1.3 หลักสำคัญและทฤษฎีของประกันภัย.....	56
3.1.4 ลักษณะสำคัญของสัญญาประกันภัย.....	59
3.2 หลักการตีความสัญญาประกันภัย.....	61
3.3 การประกันภัยความรับผิด.....	65
3.3.1 ความหมายของการประกันภัยความรับผิด.....	65
3.3.2 การประกันภัยความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	66

3.4	ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในการประกันภัยความรับผิด.....	67
3.4.1	ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามหลักกฎหมายของ ต่างประเทศ.....	67
3.4.2	ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ของไทย.....	71
3.5	การประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในต่างประเทศ.....	78
3.5.1	ประเทศสหราชอาณาจักร.....	79
3.5.2	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	81
3.5.3	ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	88
3.6	การประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศไทย.....	90
บทที่ 4	วิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหม ทดแทนเพื่อการลงโทษของต่างประเทศเปรียบเทียบกับของประเทศไทย	99
4.1	วิเคราะห์ปัญหาความไม่ชัดเจนของกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดเกี่ยวกับความ คุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ.....	100
4.2	วิเคราะห์ปัญหาการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการ ลงโทษขัดต่อวัตถุประสงค์ของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ.....	113
4.3	วิเคราะห์ปัญหาความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษขัดต่อหลัก ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและหลัก Public Policy.....	118
4.4	วิเคราะห์ปัญหาการปรับใช้ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 879 กับการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหม ทดแทนเพื่อการลงโทษ.....	125
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	130
5.1	บทสรุป.....	130
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	133
	รายการอ้างอิง.....	136
	ภาคผนวก.....	141

ภาคผนวก ก. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนหลักทั่วไปของการประกัน วินาศภัยและการประกันภัยค้ำจุน.....	142
ภาคผนวก ข. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551.....	149
ภาคผนวก ค. พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.....	167
ภาคผนวก ง. แบบกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายต่อความเสียหายที่ เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของสมาคมประกันวินาศภัย.....	173
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	183

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้รับเอาแนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษอันเป็นแนวคิดเรื่องค่าเสียหายของประเทศในระบบคอมมอนลอว์ มาใช้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะที่มีขอบเขตการบังคับใช้ในวงกว้าง ได้แก่ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 *

การบังคับใช้หลักเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามกฎหมายข้างต้นส่งผลให้ผู้ประกอบการและผู้ประกอบธุรกิจซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีความเสี่ยงที่จะต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ นอกเหนือจากความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายซึ่งเป็นหลักทั่วไปของการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีที่มีการกระทำในลักษณะละเมิดต่อผู้บริโภคและลักษณะการกระทำนั้นต้องด้วยหลักเกณฑ์ที่ศาลอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

สืบเนื่องจากการที่ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบธุรกิจมีความเสี่ยงในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบธุรกิจต้องหาวิธีจัดการกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นโดยการทำประกันภัยความรับผิด ในปัจจุบันแม้การประกันภัยความรับผิดในประเทศไทยจะมีความหลากหลายและมีการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับความรับผิดตามที่กฎหมายต่างๆ กำหนด แต่ที่ผ่านมา ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งซึ่งได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครอง

* นอกจากนี้ หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษยังมีปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงในที่นี้ เนื่องจากอยู่นอกขอบเขตการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้

ประกันภัยประเภทดังกล่าว ยังจำกัดอยู่เพียงความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย จนกระทั่งเมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้ ก็ทำให้ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ได้รับการพิจารณาเพื่อกำหนดความคุ้มครองในการประกันภัยความรับผิดประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว

เนื่องจาก ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น เป็นค่าสินไหมทดแทนที่มีแนวคิดมาจากประเทศในระบบคอมมอนลอว์ แต่หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกันภัยในการประกันภัยความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น มีฐานมาจากหลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายซึ่งมีอยู่เดิมในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยซึ่งมีฐานเป็นกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ ดังนั้น ในการทำประกันภัยความรับผิดประเภทต่างๆ ให้ครอบคลุมถึงความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ จึงมีปัญหาทางกฎหมายเกิดขึ้นว่า หลักการประกันภัยความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะสามารถรองรับการทำประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษซึ่งเป็นหลักการใหม่ที่ไทยรับมาจากระบบคอมมอนลอว์ได้หรือไม่ อย่างไร หลักการประกันภัยค่าจนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะนำมาปรับใช้ได้มากน้อยเพียงใดกับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ด้วยเหตุที่ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษและยับยั้งผู้กระทำความผิดมิให้มีการกระทำผิดซ้ำอีก ตลอดจนเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างมิให้ผู้อื่นกระทำละเมิดในลักษณะเดียวกันกับผู้ที่ได้รับการตัดสินให้จ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ดังนั้น จึงมีประเด็นปัญหาว่าหากผู้เอาประกันภัยสามารถโอนความเสี่ยงในความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไปยังผู้รับประกันภัย โดยให้ผู้รับประกันภัยเป็นผู้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษแทนผู้เอาประกันภัย โดยที่ผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดและมีความรับผิดดังกล่าวไม่ต้องเป็นผู้รับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั่นเอง จะทำให้วัตถุประสงค์ในการลงโทษของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเสียไปหรือไม่ อย่างไร

นอกจากนี้ เนื่องจากศาลมักจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเฉพาะในกรณีที่ การกระทำละเมิดมีลักษณะที่ร้ายแรงและสมควรแก่การถูกลงโทษ หรือกระทำการโดยจงใจหรือ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจึงเกิดปัญหาว่า ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็น ส่วนได้เสียหรือเป็นความเสี่ยงที่สามารถเอาประกันภัยได้หรือไม่ตามหลักการและทฤษฎีของการ ประกันภัย และหากผู้เอาประกันภัยสามารถโอนความเสี่ยงภัยในความเสี่ยงหายทางการเงิน (Financial Loss) จากการที่ตนต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไปยังผู้รับประกันภัย เพื่อให้ ผู้รับประกันภัยเป็นตัวกลางในการเฉลี่ยความเสี่ยงภัยนั้นไปยังผู้เอาประกันภัยรายอื่นๆในตลาด จะเป็นการขัดต่อหลักการประกันภัยหรือไม่ อย่างไร

ด้วยเหตุที่ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น เป็นค่าสินไหมทดแทนที่ศาลมัก จะกำหนดให้ต้องรับผิดเฉพาะในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ดังนั้น เมื่อพิจารณาประกอบกับหลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัย ตามมาตรา 879 วรรคแรก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในเมื่อความวินาศภัย หรือเหตุอื่นซึ่งได้ระบุในสัญญาอันได้เกิดขึ้นเพราะ ความทุจริตหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกัน” จึงทำให้เกิดประเด็นปัญหาต่อไปอีกว่า หากผู้รับประกันภัยในการประกันภัยความรับผิดประเภทต่างๆ ตกกลงให้ ความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัยครอบคลุมถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษซึ่งผู้เอาประกัน ต้องรับผิดตามกฎหมายเฉพาะ จะเป็นการทำสัญญาที่ขัดกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 879 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันจะทำให้ สัญญาประกันภัยตกเป็นโมฆะตาม มาตรา 151 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ หากเป็น การทำสัญญาที่ขัดต่อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว สัญญาหรือกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะสามารถบังคับใช้ได้ มากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้รับประกันภัยตกลงคุ้มครองความรับผิดของผู้เอาประกันภัยตาม กฎหมายเฉพาะฉบับใดฉบับหนึ่ง โดยไม่มีการระบุยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยค่าสินไหม ทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ จะถือว่ากรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าวครอบคลุมถึงค่าสินไหมทดแทน เพื่อการลงโทษได้หรือไม่ หลักการตีความสัญญาและกรมธรรม์ประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่ง

และพาณิชย์และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 จะนำมาปรับใช้ได้
อย่างไร เพียงใดในการนำมาพิจารณาเพื่อบังคับใช้กรรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าว

จากปัญหาต่างๆดังกล่าว ผู้เขียนจึงเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาประเด็น
ทางกฎหมายต่างๆ เกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เพื่อหา
แนวทางที่เหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายประกันภัยความรับผิดของประเทศไทยกับ
การทำประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เพื่อให้การประกันภัยความรับผิด
สามารถช่วยบรรเทาความเสี่ยงของผู้เอาประกันภัยได้และสามารถเป็นกลไกสนับสนุนการบังคับใช้
กฎหมายต่างๆที่มีการกำหนดความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สมมติฐาน

แบบกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดที่มีการกำหนดความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทน
เพื่อการลงโทษที่มีอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่สามารถบังคับใช้โดยให้ความคุ้มครองครบถ้วน
ตามที่กำหนดในกรรมธรรม์ประกันภัยได้ ตามหลักกฎหมายประกันภัยของไทย

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้เข้าใจถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษและการ
ประกันภัยความรับผิดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษของทั้งประเทศไทยและ
ต่างประเทศ

2. เพื่อให้ทราบถึงข้อกำหนดของกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดในส่วนของ
ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษและปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการประกันภัยดังกล่าวทั้ง
ของประเทศไทยและต่างประเทศ

3. เพื่อให้มีข้อมูลในการพิจารณาข้อกำหนดที่เหมาะสมของกรรมธรรม์ประกันภัย
ความรับผิดที่สามารถใช้ในการบรรเทาความเสี่ยงต่อความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

4. เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมากำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาทางกฎหมายที่จะเกิดขึ้นในการบังคับตามกฎหมายประกันภัยความรับผิดในส่วนของความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาถึงแนวคิดพื้นฐานและหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษทั้งของไทยและของต่างประเทศ โดยในส่วนของหลักความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามกฎหมายไทย ผู้เขียนจะศึกษาเฉพาะหลักเกณฑ์การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เท่านั้น โดยจะไม่ศึกษาถึงหลักเกณฑ์การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ส่วนหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษของต่างประเทศนั้น ผู้เขียนจะศึกษาหลักการทั้งของประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ ได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักร และประเทศสหรัฐอเมริกา และของประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบซีวิลลอว์ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

2. ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในการประกันภัยความรับผิดประเภทต่างๆ ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ

โดยในส่วนนี้ ผู้เขียนจะศึกษาทั้งข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ข้อกำหนดในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตความรับผิดที่ตกลงรับประกัน และข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยที่ให้อยู่ในประเทศไทยและต่างประเทศ และแนวคำวินิจฉัยของศาลต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบังคับตามกฎหมายประกันภัยความรับผิดในส่วนของความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

3. ศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาทางกฎหมายและผลทางกฎหมายของการทำประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษของประเทศไทยและของต่างประเทศ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายในประเทศไทยที่จะเกิดขึ้นในการบังคับตามกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดประเภทต่างๆในส่วนของความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหา และแนวปฏิบัติจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่างๆ ตลอดจนเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะได้มาโดยการค้นคว้าจากหนังสือ บทความ วารสาร จุลสาร เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนต่าง ๆ รายงานการสัมมนา รายงานการวิจัย เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ที่สุด

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิดพื้นฐานและหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษทั้งของไทยและของต่างประเทศ
2. ทำให้เข้าใจถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในการประกันภัยความรับผิดประเภทต่างๆ ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ข้อกำหนดในกรรมธรรม์ที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตความรับผิดที่ตกลงรับประกันและข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยที่ใช้ในประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนแนวคำวินิจฉัยของศาลต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบังคับตามสัญญาประกันภัยความรับผิดในส่วนของความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

4. ทำให้สามารถนำผลการศึกษาวิจัยมาเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา
กฎหมายที่เกิดขึ้นในการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดพื้นฐานและหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

การศึกษาแนวคิดพื้นฐานและความเป็นมาของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะทำให้เข้าใจถึงเหตุผลเบื้องหลังและวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์ในบทต่อไปถึงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในการประกันภัยความรับผิด ดังนั้น ในบทนี้ ผู้เขียนจะศึกษาถึงความหมาย ความเป็นมา วัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ และหลักการใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทยในปัจจุบัน

2.1 แนวคิดพื้นฐานและความเป็นมาของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

2.1.1 ความหมายของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

“ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ” หรือในภาษาอังกฤษ เรียกว่า “Punitive Damages” หรือ “Exemplary Damages” หมายถึง ค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งซึ่งกำหนดให้เพิ่มเติม นอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย (Compensatory Damages)¹ เพื่อลงโทษจำเลย² และเพื่อยับยั้งจำเลยไม่ให้กระทำผิดอีก และขณะเดียวกันยังมุ่งเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่นมิให้กระทำตามในกรณีที่มีการกระทำละเมิดหรือการทำความผิดสัญญาที่มีพฤติการณ์ที่ร้ายแรงกว่าปกติหรือผู้กระทำละเมิดหรือผู้กระทำผิดสัญญาที่มีพฤติกรรมที่มีความชั่วร้ายเมื่อพิจารณาจากลักษณะการกระทำของจำเลย เช่น การกระทำละเมิดหรือผิดสัญญาโดยจงใจหรือเจตนา โดยประมาทเลินเล่อ

¹ Bryan A. Garner, Black's Law Dictionary, Eighth Edition (New York : West Group, 2004), p. 418.

² Dan B. Dobbs, Handbook on the Law of Remedies 204 (1973), (Citing Restatement of Torts § 908 (1939), referred to in John Y. Gotanda, “Punitive Damages: A Comparative Analysis “, Villanova University School of Law, Villanova University School of Law, Public Law and Legal Theory Working Paper No. 2003-6 , 2003, p.4 [online], 16 June 2009. Available from: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=439884

อย่างร้ายแรง โดยมีเจตนาชั่วร้าย การกระทำละเมิดโดยการบีบบังคับกดขี่ข่มเหง หลอกลวงหรือใส่ร้ายผู้อื่น หรือการกระทำละเมิดทั้งที่รู้ว่าการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น แต่ก็มีได้ใส่ใจต่อผลของการกระทำของตนเนื่องจากได้คิดคำนวณแล้วว่าตนเองจะได้ประโยชน์จากการกระทำละเมิดนั้น

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นเป็น หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งที่มีจุดกำเนิดในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ และเป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไปของค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งที่ว่าค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งต้องเป็นไปเพื่อการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดหรือการทำผิดสัญญา³

จากการศึกษาลักษณะสำคัญของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ปรากฏในงานเขียนของนักกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ ผู้เขียนพบว่าแต่ละประเทศที่ใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในทางละเมิดนั้น มีความมุ่งหมายที่เหมือนกัน คือ ต้องการให้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นกลไกทางแพ่งในการลงโทษและป้องปรามผู้กระทำละเมิดมิให้กระทำการเช่นนั้นอีก และเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่นมิให้กระทำละเมิดเช่นนั้น และมักใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีที่ละเมิดที่มีพฤติการณ์รุนแรงที่มีลักษณะการกระทำเช่นเดียวกับในคดีอาญา เช่น การทุจริต หลอกลวง ฉ้อฉล ซึ่งผู้กระทำละเมิดกระทำโดยมิได้คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ต้องเสียหาย

2.1.2 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ก่อนที่ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะปรากฏชัดเจนในหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนของประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ได้มีแนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาตั้งแต่สมัยก่อนคริสตกาล โดยปรากฏในรูปแบบของ ค่าสินไหมทดแทนที่เป็นจำนวนทวีคูณ (Multiple damages)

³ Elizabeth A. Martin, Oxford Dictionary of Law, Fifth Edition (New York : Oxford University Press. 2002), p. 191.

ตัวอย่างของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่เป็นจำนวนทวีคูณ (Multiple damages) นั้นปรากฏในประมวลกฎหมายในยุคโบราณหลายฉบับ เช่น

1) ประมวลกฎหมายของฮัมมูราบี

ประมวลกฎหมายของฮัมมูราบี เป็นประมวลกฎหมายที่เก่าแก่ของโลก ในปี 2000 ก่อนคริสตกาล เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับแรกที่ใช้หลักการเยียวยาความเสียหายโดยการลงโทษในคดีแพ่ง หลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนที่ปรากฏในประมวลกฎหมายนี้ คือ ผู้กระทำความผิดจะถูกตัดสินให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่คำนวณโดยการนำมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง มาคูณกับอัตราของจำนวนเท่าที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าตามลักษณะของการกระทำละเมิดแต่ละประเภท ซึ่งอาจเป็นอัตราเท่าของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตั้งแต่ 3 เท่า จนถึง 30 เท่าของมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกกระทำให้เสียหายในการกระทำละเมิด ตัวอย่างเช่น ในมาตรา 5 ของประมวลกฎหมายฮัมมูราบีกำหนดว่า ผู้พิพากษาที่เปลี่ยนแปลงคำตัดสินของตน อาจต้องจ่ายค่าปรับเป็นจำนวน 12 เท่าของโทษตามคำพิพากษานอกเหนือจากการถูกปลดออกจากตำแหน่ง (§ 5 In addition to being expelled for altering his judgment once it was rendered, the judge could have to pay twelve fold the penalty in the judgment หรือ มาตรา 112 กำหนดว่า ผู้ขนส่งที่ไม่ส่งสินค้าซึ่งตนได้รับขน จำต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนห้าเท่าของมูลค่าสินค้านั้น (§ 112 common carriers who do not deliver the goods entrusted to him must pay fivefold their value)⁴

2) กฎหมายของบาบิโลเนียน

อาณาจักรบาบิโลเนียนซึ่งมีอยู่ตั้งแต่ปี 2800 ถึงปี 1000 ก่อนคริสตกาลก็ได้มีหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่เป็นจำนวนทวีคูณในกฎหมายของบาบิโลเนียน หลายกรณี เช่น มาตรา 112 กำหนดว่าผู้ขนส่งซึ่งทำให้สินค้าที่ขนส่งเปลี่ยนสภาพไป จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

⁴ Code of Hammurabi compiled in A. KOCOUREK & J. WIGMORE, Sources of Ancient and Primitive Law, vol. 1 (1915) cited in Linda L. Schlueter. Punitive Damages Vol 1, 5th Edition(Newark, N.J. : LexisNexis, c2005), p. 2.

ให้แก่เจ้าของสินค้าเป็นจำนวนห้าเท่า (§ 112 A carrier who converted goods entrusted to him must repay the owner fivefold)⁵

3) กฎหมายของชาวฮิตไทต์

กฎหมายของชาวฮิตไทต์หรือชาวกรีกโบราณ ในปี 1400 ก่อนคริสตกาล (the Hittites and ancient Greeks) เช่น มาตรา 57 – 58 ของประมวลกฎหมายฮิตไทต์ (Hittite Code) มีหลักว่า ผู้ใดขโมยกระทิงหรือม้าขึ้นเยี่ยมไป จะต้องชดใช้กระทิงหรือม้า 15 ตัว คืนแก่เจ้าของ (If a person stole a “great” bull or horse, then he had to repay the owner fifteen bulls or horses)⁶

4) ประมวลกฎหมายฮินดูของพระมนู (the Hindu Code of Manu)

ตัวอย่างแนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ปรากฏในประมวลกฎหมายฮินดูของพระมนูตั้งแต่ปี 200 ก่อนคริสตกาล เช่น มาตรา 400 ซึ่งกำหนดให้บุคคลที่เลี่ยงภาษีในสินค้าต้องจ่ายค่าปรับเป็นจำนวน 8 เท่าของจำนวนภาษีอากรที่ได้ตั้งใจหลีกเลี่ยงของสินค้านั้น (§ 400 provides for fines eight times the amount of the duty he tried to evade on his goods)⁷

5) คัมภีร์ไบเบิล

คัมภีร์ไบเบิลก็ได้มีหลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนที่มีลักษณะเป็นการลงโทษ เช่น คัมภีร์ไบเบิล ตอน Exodus ข้อ 22:1, 9 (King James version) ได้บัญญัติในเรื่อง “สิทธิอำนาจของเจ้าของสัตว์และสิ่งของ” ว่า “22:1 ถ้าผู้ใดลักวัวหรือแกะไปฆ่าหรือขาย ให้ผู้นั้นใช้วัวห้าตัวแทนวัวหนึ่งตัวและแกะสี่ตัวแทนแกะหนึ่งตัว (Rights of Property, 22:1 If a man shall steal an ox, or a sheep, and kill it, or sell it; he shall restore five oxen for an ox, and four sheep for a sheep.)”⁸

⁵ H. Jolowicz, *The Assessment of Penalties in Primitive Law* in CAMBRIDGE LEGAL ESSAYS (1926) cited in Linda L. Schlueter, *Punitive Damages Vol 1*, p. 2.

⁶ H. Jolowicz, *The Assessment of Penalties in Primitive Law*, p. 2.

⁷ The Laws of Manu compiled in A. KOCOUREK & J. WIGMORE, *Sources of Ancient And Primitive Law*, vol. 1 (1915) cited in Linda L. Schlueter, *Punitive Damages. Vol 1*, p. 2.

⁸ The Hebrew Covenant Code of Mosiac Law cited in Linda L. Schlueter, *Punitive Damages Vol 1*, p. 3.

จากตัวอย่างการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่เป็นทวีคูณข้างต้นจะเห็นได้ว่า ลักษณะการกระทำละเมิดที่มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนทวีคูณนั้น ส่วนใหญ่เป็นการกระทำที่เข้าลักษณะของความผิดทางอาญาในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนที่เป็นทวีคูณนั้นเกิดขึ้นในยุคที่กฎหมายมิได้มีเส้นแบ่งระหว่างคดีแพ่งและคดีอาญา อย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างกับระบบกฎหมายในปัจจุบันซึ่งมีการแยกการกระทำผิดทางแพ่งออกจากการกระทำผิดทางอาญา โดยที่การบังคับใช้กฎหมายแพ่งจะมุ่งไปที่การแก้ไขเยียวยาความเสียหายของคุณค่า ในขณะที่กฎหมายอาญาจะมุ่งเน้นหน้าที่ในการลงโทษผู้กระทำความผิด

อย่างไรก็ตาม แม้ในสมัยปัจจุบันจะมีการแบ่งกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาออกจากกัน แนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนที่เป็นจำนวนทวีคูณของความเสียหายที่แท้จริงในยุคโบราณก็ได้ตกทอดมาถึงประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 13 กระทั่งต่อมาในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ได้พัฒนาเป็นหลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในคดีแพ่งอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ คือ ประเทศสหราชอาณาจักรในปี 1763 ในคดี *Wilkes v. Wood*⁹ ซึ่งศาลตัดสินว่าจำเลยซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการละเมิดสิทธิพลเมืองของโจทก์โดยบุกคุกเคสสถานและยึดทรัพย์สินของโจทก์โดยใช้เพียงหมายทั่วไป (general warrant) เพียงหมายเดียวอันเป็นการไม่ชอบ โดยศาลได้เห็นด้วยกับข้อต่อสู้ของโจทก์ที่ว่าค่าสินไหมทดแทนเล็กน้อยไม่มีทางจะหยุดการกระทำของจำเลยที่เป็นการรุกรานสิทธิของพลเมืองของโจทก์ได้และได้ตัดสินให้จำเลยจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษโดยให้เหตุผลว่าค่าสินไหมทดแทนนั้นมิได้กำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นที่พอใจแก่ผู้เสียหายอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังกำหนดขึ้นเพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดและเพื่อยับยั้งการกระทำผิดในลักษณะเช่นนั้นอีกในอนาคต ทั้งยังกำหนดเพื่อเป็นหลักฐานถึงความไม่พอใจของคณะลูกขุนที่มีต่อการกระทำนั้น*

⁹ 2 Wils. K.B. 205, 95 Eng. Rep. 768 (C.P. 1763).

* *Wilkes v. Wood*, 2 Wils. K.B. 205, 95 Eng. Rep. 489, 498-99 (C.P. 1763)

The court stated that “Damages are designed not only as satisfaction to the injured person, but likewise as a punishment to the guilty, to deter from any such proceeding for the future, and as a proof of the detestation of the jury to the action itself”) [online], Available from : <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/documents/amendIVs4.html>. [2010 October 6]

นอกจากนี้ในคดีที่เกี่ยวข้องกัน คือคดี Huckle v. Money¹⁰ ซึ่งจำเลยเป็นเจ้าของรัฐที่กระทำละเมิดในลักษณะเดียวกันกับคดีข้างต้น กล่าวคือ ได้บุกเข้าค้นบ้านของโจทก์โดยมิชอบเพื่อค้นหาหลักฐานในการกระทำความผิด อันเป็นการละเมิดสิทธิพลเมืองของโจทก์ คณะลูกขุนได้กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นจำนวนเงินถึง 300 ปอนด์ ให้จำเลยชดใช้ให้แก่โจทก์เพื่อลงโทษและยับยั้งการกระทำความผิดของจำเลยในอนาคต ซึ่งในคดีดังกล่าวนี้ ค่าเสียหายที่แท้จริงเป็นจำนวนเพียง 20 ปอนด์¹¹

ตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1760 ได้มีบรรทัดฐานทางกฎหมายที่ชัดเจนในประเทศสหราชอาณาจักรว่า ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษสามารถกำหนดได้เพื่อลงโทษจำเลยในกรณีที่การกระทำมีความมุ่งร้าย มีการกดขี่ข่มเหง หรือข้อล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งลักษณะของการกระทำนั้นร้ายแรงกว่าพฤติการณ์ปกติ¹²

หลังจากที่ประเทศสหราชอาณาจักรเป็นประเทศแรกที่ใช้หลักการของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ต่อมาประเทศในระบบคอมมอนลอร์อื่นๆ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศแคนาดา และประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้¹³ ก็ได้นำหลักเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไปใช้ โดยมีหลักของการนำไปใช้ที่แตกต่างกันไป ทั้งในด้านขอบเขตการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษและปัจจัยที่ศาลใช้พิจารณากำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ภาระการพิสูจน์ของโจทก์เพื่อให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ตลอดจนการใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย (Compensatory damages) มาเป็นเงื่อนไขในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

¹⁰ 2 Wils. K.B. 205, 95 Eng. Rep. 768 (C.P. 1763).

¹¹ Linda L. Schlueter, Punitive Damages, Vol 1, p. 6.

¹² Ibid., p. 6.

¹³ Thomas Rouhette, The Availability of punitive damages in Europe: Growing Trend or Nonexistent Concept?, Defense Counsel Journal, 1 October 2007, p. 2 [online], Available from : <http://www.allbusiness.com/legal/torts-damages>. [2009, August 20]

2.1.3 วัตถุประสงค์ของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

วัตถุประสงค์ของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ บ่งบอกอยู่ในชื่อที่ใช้เรียก กล่าวคือ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อการลงโทษจำเลยผู้กระทำผิดทางแพ่งโดยมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความชั่วร้ายภายในจิตใจ โดยไม่แยแสถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น

นอกจากวัตถุประสงค์ที่ปรากฏอยู่ในชื่อที่เรียกแล้ว ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษยังมีวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งกว่าการลงโทษ ซึ่งก็คือ วัตถุประสงค์ในการยับยั้งจำเลยมิให้กระทำความผิดเช่นเดิมอีกในอนาคตโดยให้จำเลยเข็ดหลาบจากการที่ต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพิ่มขึ้นจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย

นอกจากจะมุ่งหมายเพื่อยับยั้งการกระทำความผิดของจำเลยแล้ว การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษยังมีวัตถุประสงค์เพื่อยับยั้งผู้อื่นมิให้กระทำความผิดเช่นเดียวกับจำเลย โดยให้ผลคำตัดสินในคดีของจำเลย เป็นตัวอย่างเพื่อกีดกันและ บังคับปรามผู้ที่มีความคิดจะทำพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างเดียวกับการกระทำของจำเลยโดยให้เกิดความเกรงกลัวจนต้องยับยั้งพฤติกรรมดังกล่าวมิให้เกิดขึ้น เป็นการป้องกันการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดี ดังปรากฏตามคำว่า “ค่าสินไหมทดแทนเพื่อเป็นเยี่ยงอย่าง” (Exemplary Damages) ซึ่งเป็นชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ซึ่งแสดงถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าว¹⁴

นอกจากนี้ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษยังมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้โจทก์ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดที่ร้ายแรง มีแรงจูงใจในการนำคดีมาฟ้องต่อศาลเพื่อป้องกันกรณีที่จำเลยจงใจกระทำความผิดโดยเล็งเห็นว่าจำเลยอาจได้เงินหรือผลกำไรจากการทำความผิดมากกว่าจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายที่จำเลยต้องจ่ายให้แก่โจทก์ ซึ่งในกรณีดังกล่าวเพียงแค่ว่าค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายย่อมไม่มีผลเพียงพอในการยับยั้งการกระทำความผิดโดยหวังผลกำไรของจำเลยในอนาคต¹⁵

¹⁴ Linda L. Schlueter, Punitive Damages 1, p. 6.

¹⁵ Ontario Law Reform Commission, Report on Exemplary Damages, 1991, p. 1.

นอกจากวัตถุประสงค์ข้างต้นแล้ว การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศสหราชอาณาจักรในยุคแรกเริ่มนั้นยังมีวัตถุประสงค์อื่นอีกหลายประการ เช่น¹⁶

1) เพื่อหาความชอบธรรมให้แก่ค่าตัดสินของคณะลูกขุนที่กำหนดค่าสินไหมทดแทนเกินจากความเสียหายที่แท้จริง

เนื่องจากคณะลูกขุนที่เป็นผู้กำหนดค่าสินไหมทดแทนในการพิจารณาคดีในประเทศสหราชอาณาจักรในยุคก่อนนั้นยังขาดประสบการณ์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งในบางกรณี ทำให้มีการกำหนดค่าเสียหายที่เกินกว่าความเสียหายที่แท้จริง ดังนั้น ในปลายศตวรรษที่ 18 ศาลอังกฤษจึงใช้หลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับค่าตัดสินที่ได้กำหนดค่าสินไหมทดแทนเกินจากความเสียหายที่เป็นรูปธรรมซึ่งโจทก์ได้รับ

2) เพื่อเยียวยาความทุกข์ทรมานทางจิตใจ

เนื่องจากคำพิพากษาส่วนใหญ่ของศาลอังกฤษในศตวรรษที่ 18-19 นั้นจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้เพียงแต่สำหรับความเสียหายที่วัดมูลค่าเป็นตัวเงินได้เท่านั้น แต่ศาลจะไม่พิจารณถึงความทุกข์ทรมานทางจิตใจ เว้นแต่ในกรณีที่ความทุกข์ทรมานทางจิตใจเป็นองค์ประกอบหลักของความเสียหายที่แท้จริงในคดีละเมิดบางประเภท เช่น หมิ่นประมาท ทำร้ายร่างกาย การล่อลวงทางเพศ ดังนั้น ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ จึงเป็นหลักการที่ช่วยให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยความเสียหายจากการทุกข์ทรมานทางจิตใจเนื่องจากการกระทำที่ร้ายแรงของจำเลยในกรณีที่ความทุกข์ทรมานทางจิตใจนั้นมิใช่องค์ประกอบหลักของความเสียหายที่แท้จริงในคดี

3) เพื่อชดเชยความเสียหายที่ไม่เป็นรูปธรรมอื่นๆ

นอกจากความทุกข์ทรมานทางจิตใจแล้วยังมีความเสียหายที่ไม่เป็นรูปธรรมอื่นๆ เช่น การเสียความรู้สึก การเสียศักดิ์ศรี หรือการถูกดูถูก ซึ่งความเสียหายเหล่านี้เป็นตัวอย่างของความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินซึ่งเกิดจากการกระทำที่ร้ายแรงของจำเลย และเป็นความเสียหายไม่ได้รับการเยียวยาตามกฎหมายระบบคอมมอนลอว์ ดังนั้น ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจึงเข้ามาทำ

¹⁶ Linda L. Schlueter, Punitive Damages 1, p. 7- 10.

หน้าที่เฉพาะในการเยียวยาความเสียหายที่ไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมซึ่งโดยปกติแล้วจะมีได้รับการพิจารณาในระบบคอมมอนลอว์

4) เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของการลงโทษที่ไม่สมมูลระหว่างการกระทำ ความผิดต่อบุคคลและการกระทำ ความผิดต่อทรัพย์สิน

เนื่องจากศาลอาญาของอังกฤษในศตวรรษที่ 18 -19 นั้นมักกำหนดโทษให้ผู้ ที่กระทำความผิดต่อทรัพย์สินน้อยกว่าโทษของผู้ที่กระทำความผิดต่อบุคคล ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดความ ไม่สมมูลในลักษณะเดียวกันนั้นในคดีแพ่ง ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจึงถูกกำหนดขึ้นทำให้ การลงโทษการกระทำความผิดต่อบุคคลและการกระทำ ความผิดต่อทรัพย์สินนั้นเท่าเทียมกัน

5) เพื่อป้องกันการแก้แค้นของโจทก์ในคดีแพ่ง

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษทำให้แนวโน้มที่โจทก์จะหาทาง เยียวยาความเสียหายด้วยตนเองนั้นลดลง และยังช่วยป้องกันมิให้ผู้เสียหายหาทางแก้แค้นผู้กระทำ ความผิดโดยวิธีที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ กพฤติกรรมการกระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงของจำเลย อาจก่อให้เกิดความโกรธเคืองและไม่พอใจเป็นอย่างมาก การกำหนดสินไหมทดแทนเพื่อ การลงโทษในบางกรณีจึงเป็นการสื่อให้เห็นถึงความโกรธเคืองอย่างรุนแรงของสังคมที่มีต่อพฤติกรรม ของจำเลย¹⁷

ผู้เขียนเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้างต้นน่าจะเป็นเหตุผลเบื้องหลังที่ทำให้ศาลอังกฤษในยุค แรกยอมยกเว้นหลักทั่วไปในทางแพ่งจากเดิมที่ใช้หลักการว่าค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งนั้นต้อง เป็นไปเพื่อการเยียวยาความเสียหาย มาใช้หลักเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้ใน การพิจารณาคดีแพ่ง และเมื่อหลักการดังกล่าวกลายเป็นหลักการหนึ่งในการกำหนดค่าสินไหม ทดแทนทางแพ่งของประเทศสหราชอาณาจักรแล้ว หลักการดังกล่าวก็ได้แพร่หลายไปในประเทศที่ใช้ ระบบคอมมอนลอว์อื่นๆ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศออสเตรเลีย

ต่อมา การใช้หลักเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษของประเทศในระบบ คอมมอนลอว์ ก็มีอิทธิพลให้ประเทศในระบบซีวิลลอว์เริ่มหันมาพิจารณายอมรับหลักการดังกล่าว

¹⁷ Wikes v. wood, Loft, 19, 98 Eng. Rep. 489, 499 (C.P. 1763)

เช่น ประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี อยู่ระหว่างการทบทวนข้อโต้แย้งของศาลเยอรมันที่เคยปฏิเสธการบังคับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามคำพิพากษาของศาลมลรัฐแคลิฟอร์เนียด้วยเหตุผลว่าค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษขัดต่อ Public Policy ของประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี¹⁸ เช่นเดียวกับศาลของราชอาณาจักรสเปนซึ่งเริ่มลดความลังเลในการบังคับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ¹⁹

จากการศึกษา ผู้เขียนพบว่าปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์และประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ยอมรับหลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในระดับที่แตกต่างกัน ก็คือ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งที่แตกต่างกันระหว่างระบบกฎหมายสองระบบ

ซึ่งผู้เขียนจะได้ศึกษาในหัวข้อ 2.2 เกี่ยวกับแนวคิดและหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งของระบบกฎหมายสองระบบ

2.2 แนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งของประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์และประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์

จากการศึกษาภาพรวมของการใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศต่างๆ ผู้เขียนพบว่าการยอมรับหลักเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์มากกว่าประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์

เหตุที่หลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้รับการยอมรับและมีที่ใช้ในประเทศระบบคอมมอนลอว์มากกว่านั้น เนื่องจากลักษณะที่แตกต่างกันของระบบกฎหมายทั้งสองระบบ ทั้งในด้านบทบาทในการสร้างหลักกฎหมายใหม่ของศาลและความยืดหยุ่นในการยอมรับ

¹⁸ V. Behr, Punitive Damages in American and German Law – Tendencies Towards Approximation of Apparently Irreconcilable Concepts, 78 Chi-Kent L. Rev. 105, 130, 2003

¹⁹ John Y. Gotanda, Charting Developments concerning Punitive Damages : Is the tide changing?(2007)

หลักกฎหมายใหม่ๆที่เกิดขึ้นจากแนวคำพิพากษาของศาล กล่าวคือ ในประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์นั้น กฎหมายไม่ได้เกิดขึ้นจากคำพิพากษาของศาล หากแต่เกิดจากการตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติของรัฐ ทำให้ศาลมีบทบาทที่จำกัดในการสร้างหลักกฎหมายใหม่ๆขึ้น จะมีเพียงแต่การวางบรรทัดฐานในการตีความกฎหมายตามตัวบทกฎหมายที่มีอยู่แล้วเท่านั้น ในขณะที่ศาลในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์มีบทบาทอย่างมากในการสร้างหลักกฎหมายใหม่ๆจากคำพิพากษาของตนทำให้มีความยืดหยุ่นมากกว่าประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ในการยอมรับหลักกฎหมายใหม่ๆที่เกิดขึ้นจากแนวคำพิพากษาของศาล ส่งผลให้การพัฒนาหลักกฎหมายใหม่ๆ มีความเคลื่อนไหวรวดเร็วกว่าประเทศในระบบซีวิลลอว์²⁰ ซึ่งความแตกต่างของกฎหมายทั้งสองระบบดังกล่าว จึงสะท้อนให้เห็นว่าเหตุใดหลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจึงเกิดขึ้นก่อนและได้รับการยอมรับในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์มากกว่าประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์

นอกจากนี้ ประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์และประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ดังนี้

2.2.1 แนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งในประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์

ฐานความคิดของประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์นั้นจะมีการแบ่งแยกอำนาจในการดำเนินคดีของเอกชนออกจากอำนาจของรัฐโดยเคร่งครัด ดังนั้น หลักการค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจึงเป็นการต้องห้ามตามแนวคิดของประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์โดยเห็นว่า การลงโทษไม่ใช่เรื่องของกฎหมายเอกชน เนื่องจากการลงโทษแสดงถึงความไม่เห็นชอบของสาธารณชนต่อพฤติกรรมบางประการ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจึงควรเป็นเรื่องของกฎหมายอาญามากกว่ากฎหมายแพ่ง เนื่องจากการลงโทษนั้นอยู่ในขอบอำนาจของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา²¹

²⁰ Michael L. Wells, Marion and W. Colquitt Carter, Common Lawyer's Perspective on the European Perspective on Punitive Damages, (University of Georgia School of Law, 2009), p.7.

²¹ Georges Cavalier, Punitive Damages and French Public Policy, University Lyon 3- Jean Moulin France, 2007, p.2[online], Available from: <http://ssrn.com/abstract=1174363> [2009, May 15]

นอกจากนี้ ทฤษฎีพื้นฐานว่าด้วยการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งของประเทศในระบบซีวิลลอว์นั้นยึดมั่นในทฤษฎีว่าด้วยหนี้ (Theory of Obligation) กล่าวคือ มองว่าผู้กระทำละเมิดกับผู้เสียหายมีความสัมพันธ์แต่เพียงในทางหนี้เท่านั้น ดังนั้นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งจึงมุ่งหมายให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นในทำนองเดียวกันนี้ตามสัญญา

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางละเมิดของประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ใช้หลัก “Restitution in integrum” หรือ “full compensation of damages”²² กล่าวคือ ค่าสินไหมทดแทนต้องเป็นไปเพื่อการชดเชยความเสียหาย และฐานะความเป็นผู้เสียหายเป็นเรื่องสำคัญ ส่วนความร้ายแรงของการกระทำและลักษณะของการกระทำความผิดนั้นไม่เกี่ยวข้องกับกำหนดค่าสินไหมทดแทน

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งของระบบซีวิลลอว์จึงยึดเอาความเสียหายที่แท้จริงซึ่งผู้เสียหายได้รับเป็นเกณฑ์แล้วกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามนั้น โดยผู้เสียหายไม่ควรได้รับประโยชน์จากค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่ดินไม่ได้รับความเสียหาย²³ และไม่มีสิทธิได้รับการชดใช้เกินกว่าหนี้ที่ผู้กระทำละเมิดมีต่อตน²⁴

²² Thomas Rouhette, The Availability of punitive damages in Europe : Growing Trend or Nonexistent Concept? , Defense Counsel Journal, 1 October 2007[online]. Available from <http://www.allbusiness.com/legal/torts-damages> , [2009, August 20]

²³ Michael L. Wells, Marion and W. Colquitt Carter, “Common Lawyer’s Perspective on the European Perspective on Punitive Damages”, (University of Georgia School of Law) Research Paper Series, p.5 [online], Available from : <http://ssrn.com/abstract=143254>. [2009, July 17]

²⁴ ศูนย์ศึกษาคดีปกครอง สำนักวิจัยและวิชาการ ศาลปกครอง, สรุปหลักกฎหมายและแนวทางการคำนวณค่าสินไหมทดแทนในคดีละเมิด, ภาคผนวก 1 ตารางเปรียบเทียบเกี่ยวกับค่าเสียหายของระบบ civil law และ ระบบ common law, หน้า 1 [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.admincourt.go.th/00_web/09_academic/0905_case.html [2552.พฤศจิกายน 18]

หลักการของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษซึ่งมีความขัดแย้งกับแนวคิดที่ว่าด้วยการกำหนดค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งของระบบซีวิลลอว์หลายประการ²⁵ ดังต่อไปนี้

1. การลงโทษไม่ใช่หน้าที่ของกฎหมายแพ่ง²⁶

เนื่องจากระบบกฎหมายได้แบ่งหน้าที่ระหว่างกฎหมายแพ่งกับกฎหมายอาญาไว้อย่างชัดเจนแล้วว่ากฎหมายอาญามีหน้าที่ในการลงโทษและยับยั้งการกระทำความผิด ในขณะที่กฎหมายแพ่งมีหน้าที่ในการเยียวยาความเสียหายและทำให้คู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แต่ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษซึ่งเป็นหลักการทางแพ่งกลับตอบสนองวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิด จึงทำให้หลักการดังกล่าวถูกมองว่าอยู่ผิดที่ผิดทาง ศาลสหภาพยุโรปได้อ้างเหตุผลนี้เพื่อปฏิเสธการยอมรับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามคำพิพากษาของศาลสหรัฐ²⁷

2. การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่มีการปกป้องสิทธิจำเลยที่จะถูกลงโทษอย่างเพียงพอ²⁸

เนื่องจากตามหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ก่อนที่จำเลยจะถูกลงโทษอย่างใดๆก็ตาม จำเลยจะต้องผ่านการพิจารณาคดีอาญา ซึ่งมีกลไกในการปกป้องสิทธิของจำเลยหลายประการ เช่น จำเลยจะได้รับสิทธิคุ้มกันในทางกระบวนการพิจารณาตามรัฐธรรมนูญและตาม

²⁵ Doug Rendleman. Common Law Punitive Damages: Something for everyone?. Washington & Lee Public Legal Study Research Paper Series. (University of St. Thomas Law Journal, 2010), p.2.

²⁶ Ibid., p.2.

²⁷ John Y. Gotanda. Charting Development on Punitive Damages: Is the tide changing?, 45 Colum. J. TRANSNAT'L L. 507, 508–09 (2007).

²⁸ Dorsey D. Ellis, Jr. Fairness and Efficiency in the Law of Punitive Damages. 56 S. Cal. L. Rev.1 , 5 n. 15 , 1982 cited in Doug Rendleman. Common Law Punitive Damages: Something for everyone?, ibid, p.2.

หลักกฎหมายอาญา เช่น สิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกพิจารณาคดีซ้ำสองจากการกระทำความผิดครั้งเดียว (Non bis in idem) สิทธิของจำเลยที่จะไม่ให้การใดๆ อันอาจทำให้ตนเองต้องรับผิด (self incrimination) สิทธิของจำเลยในการได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะตัดสินว่ากระทำความผิดจริง และหน้าที่ของโจทก์ในการต้องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริง ในขณะที่การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษซึ่งเป็นการใช้กระบวนการพิจารณาทางแพ่งในการพิพากษาลงโทษจำเลยนั้น ไม่ได้มีกลไกในการปกป้องสิทธิของจำเลยที่จะถูกลงโทษเช่นเดียวกับในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา และความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษก็ใช้กระบวนการพิสูจน์ทางแพ่งซึ่งไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้สิ้นสงสัยดังเช่นในคดีอาญา

3. ไม่สามารถคาดการณ์ได้

เนื่องจากไม่มีความชัดเจนในหลักเกณฑ์ที่ใช้กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เช่น จะกำหนดให้ในกรณีใด และกำหนดเป็นจำนวนเท่าใด อีกทั้ง การกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษก็มิได้มีคำนิยามที่ชัดเจน²⁹ มีเพียงแต่การกำหนดหลักเกณฑ์กว้างๆ ว่า ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะกำหนดเมื่อมีการกระทำที่กดขี่ข่มเหงผู้อื่น จงใจกระทำความผิด ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือการกระทำใดๆ ในลักษณะเดียวกัน ทำให้ศาลหรือคณะลูกขุนมีดุลยพินิจมากเกินไปในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ³⁰

4. เป็นเงินที่เกินจากค่าเสียหายที่แท้จริงของโจทก์³¹

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษทำให้โจทก์ได้รับเงินเกินจากความเสียหายที่แท้จริงของโจทก์อย่างเลียงไม่พ้น นอกจากวัตถุประสงค์ในการลงโทษจำเลย ยับยั้งการ

²⁹ Ontario Law Reform Commission, *Report on Exemplary Damages*, 1991, p. 19.

³⁰ Dorsey D. Ellis, Jr. *Fairness and Efficiency in the Law of Punitive Damages*. 56 S. Cal. L. Rev.1 , 5 n. 15 , 1982 cited in Doug Rendleman. *Common Law Punitive Damages: Something for everyone?*, ibid, p. 5.

³¹ *Cassell & Co. Ltd. V. Broome* [1972] A.C. 1027, at 1086-87, [1972]2 W.L.R. 645, at 682 (H.L.)

กระทำความผิดในอนาคตของจำเลย และยับยั้งการกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันของจำเลยอื่น แล้วยังมีเหตุผลอีกหลายประการที่ศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษและมอบเงินนั้นให้แก่โจทก์³² เช่น เพื่อป้องกันการแก้แค้นของโจทก์และรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เพื่อชดเชยความเสียหายของโจทก์ที่ไม่สามารถกำหนดให้ได้ในรูปของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย และเพื่อชดใช้ค่าใช้จ่าในการดำเนินคดีและค่าทนายความแก่โจทก์

เหตุข้างต้นมักเป็นเหตุผลที่นักกฎหมายที่ต่อต้านหลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษยกขึ้นต่อสู้เพื่อไม่รับหลักการดังกล่าว และเป็นเหตุผลที่หลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในประเทศซีวิลลอว์

2.2.2 แนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์

ประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์นั้น การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งมิได้ยึดมั่นในทฤษฎีว่าด้วยหนี้ แต่มีความคิดทางอาญาเจือปน กล่าวคือ อำนาจของรัฐในการลงโทษไม่ได้ถูกแยกออกจากการเรียกร้องทางแพ่งอย่างชัดเจน

แต่เดิมนั้น ค่าสินไหมทดแทนทางละเมิดของประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ มีวัตถุประสงค์เพื่อการชดเชยความเสียหาย มากกว่าที่จะเป็นไปเพื่อการยับยั้งการกระทำความผิดหรือการลงโทษ เช่น ในประเทศสหราชอาณาจักรมีตัวอย่างของคดีที่สะท้อนถึงหลักการเช่นว่านี้ คือ คดี *Livingstone v. Raywards Coal Co.* ซึ่ง Lord Blackburn ได้กล่าวไว้ว่า “ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ท่านควรที่จะกำหนดจำนวนเงินอันจะทำให้ฝ่ายที่ต้องเสียหาย หรือ ผู้ที่ได้รับผลร้าย กลับคืนสู่สถานะเดิมซึ่งผู้นั้นเป็นอยู่หากไม่ได้รับผลของการละเมิด”³³

³² Dorsey D. Ellis, Jr. *Fairness and Efficiency in the Law of Punitive Damages*. 56 S. Cal. L. Rev.1 , 5 n. 15 , 1982 cited in Doug Rendleman. Common Law Punitive Damages: Something for everyone?, *ibid*,p.5.

³³ Lord Blackburn in *Livingstone v. Raywards Coal*. (1880) 5 App. Cas. 25. “... in settling the sum of money to be given for reparation of damages you should as nearly as

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในระบบคอมมอนลอว์มิได้ยึดมั่นในทฤษฎีว่าด้วยหนี้และมีความยืดหยุ่นกว่าระบบซีวิลลอว์ ทำให้มีหลักเรื่องค่าสินไหมทดแทนในลักษณะต่างๆเกิดขึ้นเพิ่มเติมจากหลักการเดิมที่ว่าวัตถุประสงค์ของค่าสินไหมทดแทนทางละเมิดซึ่งเป็นไปเพื่อชดเชยความเสียหาย เช่น ค่าทดแทนแบบสมน้ำหน้าใจทัก (Contemptuous damages)** ค่าสินไหมทดแทนแบบปลอมขวัญ (nominal damages)* และค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (punitive damages) ดังนั้นในปัจจุบัน การกำหนดค่าสินไหมทดแทนทางละเมิดในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์จึงไม่ได้เป็นไปเพื่อการชดเชยความเสียหายเพียงวัตถุประสงค์เดียวเท่านั้น แต่ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด โดยนำหลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษซึ่งเป็นหลักการที่ยกเว้นหลักทั่วไปของค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งมาใช้ในการพิจารณาคดีเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมในการควบคุมและยับยั้งพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์³⁴

possible get at that sum of money which will put the party who has been injured, or who has suffered, in the same position as he would have been in if he had not sustained the wrong for which he is now getting his compensation or reparation” cited in K.M. STANTON. The Modern Law of Tort(London : Sweet & Maxwell, 1994), p. 144.

** ค่าเสียหายแบบสมน้ำหน้าใจทัก (contemptuous damages) เป็นค่าเสียหายเล็กน้อยซึ่งศาลกำหนดให้เป็นพิธีในกรณีที่ปรากฏความเสียหายตามหลักฐานใจทัก แต่เนื่องจากศาลไม่เห็นด้วยกับค่าเสียหายที่ใจทักเรียกร้อง หรือไม่เห็นด้วยกับพฤติการณ์ของฝ่ายใจทักที่กระทำตอบจำเลยจึงกำหนดค่าเสียหายเพียงเล็กน้อยในลักษณะที่เห็นว่าสมแล้วที่ใจทักต้องได้รับความเสียหายคดีนั้น, (K.M. Stanton. The Modern Law of Tort. London: Sweet & Maxwell, 1994 UK, p. 148).

* ค่าสินไหมทดแทนแบบปลอมขวัญ (Nominal damages) เป็นค่าสินไหมทดแทนจำนวนเล็กน้อยที่มีได้มุ่งหมายให้เป็นการลงโทษหรือให้ชดใช้กันอย่างจริงจัง ศาลจะกำหนดให้พอเป็นพิธีในกรณีที่ปรากฏความเสียหายต่อใจทักแต่ให้ชดใช้กัน เนื่องจากศาลเห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นการบกพร่องต่อหน้าที่ กระทบสิทธิของใจทัก หรือเป็นกรณีที่ใจทักน่าจะได้รับความเสียหายจริงๆ แต่ไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบให้ปรากฏปริมาณความเสียหายได้ (K.M. Stanton. The Modern Law of Tort. London: Sweet & Maxwell, 1994 UK, p. 148).

³⁴ Michael L. Wells, Marion and W. Colquitt Carter, Common Lawyer's Perspective on the European Perspective on Punitive Damages,ibid, p.7.

ในหัวข้อต่อไป ผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงหลักเกณฑ์การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในต่างประเทศ ทั้งประเทศในระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์

2.3 หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในต่างประเทศ

2.3.1. ประเทศสหราชอาณาจักร

ประเทศสหราชอาณาจักรเป็นประเทศแรกที่น่าหลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้ โดยเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษว่า Exemplary Damages (ค่าสินไหมทดแทนเพื่อเป็นเยี่ยงอย่าง) ซึ่งหมายถึง ค่าสินไหมทดแทนที่ศาลกำหนดให้แก่โจทก์นอกเหนือไปจากค่าเสียหายที่แท้จริงเพื่อที่จะลงโทษจำเลยสำหรับการกระทำของจำเลยเอง ซึ่งมีความหมายเดียวกับคำว่า Punitive Damages (ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ)³⁵

ก. กฎหมายที่กำหนดให้มีค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศสหราชอาณาจักรไม่ได้ปรากฏในต้วบทกฎหมาย แต่ปรากฏในคำตัดสินของ The House of Lord ในคดี Rookes v Bernard³⁶ ในปี ค.ศ. 1964 ซึ่งหลักการในคดีดังกล่าวยังคงถือปฏิบัติอยู่ในประเทศสหราชอาณาจักรจนถึงปัจจุบัน³⁷

ข. ลักษณะของการกระทำที่มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

³⁵ Mark Mildred. Product Liability Law and Insurance, ibid, p. 236.

³⁶ Rookes v. Bernard [1964] A.C. 1129 (H.L).

³⁷ John Y. Gotanda. Punitive Damages: A Comparative Analysis , ibid, p. 9.

ในคดี *Rookes v Bernard* ลอร์ด เดฟลิน (Lord Devlin) ได้กำหนดลักษณะของคดีและการกระทำซึ่งศาลอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้เพียงในคดีที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้³⁸

1) คดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ตำรวจ เจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของรัฐ หรือบุคคลใดที่ใช้อำนาจของรัฐ กระทำการตามอำเภอใจอันเป็นการข่มเหงประชาชน หรือกระทำการอันขัดต่อรัฐธรรมนูญ (Suits involving oppressive action by government servants)

ตัวอย่างของคดีในลักษณะนี้ ได้แก่ คดี *Huckle v Money* (1973)³⁹ ซึ่งศาลได้ตัดสินให้จำเลยซึ่งเป็นตำรวจชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษให้แก่โจทก์เป็นจำนวนเงิน 300 ปอนด์ จากการที่จำเลยเข้าค้นบ้านโจทก์ โดยใช้หมายค้นที่ไม่มีชื่อโจทก์ระบุไว้ ซึ่งศาลตัดสินว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิพลเมืองของโจทก์อย่างร้ายแรง และในคดี *Thompson v Commissioner of Police of Metropolis* (1997) ศาลสูงของอังกฤษได้วางหลักว่าในคดีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับผู้บังคับบัญชาเกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำความผิด ลูกขุนอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นจำนวนที่ไม่ต่ำกว่า 5,000 ปอนด์ และไม่เกิน 50,000 ปอนด์⁴⁰

2) คดีที่จำเลยกระทำละเมิดโดยได้คำนวณแล้วว่าตนจะได้รับประโยชน์จากการกระทำละเมิดมากกว่าค่าเสียหายที่จะต้องชดใช้ให้แก่โจทก์ หรือคิดว่าโจทก์จะไม่ฟ้องเพราะโจทก์ไม่มีเงินที่จะดำเนินคดี (Suits involving conduct calculated to result in profit which may well exceed the compensation payable to the plaintiff.)

คำว่า “ประโยชน์” รวมไปถึงกรณีที่จำเลยต้องการผลประโยชน์จากโจทก์ในด้านวัตถุด้วย หรืออาจจะเป็นทรัพย์บางอย่างที่จำเลยอยากจะได้แต่ไม่สามารถหามาเองได้นอกจากจะต้องจ่ายเงินในจำนวนที่มากกว่า

³⁸ Ibid

³⁹ 2 Wils. K.B. 205, 95 Eng. Rep. 768 (C.P. 1763).

⁴⁰ Catherine Elliott and Frances Quinn Pearson, *Tort Law*, ibid, p. 353.

3) กรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ชัดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้อย่างชัดแจ้ง สำหรับความผิดนั้น ๆ (suits for punitive damages expressly authorized by statute)

นอกจากลักษณะของคดีต้องเป็นไปตามกรณีใดกรณีหนึ่งใน 3 กรณีข้างต้นแล้ว จะต้องเป็นที่ปรากฏชัดเจนว่าค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายนั้น ไม่เพียงพอต่อการกระทำของจำเลย ศาลจึงจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้⁴¹ และ คดี *Rookes v. Bernard* ยังได้วิเคราะห์ถึงกระบวนการในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษของศาลในประเทศสหราชอาณาจักร ในทางปฏิบัตินั้นศาลจะต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ 6 ประการ ดังต่อไปนี้⁴²

1) ศาลอาจกำหนดให้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ ถ้าค่าสินไหมทดแทนที่โจทก์ พิสูจน์ได้ไม่เพียงพอที่จะลงโทษจำเลย หรือไม่เพียงพอต่อการป้องปรามบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด ในอนาคต และเป็นการแสดงให้เห็นว่าศาลไม่เห็นด้วยกับการกระทำเช่นนั้น

2) โจทก์จะต้องเป็นผู้เสียหายโดยตรงจากการกระทำละเมิดของจำเลย

3) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่อาจกำหนดได้หากจำเลยได้ถูกลงโทษใน ทางอาญามาแล้วจากการกระทำความผิดนั้น ซึ่งก็เป็นไปตามหลักการพื้นฐานที่ว่าผู้กระทำความผิด ต้อง ไม่ถูกลงโทษถึงสองครั้งสำหรับการกระทำความผิดเดียวกัน

4) เมื่อพิจารณาพฤติการณ์ในฝ่ายโจทก์ผู้ฟ้องคดี ศาลอาจจำกัด หรือไม่กำหนด ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ หากเห็นว่าโจทก์ก็มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิด หรือการ กระทำบางส่วนของโจทก์เป็นพฤติการณ์ที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือโจทก์เป็น ผู้ก่อ หรือสนับสนุนต่อพฤติการณ์ของการกระทำความผิดอันเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดี

⁴¹ Ibid., p.9.

⁴² John Y. Gotanda, Punitive Damages: A Comparative Analysis, ibid, p.12–13.

5) ศาลไม่ควรกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ หากจำเลยได้กระทำการโดยสุจริต

ค. จำนวนของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

การกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสมของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษประเทศสหราชอาณาจักรอยู่ที่ไม่เกิน 3 เท่าของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย⁴³

เนื่องจากการจำกัดการใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศสหราชอาณาจักร ทำให้นักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการแก้ไขหลักเกณฑ์การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษให้มีขอบเขตที่กว้างมากขึ้น⁴⁴ โดยนักกฎหมายบางคนเห็นว่าการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษอย่างจำกัดตามหลักเกณฑ์ที่มีอยู่เดิมนั้น เปรียบเสมือนการที่ไม่มีหลักการดังกล่าวอยู่ในกฎหมายอังกฤษ⁴⁵

2.3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาคือประเทศที่ใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมากที่สุด หลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีที่ใช้ทั้งในกรณีการกระทำละเมิดและการผิดสัญญา

วัตถุประสงค์หลักสองประการของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ ประการแรก เพื่อลงโทษคู่กรณีฝ่ายที่กระทำละเมิดโดยมีเจตนาร้าย ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง มีการกระทำที่ชั่วร้าย หรือมีพฤติกรรมที่เป็นการขัดต่อการกระทำที่ชอบ

⁴³ ibid

⁴⁴ Linda L. Schlueter, *Punitive Damages Vol 2*, ibid, p 670.

⁴⁵ Solène Rowan, Reflections on the Introduction of Punitive Damages for Breach of Contract, 2010 [online], Available from: <http://ojls.oxfordjournals.org/> [2011, March 17]

ด้วยกฎหมายอย่างร้ายแรง และประการที่สอง คือ เพื่อยับยั้งมิให้คู่กรณีฝ่ายนั้นกระทำผิดซ้ำอีกในอนาคต⁴⁶

ก. กฎหมายที่กำหนดให้มีค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

หลักเกณฑ์การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศสหรัฐอเมริกาจะอยู่ภายใต้กฎหมายทั้งในระดับรัฐบาลกลาง (Federal Law) และระดับมลรัฐ (State Law)

ในระดับรัฐบาลกลาง มีกฎหมาย (Federal Statute) หลายฉบับที่กำหนดให้จำเลยต้อง รับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เช่น Fair Credit Reporting Act (กฎหมายว่าด้วยการใช้และการเก็บรักษาข้อมูลของผู้บริโภค) The Consumer Credit Protection Act (กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งทำธุรกรรมการกู้ยืมเงินหรือการขอสินเชื่อ)⁴⁷ ซึ่งรวม Truth in Lending Act 1968 (กฎหมายว่าด้วยการให้ผู้ให้กู้เปิดเผยเงื่อนไขการเรียกเก็บดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายอื่นใดที่มีการเรียกเก็บจากการกู้ยืมเงิน) ไว้ด้วย The Civil Right Act of 1968 (กฎหมายว่าด้วยสิทธิพลเมือง) Trademark Act 1946 (กฎหมายเครื่องหมายการค้า)⁴⁸

นอกจากนี้ ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Product Liability) ได้กำหนดหลักเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ใน มาตรา 908 ของ The Restatement of Torts ได้ เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคจากการกระทำของผู้ประกอบการที่ไม่รับผิดชอบต่อผู้บริโภค

จากตัวอย่างของกฎหมายในระดับรัฐบาลกลางที่ให้กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษข้างต้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่มีหลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่นั้น เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองประชาชนจากการกระทำความผิดที่มี

⁴⁶ John Y, Gotanda, Punitive Damages: A Comparative Analysis, ibid, p.33.

⁴⁷ 15 U.S.C.A § 1691(A)

⁴⁸ Wilson Elser Moskowitz Edelman & Dicker LLP, Punitive Damages Review 2008, ibid, p. viii.

ลักษณะเข้าข่ายหรือคาบเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาทางอาญา มากกว่าที่จะเป็นกฎหมายเรื่องละเมิดในทางแพ่งโดยแท้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ากรณีที่กฎหมายดังกล่าวมีแนวคิดทางกฎหมายอาญาเจือปนอยู่ประกอบกับความมุ่งหมายของกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองประชาชนจากการกระทำละเมิด ทำให้มีเหตุผลเพียงพอในการลงโทษผู้กระทำความผิดในทางแพ่งด้วยการนำหลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้

ส่วนในระดับมลรัฐนั้น มลรัฐส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกามีการใช้หลักเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษและจะอนุญาตให้มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ โดยจะมีการกำหนดทั้งในคดีที่เกี่ยวกับกฎหมายละเมิด สัญญา ทรัพย์สิน ศาลทางทะเล แรงงาน และกฎหมายครอบครัว⁴⁹

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีบางมลรัฐที่ไม่ใช้หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เช่น มลรัฐเนบราสก้า ซึ่งใช้ระบบชีวิตล่อนั้น⁵⁰ การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญของมลรัฐ เช่นเดียวกับ มลรัฐวอชิงตันซึ่งห้ามการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ มลรัฐมิชิแกนไม่มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ คงมีเพียงค่าสินไหมทดแทนที่เรียกว่า Exemplary Damages ซึ่งเป็นไปเพื่อชดเชยความเสียหาย เช่น ความเสียหายจากการสูญเสียความรื่นรมย์ในการดำรงชีวิต (loss of enjoyment of life) เท่านั้น โดยมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษจำเลยแต่อย่างใด⁵¹

ในขณะที่บางมลรัฐแม้จะมีการใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษแต่ก็มีข้อจำกัดในการใช้ เช่น มลรัฐนิวแฮมเชียร์ (New Hampshire) มลรัฐแมซซาชูเซต (Massachusetts) และมลรัฐลุยเซียน่า (Louisiana)

⁴⁹ John Y. Gotanda , Punitive Damages: A Comparative Analysis, ibid,p.34.

⁵⁰ Michael L. Wells, Marion and W. Colquitt Carter, Common Lawyer's Perspective on the European Perspective on Punitive Damages, ibid, P 4.

⁵¹ Hinshaw& Culbertson LLP, Fifty state Survey of the Law if Punitive Damages, ibid, p. 33

มลรัฐหลุยเซียน่า (Louisiana) ซึ่งใช้หลักกฎหมายใช้แนวทางของ ระบบซีวิลลอว์ ศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้เฉพาะในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น ซึ่งในการใช้กฎหมายที่บัญญัติให้กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษของมลรัฐหลุยเซียน่านั้นศาลต้องตีความโดยเคร่งครัด โดยคู่ความฝ่ายที่เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า จำเลยกระทำละเมิดโดยจงใจไม่คำนึงถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้นหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และความเสียหายของโจทก์ต้องมาจากการกระทำนั้น⁵²

ในด้านภาระการพิสูจน์ของโจทก์ถึงการกระทำของจำเลยที่เป็นเหตุแห่งการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น ในรัฐส่วนใหญ่กำหนดให้โจทก์มีภาระการพิสูจน์ในระดับที่สูงกว่าธรรมดา กล่าวคือ โจทก์ต้องพิสูจน์ให้เห็นอย่างชัดเจนด้วยหลักฐานอันควรเชื่อ (Clear and convincing) ว่าจำเลยมีการกระทำที่มุ่งร้าย จงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในการกระทำละเมิด⁵³ การพิจารณากำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในมลรัฐส่วนใหญ่ ศาลจะไม่ให้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหากจำเลยไม่มีความรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย (Compensatory Damages)

ข. ลักษณะของการกระทำที่มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

การกระทำของจำเลยที่ศาลอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ ต้องมีลักษณะการกระทำที่มีเจตนาร้าย ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง มีการกระทำที่ชั่วร้าย หรือมีพฤติกรรมที่เป็นการขัดต่อการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายอย่างร้ายแรง⁵⁴ไม่ว่าในการกระทำละเมิดหรือในการผิดสัญญา

⁵² Wilson Elser Moskowitz Edelman & Dicker LLP, Punitive Damages Review 2008, ibid, p. v.

⁵³ Ibid, p. iv.

⁵⁴ John Y. Gotanda, Punitive Damages. ibid

Rustard และ Koenig ได้แยกลักษณะของการกระทำที่ศาลอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ตามกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์หรือ Product Liability ที่ปรากฏในมาตรา 908 ของ The Restatement (Second) of Torts 1979 ของสหรัฐอเมริกา ได้แก่

1. การกระทำที่มีลักษณะทุจริต เช่น ไม่เปิดเผยข้อมูลที่ผู้บริโภคควรทราบให้ครบถ้วน หรือการแจ้งข้อมูลผลการวิจัยหรือข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับตัวสินค้า
2. การจงใจทำผิดมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยของสินค้า โดยผู้ประกอบการจงใจเพิกเฉยต่อหลักเกณฑ์ที่มีอยู่
3. การไม่ดำเนินการทดสอบหรือไม่ดำเนินการตามขั้นตอนการผลิตที่เหมาะสม ทำให้เกิดความเสียหายในการที่ผู้บริโภคจะได้รับอันตรายจากสินค้า
4. การไม่ให้คำเตือนถึงความอันตรายของสินค้าก่อนการนำสินค้าออกวางตลาด ทั้งที่ผู้ประกอบการทราบถึงอันตรายนั้น
5. การไม่แก้ไขอันตรายใดๆที่ผู้ประกอบการรู้ ภายหลังจากจำหน่ายสินค้า⁵⁵

ค. จำนวนของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ส่วนจำนวนของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ศาลจะกำหนดให้ นั้น บางมลรัฐจะใช้อัตราเป็นจำนวนเท่าของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย เช่น มลรัฐยูทาห์ (Utah) ให้กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ไม่เกิน 3 เท่า ของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยา ในขณะที่บางมลรัฐศาลจะให้โทษที่ขึ้นพื้นฐานแสดงทรัพย์สินสุทธิของจำเลย (Defendant's net worth) และกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษโดยพิจารณาทรัพย์สินสุทธิของจำเลย เพื่อป้องกันมิให้คณะลูกขุนกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมากเกินไปจนจำเลยเข้าสู่ภาวะล้มละลาย เช่น มลรัฐมิสซิสซิปปีให้กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ที่ ร้อยละ 2 ของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิของจำเลยโดยต้องไม่เกิน 20 ล้านเหรียญสหรัฐ ยกเว้นในกรณีที่การกระทำละเมิดเกิดจากการที่จำเลยเมาสุราหรือยาเสพติด จะไม่จำกัดจำนวนของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ⁵⁶

⁵⁵ Rustad, Micheal, In defense of Punitive Damages in Product Liability : Testing Tort Anecdotes with Empirical Datam: Iowa Law Review, 78 (October, 1992): p. 1-88.

⁵⁶ Ibid., p. vii.

ความเหมาะสมของจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่คณะลูกขุนกำหนดนั้น เป็นประเด็นที่เป็นที่สนใจอย่างมากในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากในบางคดี คณะลูกขุนได้ กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นจำนวนที่สูงมาก เช่น ในคดี Exxon Shipping Co. v Baker ศาลชั้นต้นได้ตัดสินให้จำเลยจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เป็นจำนวนถึง 2.5 พันล้าน เหรียญสหรัฐ จนทำให้ต่อมา มีการกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสมของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษอยู่ที่ไม่เกิน 10 เท่าของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย⁵⁷

หลักการของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศสหรัฐอเมริกาที่แตกต่างจาก ประเทศในระบบคอมมอนลอว์อื่นๆ คือ การที่บางมลรัฐได้กำหนดให้หน่วยงานของมลรัฐได้รับส่วนแบ่ง จากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่คณะลูกขุนกำหนดให้จำเลยต้องรับผิดชอบด้วย เช่น มลรัฐอลาสก้า (Alaska) จะได้รับส่วนแบ่งค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษร้อยละ 75 ของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการ ลงโทษที่คณะลูกขุนตัดสินให้จำเลยต้องจ่าย มลรัฐโอเรกอน (Oregon) และมลรัฐไอโอวาจะได้รับส่วน แบ่งค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษร้อยละ 60 ของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่คณะลูกขุน ตัดสินให้จำเลยต้องจ่ายในบางกรณี มลรัฐมิสซูรี (Missouri) จะได้รับส่วนแบ่งค่าสินไหมทดแทนเพื่อ การลงโทษร้อยละ 50 ของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่คณะลูกขุนตัดสินให้จำเลยต้องจ่าย⁵⁸ เป็นต้น

2.3.3 ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ก. กฎหมายที่กำหนดให้มีค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ในปัจจุบัน ไม่ปรากฏที่ใช้หลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษทั้งในเรื่อง ค่าสินไหมทดแทนทางละเมิดและค่าสินไหมทดแทนทางสัญญา ในกฎหมายฝรั่งเศสแต่อย่างใด⁵⁹

⁵⁷ John Y. Gotanda. Punitive Damages.ibid.

⁵⁸ Wilson Elser Moskowitz Edelman & Dicker LLP, Punitive Damages Review 2008,ibid, p. v.

⁵⁹ Solène Rowan, Reflection on the Introduction of Punitive Damages for breach of Contract,ibid.

ตามกฎหมายฝรั่งเศส ค่าสินไหมทดแทนทางสัญญามีจุดมุ่งหมายเพื่อการชดเชยความเสียหายให้แก่คู่สัญญาฝ่ายที่คาดหมายว่าจะได้รับการชำระหนี้ โดยให้คู่สัญญา ฝ่ายที่ต้องเสียหายได้รับการชดเชยให้อยู่ในฐานะที่คู่สัญญาฝ่ายนั้นพึงอยู่หากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ปฏิบัติตามสัญญา⁶⁰ ซึ่งเป็นไปตาม มาตรา 1149 ของ ประมวลแพ่งฝรั่งเศส*

หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งตามกฎหมายฝรั่งเศสมีแนวคิดที่ว่า เฉพาะค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายเท่านั้นที่เหมาะสมสำหรับคดีแพ่ง ทั้งนี้เป็นไปตามหลัก Full compensation for losses (Principe de la Réparation Intégrale) ซึ่งตามหลักดังกล่าวผู้ต้องเสียหายจะต้องได้รับการชดเชยทางแพ่งไม่น้อยกว่าหรือเกินไปกว่าความเสียหายที่ตนได้รับ⁶¹ ดังปรากฏตาม มาตรา 1382 ของประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ซึ่งกำหนดว่า “การกระทำใดๆของบุคคลซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น เป็นเหตุบังคับให้บุคคลซึ่งกระทำความผิดนั้นต้องเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น” และยังปรากฏให้เห็นตามคำตัดสินของศาลอุทธรณ์

⁶⁰ Ibid., p. 513.

* Art. 1149 of the French Civil Code “Damages due to a creditor are, as a rule, for the loss which he has suffered and the profit which he has been deprived of, subject to the exceptions and modifications below.”, translated from French into English by Georges ROUHETTE of Legifrance.gouv.fr [online], Available from:

<http://195.83.177.9/code/liste.phtml?lang=uk&c=22&r=447#art4213> [2010, November 2].

⁶¹ Jean Sebastien Borhetti, Punitive Damages in France in Helmut Koziol and Vanessa Wilcox (eds), Punitive Damages : Common Law and Civil Law Perspective(Springer-Verlag/Wein : Germany , 2009), P. 55.

* Article 1382 de Code Civil de 1804 “Tout fait quelconque de l’homme, qui cause à autrui un dommage, oblige celui par la faute duquel il est arrivé, à le réparer” (Any act of whatever of man which causes damage to another oblige him by whose fault it occurred to make reparation), Thomas Rouhette, The Availability of punitive damages in Europe : Growing Trend or Nonexistent Concept? , Defense Counsel Journal, 2007 [online], 20 August 2009. Available from : <http://www.allbusiness.com/legal/torts-damages>

แห่งกรุงปารีส (The Court of Appeal of Paris) เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2549 ซึ่งปฏิเสธค่าสินไหมทดแทนซึ่งมีลักษณะพิเศษ (sui generis damages) โดยอธิบายไว้ว่า “ภายใต้กฎหมายฝรั่งเศส การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนซึ่งจำเป็นในการชดเชยความเสียหายที่ได้รับ ต้องคำนวณจากมูลค่าของความเสียหาย โดยไม่คำนึงถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิด”⁶² แสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางละเมิดตามกฎหมายฝรั่งเศสคือการชดเชยความเสียหายตามหลักการชดเชยความเสียหายที่แท้จริง ตามหลักการของประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษซึ่งมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการชดเชยความเสียหายที่แท้จริงจึงเป็นการขัดต่อหลัก Full compensation of damages และไม่ปรากฏในกฎหมายฝรั่งเศสไม่ว่าในประมวลแพ่งฝรั่งเศสหรือในกฎหมายอื่นใด⁶²

ข. ลักษณะของการกระทำที่มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

แม้กฎหมายฝรั่งเศสจะยังไม่มีกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ แต่อย่างไรก็ตาม ได้ปรากฏแนวคิดเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ปรากฏในวงการกฎหมายฝรั่งเศสอย่างชัดเจนเมื่อนักวิชาการด้านกฎหมายในระบบซีวิลลอว์บางท่าน นำโดย Pierre Calata แห่งมหาวิทยาลัย Pantheon Assas Paris 2 ได้เสนอให้มีการนำหลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้ในกฎหมายฝรั่งเศส ในรายงานฉบับลงวันที่ 22 กันยายน 2548 เรื่อง การแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งของฝรั่งเศสว่าด้วยหนี้และอายุความ ซึ่งเสนอต่อกระทรวงยุติธรรม ของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส⁶³ โดยเสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1371 ว่า “บุคคลใดกระทำความผิดโดยจงใจและเป็นที่ชัดแจ้งว่าการกระทำความผิดนั้นเป็นไปเพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์ อาจต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนอกเหนือจากค่าสินไหม

⁶² “Under French law, the indemnity necessary to compensate the damages suffered, shall be calculated in the function of the value of the damages, without any consideration to the gravity of the fault” cited in Thomas Rouhette, *ibid*, p.5.

⁶² Jean Sebastien Borghetti, Punitive Damages in France, *ibid*, p. 55.

⁶³ Pierre Catala. Proposal for Reform of the Law of Obligations and the Law of Prescription. Paris, 2007

ทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย ซึ่งศาลอาจจัดสรรค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษส่วนหนึ่ง นั้นเข้าสู่กองคลังสาธารณะ คำตัดสินของศาลซึ่งกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นต้อง ประกอบด้วยเหตุผลเป็นการเฉพาะเจาะจงและต้องระบุจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษแยก ต่างหากจากค่าสินไหมทดแทนอื่นซึ่งกำหนดให้แก่ผู้ต้องเสียหาย ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น ไม่อาจเป็นวัตถุประสงค์แห่งการเอาประกันภัย”*

ซึ่งจากร่างตัวบทดังกล่าว จะเห็นว่าลักษณะการกระทำที่กำหนดค่าสินไหมทดแทนได้ ต้องเป็นการกระทำที่มีลักษณะจงใจเท่านั้น

ค. จำนวนของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ประเด็นเรื่องจำนวนของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น ไม่มีการกล่าวถึงใน ร่างกฎหมายดังกล่าว จึงไม่แน่ชัดว่าขอบเขตของจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่เหมาะสม ตามแนวคิดของนักวิชาการฝรั่งเศสผู้เสนอร่างดังกล่าว นั้น ควรเป็นจำนวนเท่าใด

จากการเสนอร่างดังกล่าวมีนักวิชาการบางท่านเห็นว่าการนำหลักการเรื่องค่าสินไหม ทดแทนเพื่อการลงโทษมาไว้ในกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสนั้นไม่มีความจำเป็นเนื่องจากการประเมิน ค่าความเสียหายโดยการพิจารณาเป็นรายกรณีนั้นมีความยืดหยุ่นเพียงพอในการกำหนดจำนวนความ เสียหาย อีกทั้งเห็นว่า หลักการเรื่องค่าปรับทางแพ่งที่มีอยู่แล้วตามกฎหมายฝรั่งเศสก็เป็นทางเลือกที่

* “A person who commits a manifestly deliberate fault, and notably a fault with a view to gain, can be condemned in addition to compensatory damages to pay punitive damages, part of which the court may in its discretion allocate to the Public Treasury. A court's decision to order payment of damages of this kind must be supported with specific reasons and their amount distinguished from any other damages awarded to the victim. Punitive damages may not be the object of insurance” cited in Pierre Catala. Proposal for Reform of the Law of Obligations and the Law of Prescription. Paris, 2007 [online], Available from: http://www.justice.gouv.fr/art_pix/rapportcatalla0905-anglais.pdf [2010, October 7]

เพียงพอในการใช้แทนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ และนักวิชาการด้านกฎหมายของฝรั่งเศสจำนวนมากมองว่าการนำหลักเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้ในกฎหมายฝรั่งเศสจะนำไปสู่ความกังวลของแวดวงธุรกิจต่อความเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงต่อวัฒนธรรมทางกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

จากการศึกษา ผู้เขียนพบว่าร่างดังกล่าวเป็นเพียงข้อเสนอทางวิชาการเท่านั้น ขณะที่ผู้เขียนศึกษาทำการศึกษานี้ ยังไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 1371 ตามที่มีการเสนอดังกล่าว⁶⁴

2.4 หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศไทย

2.4.1 หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศในระบบซีวิลลอว์ หลักทั่วไปในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในทางละเมิดจึงเป็นไปตามทฤษฎีว่าด้วยหนี้ (Theory of Obligation) คือ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิม เหมือนเมื่อยังไม่มีการกระทำละเมิด ดังปรากฏตาม มาตรา 420^{*} ซึ่งมีหลักว่าบุคคลใดกระทำละเมิด บุคคลนั้นจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดนั้น

ถึงแม้วัตถุประสงค์ของค่าสินไหมทดแทนทางละเมิดของไทยจะเป็นไปเพื่อการชดเชยความเสียหาย แต่ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น กฎหมายไทยได้บัญญัตินำลักษณะและระดับ

⁶⁴Thomas Rouhette, The Availability of punitive damages in Europe: Growing Trend or Nonexistent Concept?, Defense Counsel Journal, 1 October 2007, ibid, p. 10

* มาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

ความร้ายแรงของการกระทำละเมิดมาพิจารณาด้วย ดังปรากฏตาม มาตรา 438 ซึ่งบัญญัติว่า “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด...” ซึ่งการนำลักษณะแห่งการกระทำของจำเลยมาพิจารณาในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น เป็นหลักการเดียวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ผู้เขียนเห็นว่าถึงแม้ มาตรา 438 ดังกล่าว จะกำหนดให้นำพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดมาพิจารณา แต่ก็ได้หมายความว่า ค่าสินไหมทดแทนที่กำหนดโดยพิจารณาถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดตามมาตรานี้มีความมุ่งหมายเพื่อการลงโทษ เนื่องจากเมื่อพิจารณาต่อไปในมาตรา 438 ตอนท้ายที่บัญญัติว่า “ค่าสินไหมทดแทน ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้นนั้นด้วย” ก็ให้เห็นได้ว่าความมุ่งหมายของค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว คือ เพื่อยุติความเสียหายให้ผู้ต้องเสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมซึ่งอาจเป็นอยู่หากไม่มีการละเมิดเกิดขึ้น ดังนั้น การที่ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ก็เพื่อให้ศาลสามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายที่เหมาะสม โดยที่โจทก์ไม่ต้องนำสืบถึงจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์พึงได้รับ ดังปรากฏตามตัวอย่างการใช้มาตรา 438 ในคำพิพากษาฎีกา ต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3621/2551⁶⁵

ข้อเท็จจริงพึงได้ว่า เหตุที่ปลาในบ่อตกปลาของโจทก์ตายเกิดจากการกระทำละเมิดของจำเลย แม้โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานที่แสดงความเสียหายได้แน่ชัด แต่รูปการแห่งคดีที่โจทก์นำสืบแสดงความเสียหายของปลาในบ่อตกปลาของโจทก์ ศาลย่อมกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์ให้เหมาะสมกับพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดได้

⁶⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3621/2551 [ออนไลน์],

แหล่งที่มา : <http://www.deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/docdetail> [2553, ตุลาคม 7]

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 516/2551

จำเลยทำละเมิดแก่โจทก์ทำให้โจทก์ได้รับอันตรายสาหัสกายพิการ สมองได้รับความกระทบกระเทือนจนศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ เสียความสามารถประกอบกรงานอย่างสิ้นเชิงทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต้องลาออกจากราชการ แม้โจทก์นำสืบความเสียหายไม่ได้แน่นอนศาลก็มีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ได้ตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ส่วนที่จำเลยอ้างว่าหากไม่เกิดเหตุละเมิดก็ไม่แน่ว่าโจทก์จะรับราชการจนเกษียณหรือไม่ และอาจได้รับเงินบำเหน็จบำนาญนั้น ก็เป็นสิทธิของโจทก์ที่จะได้รับโดยชอบอยู่แล้ว ไม่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของจำเลย

ค่าใช้จ่ายในโรงพยาบาลเป็นค่าเครื่องรับโทรทัศน์และตู้เย็นในห้องพักผู้ป่วยเป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าที่อำนวยความสะดวกอันจำเป็นแก่ผู้ป่วยและคนเฝ้าไข้ ทั้งโรงพยาบาลได้จัดเตรียมไว้ให้ใช้ในห้องอยู่แล้ว ถือเป็นค่าใช้จ่ายอันจำเป็นที่โจทก์ต้องเสียไป จำเลยจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์⁶⁶

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าหลักการเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น จึงไม่เคยปรากฏมาก่อนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย หลักการดังกล่าวเพียงแต่ปรากฏในกฎหมายเฉพาะของไทย ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545^{*} พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550^{**} พระราชบัญญัติ

⁶⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3621/2551 [ออนไลน์], แหล่งที่มา :

<http://www.deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/docdetail.jsp>. [2553, ตุลาคม 7]

^{*} พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทยที่ได้มีการนำเอาหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้โดยบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน โดยในมาตรา 13 (3) กำหนดว่า ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานชัดแจ้งว่าการละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าเป็นการกระทำโดยจงใจละเมิดหรือมีเจตนาถั่นแกล้ง เป็นเหตุให้ความลับทางการค้าดังกล่าวสิ้นสภาพการเป็นความลับทางการค้า ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนที่ศาลกำหนดตาม (1) หรือ (2) ได้ แต่ต้องไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนตาม (1) หรือ (2)

^{**} มาตรา 16 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 บัญญัติว่า

ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนจะศึกษาเฉพาะบทบัญญัติเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวข้องกับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

2.4.2 หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ตราขึ้นเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2551 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2552 วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ คือ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ใช้สินค้าให้ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและเป็นธรรมจากผู้ประกอบการ ในกรณีที่สินค้าทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขายในประเทศมีความไม่ปลอดภัย ตามลักษณะที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

คนพิการที่ได้รับหรือจะได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการตามมาตรา ๑๕ มีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการให้มีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการนั้นได้ คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

การร้องขอตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ร้องในอันที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดต่อศาลที่มีเขตอำนาจ โดยให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายอย่างอื่น อันมิใช่ตัวเงินให้แก่คนพิการที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมได้ และหากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการนั้นเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลจะกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้แก่คนพิการ ไม่เกินสี่เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงด้วยก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอ และการวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 4 ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะ เป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิต หรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้อง หรือไม่

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติถึงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ในมาตรา 11 ว่า

“นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย ...

(2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย”

ก. ลักษณะของการกระทำที่เป็นเหตุของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

จากมาตรา 11 ข้างต้น ลักษณะของการกระทำที่เป็นเหตุของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ คือ การผลิต การนำเข้า หรือการขายสินค้าซึ่งอยู่ภายใต้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ต้องเกิดขึ้นแล้ว และลักษณะการกระทำเข้ากรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาของสินค้าตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

1) กระทำโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

หากผู้ประกอบการผลิต นำเข้าหรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ย่อมเทียบได้กับการกระทำละเมิดในลักษณะของการจงใจกระทำความผิด ตามมาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งหากพิจารณาเทียบเคียงกับกฎหมายของต่างประเทศนั้น เท่ากับกรณีที่มีเจตนาชั่วร้าย และจงใจกระทำความผิดลงไปโดยไม่แยแสถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่น ซึ่งในกรณีนี้ ผู้ประกอบการอาจหวังถึงผลกำไรที่ตนจะได้รับจากการผลิต นำเข้า หรือ ขายสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มากกว่าที่จะนึกถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้บริโภค ทั้งๆที่ผู้ประกอบการย่อมคาดหมายได้ว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น จะก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหายต่อผู้บริโภคได้อยู่แล้วโดยสภาพ โดยไม่ต้องคำนึงว่ามีเหตุหรือปัจจัยอื่นใดเข้ามาแทรกแซงหรือทำให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้บริโภค

ซึ่งตามหลักของการประกันภัยแล้ว ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นการจงใจกระทำความผิด ย่อมไม่ได้รับการคุ้มครองตามหลักการโอนความเสี่ยงซึ่งเป็นทฤษฎีของการประกันภัย และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 879

2) กระทำโดยมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

การที่ผู้ประกอบการผลิต นำเข้า หรือ จำหน่ายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยไม่รู้ว่าจะขายสินค้า นั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ย่อมเป็นกรณีที่ผู้ประกอบการไม่มีเจตนาหรือมิได้ตั้งใจที่จะขายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม เมื่อความไม่รู้นั้น เกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ย่อมเป็นกรณีที่ผู้ประกอบการมิได้ใช้ความระมัดระวังใดๆเลย ในการประกอบการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้น ซึ่งในกรณีนี้หากใช้ความระมัดระวังหรือความใส่ใจเพียงเล็กน้อยก็จะไม่เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อผู้บริโภค

กรณีของการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนี้ กฎหมายมิได้บัญญัตินิยามไว้เป็นการเฉพาะไม่ว่าในกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญา ดังนั้น ในการพิจารณาว่าผู้กระทำประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่ จึงต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป โดยเทียบเคียงกับนิยามคำว่า “ประมาทเลินเล่อ” กรณีประมาทเลินเล่อธรรมดา ซึ่งมีนิยามตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 59 วรรค 4 ว่า เป็นการกระทำซึ่งมิใช่การกระทำโดยเจตนา แต่เป็นการกระทำที่บุคคลในภาวะ เช่นนั้น จำต้องมีความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ โดยผู้กระทำสามารถใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

3) การไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้ว

กรณีนี้ ตามหลักความรับผิดชอบละเมิดย่อมเทียบได้กับการกระทำละเมิดโดยจงใจ โดยการงดเว้นกระทำการ ซึ่งเป็นการงดเว้นการกระทำหน้าที่อันเกิดจากสัญญาระหว่างผู้ประกอบการและผู้บริโภค ในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นคู่สัญญากับผู้ต้องเสียหาย หรือหน้าที่อันเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคหรือผู้ต้องเสียหาย ในกรณีที่ผู้ต้องเสียหายมิใช่คู่สัญญากับผู้ประกอบการ กล่าวคือ ผู้ประกอบการในฐานะที่เป็นผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ขายนั้น ย่อมทราบดีว่าผู้บริโภคทุกคนคาดหวังจะได้รับสินค้าที่ปลอดภัย ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงมีหน้าที่ในการส่งมอบสินค้าที่ปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค และมีหน้าที่ต้องดูแลผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้านั้น แม้ภายหลังการขายสินค้านั้นให้แก่ผู้บริโภคแล้วก็ตาม ผู้ประกอบการก็ยังมีหน้าที่ต้องดูแลผู้บริโภคต่อไปเพื่อให้ใช้สินค้าได้อย่างปลอดภัย เช่น การที่ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องระบุนิติวิธีใช้หรือคำเตือนต่างๆ ลงบนสินค้า ย่อมแสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของผู้ประกอบการในการป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับผู้บริโภคในการใช้สินค้านั้น ดังนั้น การที่ผู้ประกอบการรู้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยแต่ยังไม่ดำเนินการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการเตือนหรือบอกกล่าวให้แก่ผู้บริโภคได้รู้เพื่อหลีกเลี่ยงในการใช้หรือบริโภคสินค้านั้น หรือเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากสินค้านั้นได้ เท่ากับเป็นการคาดเห็นถึงภัยที่จะเกิดขึ้นกับผู้บริโภคแต่กลับเพิกเฉย ซึ่งถือเป็นการงดเว้นการกระทำตามหลักการเรื่องละเมิดและผู้เขียนเห็นว่าหากเทียบเคียงกับการกระทำ ความผิดอาญา ย่อมเทียบเท่ากับการกระทำ ความผิดโดยเจตนาในลักษณะของการงดเว้นการอันพึงกระทำเพื่อป้องกันผล ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคท้าย

ข. ขอบเขตและเงื่อนไขในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

จากบทบัญญัติมาตรา 11(2) ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในส่วนที่ว่า "...ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่าย

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง” จะเห็นได้ว่า ศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ก็ต่อเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจริงเท่านั้น และจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ต้องไม่เกิน สองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง

ค. บุคคลผู้ต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ตามพระราชบัญญัติ “ผู้ประกอบการ” เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการชดใช้และเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งครอบคลุมถึงความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 11* โดยคำว่า “ผู้ประกอบการ” ตามนิยาม

* มาตรา 11 ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า

“นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย (1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกายสุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามมี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย”

ใน มาตรา 4 ของพระราชบัญญัตินี้ หมายความว่ารวมถึงทั้ง ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ และผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า*

ดังนั้น จากนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ ตามมาตรา 4 ประกอบกับ หลักเกณฑ์ การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ตาม มาตรา 11 บุคคลผู้อาจต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษอาจเป็นบุคคลดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ผลิต หรือ ผู้ว่าจ้างให้ผลิตในกรณีที่ความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นเกิดจากการออกแบบหรือการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตโดยผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย*
- 2) ผู้นำเข้า
- 3) ผู้ขายสินค้า ในกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตสินค้า ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้**

* มาตรา 4 ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

- (1) ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต
- (2) ผู้นำเข้า
- (3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้
- (4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

* มาตรา 11 ประกอบกับมาตรา 8 วรรคแรก ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

** มาตรา 11 ประกอบกับมาตรา 4(3) ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ดังนั้น บุคคลดังกล่าวซึ่งเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงในการต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นจึงอาจบรรเทาความเสี่ยงของตนโดยการทำประกันภัย ในทางปฏิบัตินั้น ผู้ประกอบการมักทำประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจมีการซื้อความคุ้มครองถึงความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากตาม มาตรา 11 ที่กล่าวข้างต้น ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย เป็นเงื่อนไขของความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ดังนั้น ในการประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์หรือประกันภัยความรับผิดที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งจะครอบคลุมถึงความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น มีสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ ความเสี่ยงในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษของผู้ประกอบการเช่นนั้น มีมากน้อยเพียงใด หรือความรับผิดนั้น ต้องรับผิดอย่างไร เมื่อใด ซึ่งในเรื่องนี้ต้องพิจารณาจากหลักความรับผิดของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นหลักการใหม่ซึ่งแตกต่างจากหลักการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หลักความรับผิดที่เป็นสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ คือ หลักความรับผิดร่วมกัน และความรับผิดโดยเคร่งครัด

1) หลักความรับผิดร่วมกันของผู้ประกอบการ

หลักความรับผิดร่วมกันของผู้ประกอบการ ปรากฏในมาตรา 5^{*} กล่าวคือ ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งหมายความว่า ผู้ประกอบการต้องรับผิดร่วมกันในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย แบบลูกหนึ่งร่วม คือ ต้องรับผิดร่วมกัน แทนกัน และต่างรับผิดต่อผู้เสียหาย เต็มจำนวนความเสียหายที่

* มาตรา 5 ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

ศาลกำหนด** ดังนั้น ผู้เสียหายจึงมีสิทธิที่จะเรียกให้ผู้ประกอบการรายใดต้องรับผิดชอบก่อนหลังหรือเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้จนกว่าตนจะได้รับค่าเสียหายจนเต็มจำนวนตามที่ศาลกำหนด⁶⁷

อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายจะบัญญัติให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งผู้เสียหายอาจเลือกฟ้องผู้ประกอบการรายใดก็ได้ หรือฟ้องผู้ประกอบการทุกรายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็ได้ แต่สุดท้ายแล้วผู้ใดจะต้องรับผิดชอบนั้น ขึ้นอยู่กับการพิสูจน์กันในคดี คำตัดสินของศาลอาจให้ผู้ต้องรับผิดชอบเพียงคนเดียว หรืออาจมีผู้ต้องรับผิดชอบหลายคน โดยที่ ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการนั้นเป็นไปตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด

จากหลักการเรื่องความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้ผู้ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน เป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในการเอาประกันภัยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อย่างไรก็ตาม อาจจะมีผู้ประกอบการบางรายที่ไม่ได้จัดการโอนความเสี่ยงของตนโดยการเอาประกันภัย ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า หลักความรับผิดชอบร่วมกันตาม มาตรา 5 ข้างต้นนี้ รวมถึง ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วยหรือไม่ เช่น หากความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการกระทำผิดของผู้ประกอบการคนใดคนหนึ่ง และศาลกำหนดให้บุคคลนั้นต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ผู้ประกอบการคนอื่นๆ ต้องร่วมรับผิดชอบด้วยหรือไม่ หากผู้ประกอบการที่ไม่ได้ทำผิดเป็นผู้ที่เอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ก็จะเป็นปัญหาต่อไปว่าผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบหรือไม่

** ทั้งนี้ ตามหลักความรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 291 มาตรา 291 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ถ้า บุคคลหลายคน จะต้องทำการชำระหนี้ โดยทำนอง ซึ่ง แต่ละคน จำต้องชำระหนี้สิ้นเชิง ไซ้ร้ แม้ถึงว่า เจ้าหนี้ ชอบที่จะ ได้รับชำระหนี้สิ้นเชิง ได้แต่เพียงครั้งเดียว (กล่าวคือลูกหนี้ร่วมกัน) ก็ดี เจ้าหนี้ จะเรียกชำระหนี้ จากลูกหนี้ แต่ คนใดคนหนึ่ง สิ้นเชิง หรือ แต่โดยส่วน ก็ได้ ตามแต่จะเลือก แต่ลูกหนี้ทั้งปวง ก็ยังคงต้อง ผูกพันอยู่ทั่วทุกคน จนกว่าหนี้นั้น จะได้ชำระเสร็จสิ้นเชิง

⁶⁷ นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ, ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, วารสารข่าวกฎหมายใหม่, (มกราคม 2552), หน้า 17

2) หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด

หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดของผู้ประกอบการปรากฏในมาตรา 5 และมาตรา 6 กล่าวคือ ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าความเสียหายนั้น จะเกิดจากความจงใจ หรือ ความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงต้องรับผิดโดยไม่สามารถยกข้อต่อสู้ว่าตนได้ผลิตสินค้าด้วยความระมัดระวัง เป็นอย่างดีแล้วเพื่อให้ตนหลุดพ้นจากความรับผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และในขณะเดียวกัน ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และไม่ต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหาย โดยผู้เสียหายต้องพิสูจน์เพียงว่า ตนได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและตนได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นถูกต้องแล้ว โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด^{*}

นอกจากสองกรณีดังกล่าวข้างต้น ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ขายสินค้ายังอาจจะพิสูจน์ว่าตนไม่ต้องรับผิด เนื่องจากสินค้านั้นได้ระบุชัดเจนถึงตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 4(3)**

อย่างไรก็ตาม ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่ากรกระทำของจำเลยมีการกระทำในลักษณะตามมาตรา 11 ซึ่งเทียบได้กับการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าหลักความผิดโดยเคร่งครัดนี้จึงใช้เฉพาะ

* มาตรา 6 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า “เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดตามมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทน ตาม มาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

** มาตรา 4 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการ” ตามนิยามในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว หมายความว่า (3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

กับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย แต่ไม่นำมาใช้ในกรณีของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

2.4.3 หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 25 สิงหาคม 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมในกระบวนการวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่บริโภคสินค้าหรือบริการที่ไม่มีคุณภาพหรือไม่ได้มาตรฐาน โดยขอบเขตการบังคับใช้ของพระราชบัญญัตินี้กว้างกว่าพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กล่าวคือพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้นจะใช้กับสินค้ามีรูปร่างเท่านั้น แต่ไม่ใช้กับการบริการ ในขณะที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ใช้บังคับครอบคลุมทั้งสินค้ามีรูปร่างและการบริการ ดังนั้น ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการบริการที่ไม่ได้มาตรฐานหรือเป็นอันตราย ก็สามารถใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนี้ได้

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติถึงการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ในมาตรา 42 ว่า

“ถ้าการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันย่อมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบการธุรกิจชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจ การที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด”

ก. ลักษณะของการกระทำที่เป็นเหตุของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

การกระทำที่เป็นเหตุของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษต้องเป็นการกระทำต้องเกิดขึ้นแล้ว และลักษณะของการกระทำนั้นเข้ากรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

1) กระทำโดยมีเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม

การกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมนั้น ย่อมเป็นกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจพึงเล็งที่ประโยชน์ของตนเป็นหลัก ทั้งที่รู้ว่าการกระทำของตนไม่เป็นธรรมกับผู้บริโภค จึงเท่ากับการที่ผู้ประกอบการธุรกิจจงใจ ทำให้ผู้บริโภคเสียหายแก่สิทธิของผู้บริโภค

2) กระทำโดยจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย

3) ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภค

กรณีนี้เป็นกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจไม่ได้มุ่งหวังประโยชน์อันมิควรได้หรือหวังที่จะเอาเปรียบผู้บริโภค หากแต่เป็นกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจกระทำการใดๆ ในการประกอบธุรกิจของตนโดยขาดความระมัดระวังอย่างร้ายแรง หากผู้ประกอบการธุรกิจใช้ความระมัดระวังแม้เพียงเล็กน้อย ก็จะสามารถป้องกันหรือหลีกเลี่ยงความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคได้

4) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันย่อมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน

ลักษณะของการกระทำในกรณีนี้ ต้องอาศัยการใช้ดุลยพินิจของศาลในการพิจารณาข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีว่า ผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้มีอาชีพนั้นมีความรับผิดชอบอย่างไร และได้รับ

ความไว้วางใจจากประชาชนอย่างไร ในระดับที่มากหรือน้อยเพียงใด ทำให้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีนี้ ต้องอาศัยเหตุผลประกอบคำวินิจฉัยที่มีน้ำหนักมากและชัดเจนว่าเป็นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน

ข. ขอบเขตและเงื่อนไขในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

จากบทบัญญัติมาตรา 42 ในส่วนที่ว่า “เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” จะเห็นได้ว่า ศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ก็ต่อเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจริงเท่านั้น ดังนั้น ความรับผิดชอบในค่าเสียหายที่แท้จริง จึงเป็นเงื่อนไขของความรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

นอกจากเงื่อนไขข้างต้นแล้ว ตามมาตรา 42 วรรค 2 ในการที่ศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือไม่ เพียงใดนั้น ศาลจะต้องพิจารณาถึง พฤติการณ์ต่างๆ ตามตัวอย่างที่ปรากฏในมาตรา 42 วรรค 2 เช่น

- ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ
- ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบธุรกิจได้รับ
- สถานะทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจ
- การที่ผู้ประกอบธุรกิจได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือ
- การที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหาย

ส่วนขอบเขตของจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น มีอยู่สองอัตรา คือ

1) ในกรณีที่ค่าเสียหายเสียหายที่แท้จริง เกินกว่า ห้าหมื่นบาท ศาลอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ไม่เกิน สองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด

2) ในกรณีที่ค่าเสียหายที่แท้จริงไม่เกิน ห้าหมื่นบาท ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด

จะเห็นได้ว่าขอบเขตของจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 นี้แบ่งเป็นสองอัตรา คือ สองเท่าและห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง ซึ่งต่างกับกรณีตาม

ค. บุคคลผู้ต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

จากบทบัญญัติดังกล่าว ผู้ที่มีความเสี่ยงต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษคือ ผู้ประกอบธุรกิจ โดยที่ตามมาตรา 3 ได้นิยามคำว่า “ผู้ประกอบธุรกิจ” ไว้ดังนี้

“ผู้ประกอบธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

เมื่อพระราชบัญญัตินี้ใช้คำว่า “ผู้ประกอบธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค” จึงต้องไปพิจารณา นิยามคำว่า “ผู้ประกอบธุรกิจ” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ว่าหมายความถึงบุคคลใดบ้าง ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้ให้นิยามคำว่า “ผู้ประกอบธุรกิจ” ไว้ในมาตรา 3 ว่า ผู้ประกอบธุรกิจ” หมายความว่า “ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายหรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือ ผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย”

ดังนั้น บุคคลผู้อาจต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 อาจเป็นบุคคลดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ขาย
- 2) ผู้ผลิตเพื่อขาย
- 3) ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย
- 4) ผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า
- 5) ผู้ให้บริการ
- 6) ผู้ประกอบการโฆษณา

ตัวอย่างคดีที่มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ปรากฏในคำพิพากษาของศาลแขวงพิษณุโลก คดีหมายเลขแดงที่ ผบ. 583/2552 ศาลแขวงพิษณุโลก ซึ่งจำเลยเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ประกอบธุรกิจขายรถมือสองแต่กลับเอารถไม่ดีสภาพชำรุดบกพร่องมาจำหน่ายทำให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคต้องได้รับความเสียหายจากการที่ต้องนำรถยนต์ไปซ่อมแซมหลายครั้ง ศาลได้กำหนดค่าเสียหายให้โจทก์สำหรับความเสียหายที่แท้จริงเป็นจำนวน 7,000 บาท ตามใบเสร็จค่าซ่อมรถยนต์ที่โจทก์นำมาแสดง และได้กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษให้โจทก์อีก 20,000 บาท โดยศาลเห็นว่า จำเลยเป็นผู้ประกอบธุรกิจขายรถยนต์ มีหน้าที่ต้องส่งมอบรถยนต์ในสภาพที่ใช้ได้ดี แต่กลับกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม

เมื่อมีการนำหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาใช้ประเทศใดแล้ว ย่อมมีบุคคลที่อาจต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ดังนั้น ความรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจึงเป็นความเสี่ยงของบุคคลที่กฎหมายกำหนดให้อาจต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว เมื่อมีความเสี่ยงเกิดขึ้น บุคคลเหล่านั้นจึงต้องกระจายความเสี่ยงภัย ซึ่งวิธีหนึ่งที่ใช้ในการกระจายความเสี่ยงภัย คือ การทำประกันภัยความรับผิด ซึ่งผู้เขียนจะได้ศึกษาในบทต่อไปว่า การประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น มีหลักการอย่างไรและแนวปฏิบัติของแต่ละประเทศเป็นอย่างไร รวมถึงมีประเด็นปัญหาใดบ้างเกี่ยวกับการประกันภัยดังกล่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

การประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ในบทนี้ ผู้เขียนจะศึกษาถึงทฤษฎีและหลักสำคัญของการประกันภัย ที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวคำพิพากษาของศาลต่างประเทศเกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิด และกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดที่ใช้อยู่ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มครองและความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เพื่อเป็นฐานในการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในบทต่อไป

3.1 ความหมายและหลักการของการประกันภัย

3.1.1 ความหมายของการประกันภัย

สัญญาประกันภัย หมายถึง สัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับประกันภัย ตกลงชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเงินจำนวนหนึ่งให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้เอาประกันภัย เมื่อเกิดเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ระบุไว้ในสัญญา โดยที่ผู้รับประกันภัยจะได้รับเงินจำนวนหนึ่ง เรียกว่า เบี้ยประกันภัย เป็นการตอบแทน โดยที่เหตุการณ์ที่เป็นเงื่อนไขในการได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ต้องมีลักษณะที่ไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ หรือไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด¹ ซึ่งหลักการสำคัญของการประกันภัยก็คือ การโอนความเสี่ยงและการกระจายความเสี่ยง²

ความหมายของ “สัญญาประกันภัย” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 บัญญัติว่า “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง คือ ผู้รับประกันภัย ตกลงชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้นหรือในเหตุอย่างอื่น ในอนาคตตั้งได้ระบุไว้ในสัญญาและในการนี้ บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่า เบี้ยประกันภัย”

¹ Mark Mildred, *Product Liability Law and Insurance*, ibid, P. 225

² Robert E. Keeton and Alan I. Widiss, *Insurance Law* (MN, US: West Publishing, 2001), p. 6

ซึ่งคำว่า “การประกันภัย” โดยนัยทางธุรกิจ หมายถึง องค์การทางเศรษฐกิจหรือสังคมที่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวมเอาบุคคลที่อยู่ในฐานะต้องเสี่ยงภัยที่ไม่แน่นอนเข้าไว้ในกลุ่ม และทุกคนต้องร่วมกันชำระเงินจำนวนเล็กน้อยที่แน่นอนตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อใช้เป็นกองทุนช่วยขจัดและบรรเทาความสูญเสียจากภัยที่เกิดขึ้นแก่สมาชิกในกลุ่มนั้น³

3.1.2 ลักษณะของความเสียหายอันอาจเอาประกันได้

เนื่องจากการเอาประกันภัยเป็นการโอนความเสี่ยงวิธีหนึ่ง ดังนั้น ในการทำประกันภัยจึงต้องพิจารณาว่า ภัยหรือความเสี่ยงที่จะโอนไปยังผู้รับประกันภัยเป็นภัยที่สามารถโอนหรือทำประกันภัยได้หรือไม่ เนื่องจากตามหลักการประกันภัย ไม่ใช่ภัยหรือความเสี่ยงทุกอย่างจะสามารถทำประกันภัยได้ ความเสี่ยงที่เอาประกันภัยได้นั้น ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

ก. ต้องเป็นความเสี่ยงที่ไม่แน่นอน

กล่าวคือ เวลาที่จะเกิดความเสี่ยงนั้นต้องไม่สามารถคาดหมายได้ และความเสียหายนั้นต้องไม่อาจคาดเห็นได้โดยผู้เอาประกันภัย หากผู้เอาประกันภัยรู้ว่าความเสียหายจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ความเสี่ยงนั้นย่อมไม่อาจเอาประกันภัยได้ ดังนั้น ผู้เอาประกันภัยจะต้องไม่จงใจก่อให้เกิดความเสียหายนั้นไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม

ดังนั้น ในการประกันภัยความรับผิด ความรับผิดที่สามารถเอาประกันภัยได้ต้องไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยจงใจของผู้เอาประกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ความรับผิดซึ่งก่อให้เกิดภาระทางการเงินต่อผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นความเสี่ยงที่ผู้เอาประกันภัยจะโอนไปยังผู้รับประกันภัยนั้น ต้องเป็นความเสี่ยงที่ผู้เอาประกันภัยไม่สามารถควบคุมได้ ต้องเป็นความเสี่ยงที่ไม่แน่นอนและเวลาที่เกิดความเสียหายนั้นต้องไม่อาจคาดหมายได้

³ สากล ธนัตถยาวิบูล, หลักการประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2540), หน้า 14.

ข. ต้องเป็นความเสี่ยงที่ระบุได้⁴

กล่าวคือ ผู้รับประกันภัยจะต้องสามารถใช้วิธีการและเทคนิคในการประเมินความเป็นไปได้ในการเกิดความเสียหายขึ้น ความน่าจะเป็นที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงจะต้องคำนวณหรือ ประมาณเป็นเงินได้ เนื่องจากบริษัทประกันภัยจะต้องคำนวณความน่าจะเป็นที่จะเกิดความเสียหายและความรุนแรงของความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้อย่างใกล้เคียงพอสมควร ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลเหล่านี้มาคำนวณเบี้ยประกันภัยที่พอเพียงสำหรับจ่ายค่าสินไหมทดแทน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและมีเหลือเป็นเงินสำรองสำหรับความเสียหายที่คาดไม่ถึง⁵

ค. ต้องเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้กับคนจำนวนมาก

กล่าวคือ ความเสี่ยงนั้นต้องอาจเกิดขึ้นได้กับคนหลายคนที่มาพอจะรวมกันเป็นกลุ่มของคนที่มีความเสี่ยงประเภทเดียวกันเพื่อให้ผู้รับประกันภัยสามารถใช้กฎของการเฉลี่ยความเสียหายเพื่อกำหนดเป็นประเภทของการประกันภัยประเภทหนึ่งๆได้

ง. ต้องเป็นความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดความเสียหายที่สำคัญ

เนื่องจากการประกันภัยนั้นมีได้มีขึ้นเพื่อคุ้มครองความเสียหายทางการเงินที่มูลค่าน้อยจนคนทั่วไปสามารถรับภาระในค่าความเสียหายนั้นได้ด้วยตนเอง เพราะหากกรณีเป็นเช่นนั้นการทำประกันภัยย่อมไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใด

จ. ต้องเป็นความเสี่ยงที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากจนผู้รับประกันภัยไม่อาจรับประกันภัยได้

ภัยบางอย่างซึ่งสามารถก่อให้เกิดความเสียหายในแต่ละครั้ง คิดเป็นเงินรวมภัยจำนวนมาก เกินกว่ากำลังของบริษัทประกันภัยแห่งเดียวหรือหลายแห่งรวมกันจะรับไว้ได้ หากเป็นความเสี่ยงที่ส่งผลให้ผู้รับประกันภัยต้องรับภาระชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนมากก็อาจทำให้ผู้รับประกันภัยเข้าสู่ภาวะล้มละลาย เช่น ความเสียหายจากภัยสงคราม ภัยจากระเบิด

⁴Darrell Victor, Characteristics of Insurable Risks [online], Available from: www.allinsuranceinfo.org [2011, January 17]

⁵ เรื่องเดียวกัน , หน้า. 27

นิวเคลียร์ ย่อมถือว่าเป็นมหันตภัยที่บริษัทประกันภัยไม่สามารถรับประกันภัยไว้ได้ หากต้องการให้มีความคุ้มครองในภัยใหญ่หลวงก็ต้องคิดเบี้ยประกันภัยเพิ่มขึ้นอีกต่างหาก นอกจากภัยธรรมดา⁶

ลักษณะของความเสียหายที่เอาประกันได้ข้างต้น จะส่งผลสำคัญต่อ ความสามารถในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของผู้รับประกันภัย และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดรูปแบบผลิตภัณฑ์ประกันภัยและการจัดทำกรมธรรม์ประกันภัย ตลอดจนการกำหนดเงื่อนไขความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยในการประกันภัย

เนื่องจากธุรกิจประกันภัยเป็นการระดมเงินทุนจากประชาชนเพื่อรวมเข้ากันเป็นกองทุนในการจัดการกับความเสียหายของประชาชน ธุรกิจประกันภัยจึงมีผลต่อทั้งสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนโดยรวม และเป็นธุรกิจที่มีบทบาททางสังคมค่อนข้างสูง ดังนั้น ในการทำประกันภัยจึงมีปัจจัยอื่นๆที่ผู้รับประกันภัยต้องพิจารณานอกเหนือจากการพิจารณาว่าความเสี่ยงนั้นๆเข้าลักษณะที่เอาประกันภัยได้หรือไม่ โดยผู้รับประกันภัยก็ยังต้องพิจารณาต่อไปว่า การทำประกันประเภทนั้นเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่รับประกันภัยหรือไม่ หรือการประกันภัยนั้นตอบสนองความต้องการของสังคมหรือไม่ เพียงใด และมีผลกระทบต่อสังคมอย่างไร

3.1.3 หลักสำคัญและทฤษฎีของการประกันภัย

การประกันภัยมีลักษณะเป็นการเฉลี่ยทรัพย์บางส่วนจากสมาชิกผู้เอาประกันภัยมารวมไว้เป็นกองกลางจำนวนหนึ่ง เมื่อมีผู้ได้รับความเสียหายตามสัญญา ผู้รับประกันภัยก็จะเอาเงินจากจำนวนนี้ใช้ให้แก่ผู้เสียหาย จากหลักการนี้ ผู้รับประกันภัยจึงต้องคำนึงถึงลักษณะของความเสียหายที่จะเกิดขึ้น และความถี่แห่งภัยที่เกิดขึ้น ประกอบกับต้องมีจำนวนผู้เอาประกันภัยที่มากเพียงพอ ผู้รับประกันภัยจึงจะสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้โดยไม่ขาดทุน⁷ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาปัญหาการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ มีดังต่อไปนี้

⁶ เรื่องเดียวกัน

⁷ สรพล สุขทรรคณีย์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2543) หน้า 17.

1. หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย (Principle of Insurable Interest)

หมายถึง ในการเอาประกันภัยนั้น ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกัน กล่าวคือ ต้องมีกรรมสิทธิ์ สิทธิ ประโยชน์ หรือความรับผิดชอบตามกฎหมายในวัตถุที่เอาประกันภัยใน ขณะที่ทำสัญญาประกันภัย⁸ ทั้งนี้ เนื่องจาก การประกันภัยเป็นการชดใช้ความเสียหายให้แก่ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจริงๆ เท่านั้น⁹ หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยนี้ ไม่เป็นเพียงแต่แนวความคิด ทางกฎหมายเท่านั้น หากแต่ยังเป็นแนวความคิดทางศีลธรรมอันช่วยมิให้การประกันภัยเป็นการพนัน ชันต่อ¹⁰ เนื่องจากหลักของการพนันชันต่อมีว่า คู่กรณีต้องมีทั้งทางได้และทางเสียในเหตุการณ์ไม่ แนนอนที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าหากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีส่วนได้เสียในเหตุที่ได้ทำสัญญาด้วยแล้ว คู่กรณีฝ่ายนั้นก็อาจมีทางได้เพียงทางเดียว หรือมีทางเสียเพียงทางเดียว ซึ่งไม่เข้าหลักเกณฑ์การพนัน ชันต่อ¹¹ นอกจากนี้หลักดังกล่าว ยังเป็นการป้องกันวัตถุที่เอาประกันภัยไม่ให้เกิดความเสียหายโดย ใจ¹² เพราะเมื่อบุคคลมีส่วนได้เสียในสิ่งใดแล้ว เขาย่อมต้องระวังมิให้เกิดภัยขึ้นกับสิ่งนั้น

2. กฎว่าด้วยจำนวนมาก (Law of Large Numbers)

หลักการของกฎนี้คือ ถ้าเพิ่มจำนวนของวัตถุที่ร่วมเสี่ยงภัย หรือ วัตถุที่เอาประกันมาก ขึ้นแล้ว ความน่าจะเป็นของโอกาสที่จะเกิดความเสียหายจะแม่นยำหรือถูกต้องมากขึ้น¹³ กล่าวคือ ถ้าหากมีหน่วยความเสียหายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นจำนวนมากและอยู่ในกลุ่มเดียวกัน บริษัทที่ รับประกันภัยนั้นสามารถที่จะคำนวณความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ค่อนข้างแม่นยำ ทั้งในแง่ของความถี่ และความรุนแรงโดยเฉลี่ยของความเสียหายที่เกิดขึ้น (Average Frequency and Average Severity

⁸ สมาคมประกันวินาศภัย. คู่มือวิชาการประกันภัย. หน้า 47

⁹ สุพรรณิ หมั่นทำการ. ส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 33

¹⁰ สมาคมประกันวินาศภัย. คู่มือวิชาการประกันภัย. อ้างแล้ว

¹¹ สรพล สุขทรศนีย์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะประกันภัย, อ้างแล้ว, หน้า 25

¹² สมาคมประกันวินาศภัย. คู่มือวิชาการประกันภัย. อ้างแล้ว

¹³ ปรีดาภรณ์ ยืนฐานะกุล. บทเรียนออนไลน์รายวิชาหัวข้อทางสถิติ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ การประกันภัย [online]. แหล่งที่มา :

http://tsl.tsu.ac.th/file.php/1/courseware/math/lesson1/less1_10.htm, [2552, มิถุนายน 8]

of Loss)¹⁴ บริษัทประกันภัยก็ได้อาศัยคุณประโยชน์ของกฎนี้โดยการพิจารณารับเสี่ยงภัยให้มีจำนวนมากกว่าที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และคำนวณอัตราเบี้ยประกันภัยให้เพียงพอสำหรับการสูญเสียที่คาดไว้ในอนาคต¹⁵ และจะเห็นว่าบริษัทประกันภัยจะต้องจัดสิ่งที่ยอมรับประกันภัยไว้เป็นกลุ่มๆ เช่น ในการประกันภัยอุบัติเหตุส่วนบุคคลที่จัดแบ่งกลุ่มของผู้เอาประกันภัยตามลักษณะอาชีพและหน้าที่การงานซึ่งมีความเสี่ยงภัยต่างกัน เช่น กลุ่มอาชีพที่ทำงานอยู่ในสำนักงาน กลุ่มอาชีพที่ทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรกลต่างๆ ซึ่งมีความเสี่ยงภัยสูงขึ้น เป็นต้น¹⁶

นอกจากนี้ หากผู้รับประกันภัยรับประกันจำนวนมากมาย โอกาสที่ต้องล้มละลายเพราะขาดทุนย่อมน้อยลง เพราะโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่รับประกันไว้พร้อมกันทั้งหมดนั้น ย่อมเป็นไปได้ ดังนั้น หากรับประกันไว้มากมาย เงินเบี้ยประกันที่ผู้เอาประกันภัยแต่ละรายได้จ่ายให้ ย่อมเพียงพอที่จะชดเชยให้ผู้เสียหายได้โดยไม่ถึงกับขาดทุน นอกจากนั้น หากมีผู้เอาประกันภัยจำนวนมาก ผู้รับประกันก็สามารถกำหนดเบี้ยประกันในอัตราต่ำลงได้ เมื่อคำนวณแล้วว่าเบี้ยประกันที่ได้รับนั้นคุ้มกับการที่ต้องเข้ารับการเสี่ยงภัยแล้ว¹⁷

3. ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Theory of Probability)

ความน่าจะเป็น หมายถึง โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งในอนาคต โดยการพิจารณาถึงความแน่นอนของเหตุการณ์ว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด¹⁸ การนำทฤษฎีความน่าจะเป็นมาใช้ในทางปฏิบัติ ทำได้โดยการพิจารณาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตจะต้องมีจำนวนมากพอที่จะนำมาใช้ในการคิดหาค่าเฉลี่ยได้ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดและให้เกิดความแม่นยำที่สุดในการหาความน่าจะเป็น¹⁹ และพิจารณาจาก

¹⁴ สมาคมประกันวินาศภัย. คู่มือวิชาการประกันภัย. อ่างแล้ว, หน้า 26.

¹⁵ มุกดา ไควหกุล. การประกันภัย, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ: Rangsit University Press, 2537), หน้า 40.

¹⁶ สมาคมประกันวินาศภัย. คู่มือวิชาการประกันภัย. หน้า 26.

¹⁷ สรพล สุขทรศนีย์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะประกันภัย, หน้า 17

¹⁸ มุกดา ไควหกุล. การประกันภัย, อ่างแล้ว, หน้า 33

¹⁹ ธาณี วรรณทร์. กฎหมายว่าด้วยประกันภัย. (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2548), หน้า 26

เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตต้องเหมือนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต²⁰ อย่างไรก็ตาม ตามสภาพความเป็นจริงนั้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตมักไม่ค่อยเหมือนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ดังนั้นในการคำนวณความน่าจะเป็นจึงต้องปรับปรุงอยู่เสมอและต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆที่อาจเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด²¹

หลักการของทฤษฎีนี้จึงนำมาใช้ในการพิจารณาถึงโอกาสแห่งภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ว่าควรจะเป็นเท่าใดเพื่อพิจารณาการรับประกันภัยและเบี้ยประกัน ถ้ากิจการใดมีโอกาสที่ภัยจะเกิดขึ้นมากก็แสดงว่าผู้รับประกันภัยต้องเสี่ยงมาก จึงต้องเรียกเบี้ยประกันภัยในอัตราสูงเพื่อให้คุ้มกับการที่ต้องลงทุนเสี่ยงภัยนั้นๆ หากผู้รับประกันภัยเห็นว่าความเสี่ยงภัยนั้นสูงมากไม่คุ้มกับเบี้ยประกันภัยที่จะได้รับ ผู้รับประกันภัยก็อาจจะไม่รับประกันภัย เช่น การประกันอัคคีภัยสำหรับอสังหาริมทรัพย์ในที่ตั้งบางแห่ง เช่น ในบริเวณสลัม ซึ่งมีโอกาสเกิดอัคคีภัยสูง²²

3.1.4 ลักษณะสำคัญของสัญญาประกันภัย

ก. เป็นสัญญาที่อาศัยเหตุในอนาคต

การรับประกันภัยเป็นวิธีการจัดการโอนความเสี่ยงภัยโดยโอนความเสี่ยงภัยที่ผู้เอาประกันภัยมีอยู่ไปตกอยู่กับผู้รับประกันภัย ซึ่งความเสี่ยงภัยที่โอนไปนั้นเป็นความเสี่ยงในภัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มิใช่ภัยหรือความสูญเสียหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว สัญญาประกันภัยจึงเป็นสัญญาเพื่อการชำระหนี้อันเกิดจากเหตุอันเกิดขึ้นในอนาคต

ข. เป็นสัญญาที่อาศัยหลักของจารีตประเพณี

การรับประกันภัยมีวิวัฒนาการและความเป็นมาช้านาน บางครั้งมีจารีตประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมาเกี่ยวกับสัญญาประกันภัย ดังนั้น สัญญาประกันภัยจึงมีที่มาจากจารีตประเพณี เช่น

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 26

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 37 – 38.

²² สรพล สุขทรรคณีย์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะประกันภัย, อ้างแล้ว, หน้า 17

หลักส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกัน (Insurable Interest) หลักสุจริต (Utmost good faith) หลักการใช้ค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริง

ค. เป็นสัญญาสำเร็จรูป

สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาสำเร็จรูป คือ เป็นสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างบุคคลสองฝ่ายที่ไม่เท่าเทียมกัน และมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างด้านความรู้ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และเป็นสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างบริษัทกับประชาชนผู้เอาประกันภัยซึ่งทางธุรกิจการค้าย่อมเป็นไปได้ยากที่คู่สัญญาทุกรายจะเข้ามามีส่วนร่วมร่างหรือแก้ไขเนื้อหาของสัญญา สัญญาประกันภัยจึงมีลักษณะเป็นสัญญาสำเร็จรูป คือ มีข้อตกลงคุ้มครอง ช้อยกเว้น ช้อบังคับ และเงื่อนไขที่เขียนขึ้นฝ่ายเดียวโดยฝ่ายผู้รับประกันภัย ซึ่งเข้าลักษณะของสัญญาสำเร็จรูปตาม มาตรา 3 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ซึ่งมีบทนิยามที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัยดังต่อไปนี้

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้อสัญญา” หมายความว่า ข้อตกลง ความตกลง และความยินยอมรวมทั้งประกาศและคำแจ้งความเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้กู้ผู้เอาประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อให้ได้มา ซึ่งทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดโดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดนั้น และให้หมายความรวมถึงผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ค้าประกันของบุคคลดังกล่าวซึ่งมิได้กระทำเพื่อการค้าด้วย

“ผู้ประกอบการการค้าหรือวิชาชีพ” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ขาย ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ ผู้ให้กู้ ผู้รับประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อจัดให้ซึ่งทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปเพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดนั้นเป็นทางค้าปกติของตน

“สัญญาสำเร็จรูป” หมายความว่า สัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน

จากนิยามดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าสัญญาประกันภัยมีลักษณะเป็นสัญญาสำเร็จรูปและเนื่องจากเป็นสัญญาสำเร็จรูป จึงอาจเกิดกรณีที่สัญญาประกันภัยมีลักษณะเป็นสัญญาที่ไม่เป็นธรรมได้ ซึ่งแม้สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยจะดูแลในเรื่องแบบและข้อความของกรมธรรม์ประกันภัย แต่หากเกิดกรณีที่ข้อความตามกรมธรรม์ประกันภัยมีลักษณะของสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ก็ต้องบังคับตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ซึ่งหลักการที่สำคัญประการหนึ่งที่ปรากฏในพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 คือ หลักการตีความสัญญาสำเร็จรูป ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อ หลักการตีความสัญญาประกันภัย²³

3.2 หลักการตีความสัญญาประกันภัย

ตามกฎหมายไทย การตีความสัญญาประกันภัย มีหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องทั้งที่ปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 โดยที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว สัญญาประกันภัยจัดเป็นสัญญาสำเร็จรูป ซึ่งในกรณีที่มีข้อสงสัยให้ตีความสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายซึ่งมิได้เป็นผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปนั้น ทั้งนี้ ตาม มาตรา 4 วรรคแรก และวรรคสองของ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ซึ่งกำหนดว่า

“ข้อตกลงในสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ หรือในสัญญาสำเร็จรูป หรือในสัญญาขายฝากที่ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูป หรือผู้ซื้อฝากได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายซึ่งมิได้เป็นผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปนั้น”

²³ สรศักดิ์ ทันตสุวรรณ, ประกันภัย ... ใครว่ายุ่ง, พิมพ์ครั้งที่ 1. (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี , 2548), หน้า 49.

และต้องใช้หลักการตีความตามมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งกำหนดไว้
ดังนี้

“มาตรา 10 ในการวินิจฉัยว่าข้อสัญญาจะมีผลบังคับเพียงใดจึงจะเป็นธรรมและ
พอสมควรแก่กรณีให้พิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวง รวมทั้ง

(1) ความสุจริต อำนาจต่อรอง สถานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความสันติจัด
เจน ความคาดหมาย แนวทางที่เคยปฏิบัติ ทางเลือกอย่างอื่น และทางได้เสียทุกอย่างของคู่สัญญา
ตามสภาพที่เป็นจริง

(2) ปกติประเพณีของสัญญาชนิดนั้น

(3) เวลาและสถานที่ในการทำสัญญาหรือในการปฏิบัติตามสัญญา

(4) การรับภาระที่หนักกว่ามากของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคู่สัญญาอีก
ฝ่ายหนึ่ง”

นอกจากสัญญาประกันภัยในประเทศไทยจะใช้หลักการตีความสัญญาสำเร็จรูป
ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการตีความกฎหมายประกันภัยเกี่ยวกับข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับ
ประกันภัยต้องใช้การตีความอย่างแคบ (Restrictive Interpretation) เพื่อให้ได้ความหมายตาม
เจตนารมณ์ เช่น ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในกรณีที่เกิดขึ้นเพราะความทุจริต
หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย การตีความคำว่า “ประมาท
เลินเล่ออย่างร้ายแรง” ตามมาตรา 879 และย่ออมมิได้หมายความว่า ประมาทเลินเล่อธรรมดาด้วย²⁴
หากเป็นเพียงประมาทเลินเล่อธรรมดา ไม่ใช่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ผู้รับประกันภัยก็ไม่
หลุดพ้นจากความรับผิด

ส่วนการตีความคำว่า “ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย” ที่ได้กระทำทุจริตหรือ
ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจนทำให้เกิดวินาศภัยหรือเกิดเหตุตามที่ตกลงไว้ในสัญญา อันเป็นผลให้
ผู้รับประกันภัยอ้างเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดนั้น ต้องตีความว่า เฉพาะแต่เป็นการกระทำของ
ผู้เอาประกันภัยเองหรือผู้รับประกันภัยเอง และรวมไปถึงการกระทำที่ผู้เอาประกันภัยหรือที่

²⁴ สุดา วิศรุตพิชญ์, การตีความกฎหมายเอกชน : ประกันภัย, คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551, หน้า 16 [ออนไลน์], แหล่งที่มา :

<http://law.tu.ac.th/news/2551/April/> [2553 ตุลาคม 11]

ผู้รับประกันภัยมีส่วนทุจริตอยู่ด้วย แต่ไม่ขยายความไปถึงการกระทำของ “บุคคลอื่น” แม้ว่าบุคคลดังกล่าว นั้น จะมีความใกล้ชิดประการใดก็ตามกับผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย เช่น เป็นคู่สมรส หรือคนในครอบครัว คนใช้ลูกจ้าง บริวารของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยถ้าวินาศภัยเกิดขึ้น เพราะการกระทำทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของบุคคลที่วานี้ (โดยผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยไม่ได้มีส่วนอยู่ด้วย) ผู้รับประกันภัยก็ไม่พ้นความรับผิดชอบ*

ในต่างประเทศนั้น หลักการตีความสัญญาประกันภัยเหมือนกับหลักการตามกฎหมายไทย โดยในประเทศสหรัฐอเมริกา มีนักกฎหมายวางหลักในการตีความสัญญาประกันภัยไว้ เช่น

Kenneth S. Wollner²⁵ เสนอในบทความว่า หลักในการตีความสัญญาประกันภัย น่าจะขึ้นอยู่กับหลัก common sense และหลักความเข้าใจของคู่สัญญา ในกรณีเช่นนั้นผู้รับประกันภัยกับผู้ถือกรมธรรม์จะเป็นคนที่อยู่ในสถานะที่จะตัดสินใจทำสัญญาประกันภัยที่เหมาะสม โดยใช้ความเข้าใจของคู่สัญญาในตอนทำ สัญญา โดยเฉพาะความคาดหมายของผู้เอาประกันภัย (ตามหลัก common sense) ในการเข้าทำสัญญาประกันภัยเป็นหลัก²⁶

* คำพิพากษาฎีกาที่ 1720/2534 วินิจฉัยว่า มาตรา 879 ของ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นบทบัญญัติยกเว้นความรับผิดเมื่อความเสียหายเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือของผู้รับประกันภัยเท่านั้น ดังนั้น เมื่อบุตรของผู้เอาประกันภัย เป็นผู้ขับรถไปเกิดเหตุขึ้น วินาศภัยที่เกิดขึ้นจึงมิได้เกิดเพราะการกระทำของผู้เอาประกันภัย จำเลย ผู้รับประกันภัยจึงไม่พ้นความรับผิดชอบ

²⁵ Kenneth S Woller, The Enigma of Causation in Insurance Contract Interpretation, Jan 2003, <http://www.imi.com/Expert/Articles/2003/Wollner01.aspx>, search on 6/2/2008 อ้างถึงใน สุดา วิสวุตพิชญ์, การตีความกฎหมายเอกชน : ประกันภัย, อ้างแล้ว, หน้า 41

²⁶ สุดา วิสวุตพิชญ์, การตีความกฎหมายเอกชน : ประกันภัย, อ้างแล้ว

เรื่องเกี่ยวกับการตีความกรมธรรม์ประกันภัยนี้ Christina Imre²⁷ เขียนไว้ในบทความว่า ก่อนปี 1992 ถ้าพบว่าถ้อยคำในสัญญามีลักษณะกำกวม จะต้องตีความให้เป็นปฏิกิริยากับฝ่ายผู้ร่างสัญญาเสมอ

Lucas court กำหนดแนวทางการตรวจสอบและการตีความสัญญาประกันภัยเป็น 3 ชั้น คือ

1) ถ้าถ้อยคำหรือข้อความในสัญญามีความชัดเจนเป็นความหมายธรรมดา ก็เป็นไปตามความหมายที่กำหนดนั้น และถ้าชัดเจนแล้ว ก็ไม่ต้องตีความ (ไม่ต้องอ้างว่าเพื่อความยุติธรรม เพราะศาลไม่น่าจะเป็นคนเขียนสัญญาขึ้นใหม่ด้วยการตีความเอง)

2) แต่ถ้าถ้อยคำหรือข้อความในสัญญาไม่ชัดเจน ศาลจะไม่ตีความไปในทางที่ตรงกันข้ามกับผู้ร่างโดยอัตโนมัติอีกต่อไป แต่ จะพิจารณาถ้อยคำภาษาและดูเนื้อความ (context) ในข้อความที่กำหนดในกรมธรรม์นั้นโดยดูจากกรมธรรม์ทั้งฉบับ และจะพิจารณาตัดสินจากถ้อยคำ/ข้อความทั้งหมดนั้น เห็นได้ว่า ผู้เอาประกันภัยมีเหตุอันสมควรเชื่อและคาดได้ว่ามีความคุ้มครองเกิดขึ้นหรือไม่ (reasonable expectation test)

3) และถ้าศาลไม่สามารถจะตัดสินโดยอาศัยเหตุอันสมควรเชื่อของทางฝ่ายผู้เอาประกันภัยดังกล่าว จึงจะตีความข้อความนั้นให้เป็นปฏิกิริยากับฝ่ายผู้ร่าง²⁸

หลักการตีความสัญญาประกันภัยที่เป็นหลักสากลและใช้ในทุกประเทศ คือ หลัก Contra Proferentem หรือหลักการตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายที่มีได้เป็นผู้กำหนดสัญญา ซึ่งเป็นหลักการที่มักใช้ในกรณีที่สัญญาที่มีลักษณะเป็นสัญญาสำเร็จรูป (Contract of Adhesion) คือ เป็น

²⁷ Christina Imre, Insurance Policy Interpretation: Supreme Court at a rossroads?,December 2003 ,<http://www.sdma.com/publications/detail.aspx?pub=3816> search on 6/2/2008 อ้างถึงใน สุดา วิศรุตพิชญ์, การตีความกฎหมายเอกชน : ประกันภัย. อ้างแล้ว

²⁸ Bank of the W. v. Superior Court(1992)2 C4th 1254, 10 CR2d 538 , Christina Imre, Insurance Policy Interpretation: Supreme Court at a Crossroads?,December 2003 <http://www.sdma.com/publications/detail.aspx?pub=3816> search on 6/2/2008 อ้างถึงใน สุดา วิศรุตพิชญ์, การตีความกฎหมายเอกชน : ประกันภัย. อ้างแล้ว

สัญญาที่มีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า เช่น สัญญาประกันภัย ซึ่งผู้รับประกันภัยได้กำหนดสาระสำคัญของสัญญาไว้ล่วงหน้าแล้ว และใช้สัญญานั้นกับผู้เอาประกันภัยทุกราย กรมธรรม์ประกันภัยจึงเป็นสัญญาสำเร็จรูป ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายผู้เอาประกันภัยไม่มีอำนาจในการต่อรองสัญญา ผู้เอาประกันภัยจะต้องยอมรับเอาข้อสัญญาที่ผู้รับประกันภัยได้กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว แม้จะไม่เห็นด้วยกับข้อสัญญาข้อหนึ่งข้อใดที่ได้กำหนดไว้แล้วในกรมธรรม์ประกันภัยที่เป็นสัญญาสำเร็จรูป ก็จะไม่มีความสามารถในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญนั้น จะทำได้เพียงไม่ยินยอมเข้าทำสัญญาประกันภัยเท่านั้น (take it or leave it) หลักการนี้จึงมีไว้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองเงื่อนไขต่างๆในสัญญาต่ำกว่าฝ่ายที่เป็นผู้กำหนดสัญญาขึ้น ซึ่งในกฎหมายไทยก็ได้ปรากฏหลักการนี้ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 มาตรา 4 วรรคสอง ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

3.3 การประกันภัยความรับผิด

3.3.1 ความหมายของการประกันภัยความรับผิด

การประกันภัยความรับผิด หมายถึง สัญญาประกันภัยประเภทหนึ่งซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัย เพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอก อันเกิดจากการกระทำของผู้เอาประกันภัยหรือการกระทำที่ผู้เอาประกันภัยมีความรับผิดตามกฎหมายที่จะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน โดยบุคคลผู้ได้รับความเสียหายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยโดยตรง โดยได้รับไม่เกินไปกว่าจำนวนเงินซึ่งผู้รับประกันภัยพึงต้องใช้ตามสัญญาประกันภัย

ภัยที่ผู้รับประกันภัยรับเสี่ยงในการประกันภัยความรับผิด คือ ความรับผิดที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบในวินาศภัยที่เกิดขึ้นแก่ผู้อื่น ซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยมูลหนี้ใดๆตามกฎหมาย เช่น สัญญา ลากมิควรถูกได้ จัดการงานนอกสั่ง ละเมิดหรือโดยกฎหมายบัญญัติ²⁹ และต้องเป็น

²⁹จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 13. (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552), หน้า 127.

ความรับผิดที่บังคับได้ตามกฎหมาย³⁰ การประกันภัยความรับผิดมีหลักการพื้นฐานเช่นเดียวกับการประกันวินาศภัย กล่าวคือ เป็นสัญญาเพื่อการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน³¹

3.3.2 การประกันภัยความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น เรียกการประกันภัยความรับผิดว่าการประกันภัยค่าจุน³² ดังบัญญัติไว้ใน มาตรา 887 วรรคแรก ความว่า

“อันว่าประกันภัยค่าจุนนั้น คือ สัญญาประกันภัยซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงว่าจะใช้ค่าสินไหมทดแทนนามของผู้เอาประกันภัย เพื่อความวินาศภัยอันเกิดขึ้นแก่บุคคลหนึ่งและซึ่งผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบ”

จากนิยามดังกล่าว การประกันภัยค่าจุน จึงเป็นการประกันวินาศภัยอย่างหนึ่งซึ่งมิได้มีมุ่งชดเชยความเสียหายต่อวัตถุแห่งการประกันภัยที่เป็นทรัพย์สิน แต่มุ่งชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำใดๆที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก

ข้อแตกต่างระหว่างการประกันวินาศภัยกับการประกันภัยค่าจุน คือ เงื่อนไขทางหนี้ของฝ่ายผู้รับประกันภัย คือ ความรับผิดที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบในวินาศภัยที่เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่นไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยมูลหนี้ใดๆก็ตาม

ท่านอาจารย์จิตติ ติงศภัทย์ ได้กล่าวไว้ว่า ความรับผิดที่ต้องใช้หนี้ต่อผู้อื่นนั้น เป็นภัยอย่างหนึ่งซึ่งไม่รวมในภัยที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สิน เพราะไม่ได้เป็นภัยต่อตัวทรัพย์สิน³³ โดยที่ความรับผิดที่เกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัย ต้องเป็นความรับผิดตามกฎหมาย หากเป็นเรื่องนี้ทางศีลธรรม หรือชดใช้

³⁰ Raoul Colinvaux, The Law of Insurance, 5th Edition (England : Sweet and Maxwell), 1984, p. 401

³¹ Ibid, p. 400

³² สรพล สุขทรศนีย์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะประกันภัย, อ้างแล้ว, หน้า 95

³³ จิตติ ติงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, อ้างแล้ว, หน้า 127

แก่กันโดยเสนาหาหรือเพราะความกรุณาต่อกัน จะไม่เป็นความรับผิดชอบที่ผู้รับประกันภัยต้องชดใช้แทนให้³⁴

เนื่องจากการประกันภัยค้ำจุนเป็นการประกันวินาศภัยอย่างหนึ่ง ดังนั้น หลักการทั้งหลายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับการการประกันภัยวินาศภัยจึงนำมาใช้กับการประกันภัยค้ำจุนด้วย เช่น หลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 879 วรรคแรก

3.4 ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในการประกันภัยความรับผิด

ปัญหาเรื่องความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในการประกันภัยความรับผิดในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยที่กระทำความผิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนั้น อาจหาคำตอบได้ โดยพิจารณาจากหลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามกฎหมายประกันภัยของแต่ละประเทศ ซึ่งผู้เขียนจะได้ศึกษาในหัวข้อต่อไป

3.4.1 ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามกฎหมายของต่างประเทศ

ก่อนที่จะศึกษาต่อไปถึงสถานการณ์เกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดในต่างประเทศ ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจึงจะศึกษาหลักข้อยกเว้นของผู้รับประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีที่ความรับผิดของผู้เอาประกันภัยเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัย เพื่อเป็นฐานในการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลในการคุ้มครองหรือไม่คุ้มครองค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในการประกันภัยความรับผิดของประเทศต่างๆ

ในประเทศสหราชอาณาจักรนั้น มีหลักการทั่วไปของข้อยกเว้นของผู้รับประกันภัยที่ในกรณีที่ความรับผิดของผู้เอาประกันภัยเกิดจากการกระทำโดยจงใจว่า ผู้เอาประกันภัยจะเสียสิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัยในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยจงใจก่อให้เกิดเหตุการณ์หรือความเสียหายที่รับประกันภัยหรือความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำ

³⁴ ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยการประกันภัย, อ่างแล้ว, หน้า 293

ความผิดทางอาญา ดังปรากฏในคดี Euro-Diam Ltd. v. Brathurst³⁵ Tinsley v. Milligan³⁶ และ St. John Shipping Corp. v. Joseph Rank Ltd.³⁷ ศาลอังกฤษได้นำหลักการข้างต้นกับการพิจารณาถึงความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วยแต่ก็ไม่ปรากฏตัวอย่างคำพิพากษาให้เห็นมากนัก เนื่องจากหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามหลักกฎหมายอังกฤษนั้นค่อนข้างใช้อย่างจำกัด กล่าวคือ ใ้เฉพาะในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดในลักษณะที่ร้ายแรงและเป็นการข่มเหงผู้อื่น หรือเป็นการกระทำที่มุ่งหวังว่าจะได้ประโยชน์หรือผลกำไรจากการกระทำละเมิดต่อผู้อื่น ตามที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

นอกจากหลักการดังกล่าวแล้ว ศาลอังกฤษจะพิจารณาความคุ้มครองในการประกันภัยความรับผิดประเภทต่างๆ โดยใช้หลัก Public Policy เนื่องจากธุรกิจประกันนั้นเป็นธุรกิจที่เกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน เป็นธุรกิจที่ประชาชนไว้วางใจนำเงินมาให้บริษัทประกันภัย เพื่อให้บริษัทประกันภัยทำหน้าที่เป็นผู้กระจายความเสี่ยงและบรรเทาความเสี่ยงภัยให้ตน ดังนั้น การทำประกันภัยจึงต้องสอดคล้องกับหลัก Public Policy

คำว่า “Public Policy” หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “Policy of the Law” ในความหมายอย่างกว้าง หมายถึงหลักเกณฑ์ และมาตรฐานที่พิจารณาโดยผู้ออกกฎหมายหรือโดยศาลว่าเป็นข้อคำนึงถึงพื้นฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยและสังคมโดยรวม ซึ่งในบางครั้งศาลมักใช้คำว่า “Public Policy” ในการสร้างความชอบธรรมให้กับคำตัดสินของตน เช่น ศาลตัดสินว่าสัญญาใดเป็นโมฆะเนื่องจากขัดต่อนโยบายของรัฐหรือ Public Policy³⁸ คำว่า Public Policy หรือ Policy of Law นั้น

³⁵ [1988] 2 AER 23;

³⁶ [1993] 3 AER 65;

³⁷ [1957] 1 QB 267

³⁸ Bryan A. Garner, Black's Law Dictionary, eight edition, (MN, US :Thomas West , 2004), p. 1267.

เป็นคำที่มักใช้ในการประเมินความมีผลบังคับใช้ของสัญญา โดยศาลจะคำนึงถึงประโยชน์ของสาธารณชนในการที่จะตัดสินให้สัญญามีผลบังคับใช้³⁹

ในความหมายอย่างแคบนั้น คำว่า Public Policy หมายถึง หลักการที่ว่าบุคคลไม่ควรจะได้รับอนุญาตให้กระทำการใดๆที่มีแนวโน้มว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณชนหมู่มา⁴⁰

Public Policy ยังหมายถึงสำนึกร่วมกันของชุมชนและหลักการร่วมกันของชุมชนซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆและใช้อยู่ทั่วไปกับเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับ คุณธรรมสาธารณะ สาธารณสุข ความปลอดภัยของสาธารณะ สวัสดิการสาธารณะและเรื่องอื่นๆในลักษณะเดียวกัน Public Policy เป็นความคิดเห็นทั่วไปที่เป็นที่ยุติของสาธารณชนเกี่ยวกับหน้าที่พื้นฐานที่ชัดเจนของบุคคลที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ โดยคำนึงถึงสภาพการณ์แวดล้อมทั้งหมดของเหตุการณ์และความสัมพันธ์ของแต่ละกรณี

ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น หลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัย มีปรากฏในต้วบทกฎหมายประกันภัยของบางมลรัฐ เช่น ตามกฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้กำหนดไว้ใน CALIFORNIA INSURANCE CODE มาตรา 533 ว่า “ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจของผู้ประกัน แต่จะไม่หลุดพ้นจากความรับผิดในกรณีที่

³⁹ William R. Anson, Principle of the Contract 286, Arthur L. Corbin ed, 3rd Am ed, 1919 , referred to in Bryan A. Garner. Black's Law Dictionary, eight edition, Thomas West : MN, US, 2004, p. 1267.

⁴⁰ Bryan A. Garner, Black's Law Dictionary, eight edition, ibid, p. 1267.

* “the community common sense and common conscience extended and applied throughout the state to matters of public morals, public health, public safety, public welfare and the like; it is that general and well settled public opinion relating to man’s plain, palpable duty to his fellow men having due regard to all the circumstances of each particular relation and situation”, from Baruch Berliner. Limits of Insurability of Risks. (N.J, US: Prentice-Hall, 1982), p.78.

ผู้เอาประกันภัย หรือตัวแทนของผู้เอาประกันภัย หรือบุคคลอื่นกระทำการโดยประมาทเลินเล่อ”⁴¹ ซึ่งศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้ตัดสินไว้ใน คดีระหว่าง PPG Industries, Inc และ Transamerica Insurance Co.,⁴¹ ว่ากฎหมาย และ Public Policy ของมลรัฐแคลิฟอร์เนียห้ามผู้รับประกันภัยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษแทนผู้เอาประกันภัย

เช่นเดียวกับ กฎหมายประกันภัยของมลรัฐนอร์ท ดาโกต้า ซึ่งมีหลักว่า ผู้รับประกันภัยหลุดพ้นจากความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจของผู้เอาประกันภัย แต่ยังคงต้องรับผิดในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากความประมาทเลินเล่อของผู้เอาประกันภัย (Exonerating insurer from liability for losses caused by insured's willful acts, but charging insurer from losses caused by insured's negligence)⁴²

นอกจากนี้ มลรัฐนอร์ท ดาโกต้า ยังมีกฎหมายกำหนดไว้ว่า สัญญาใดๆ ซึ่งยกเว้นมิให้บุคคลต้องรับผิดชอบต่อผู้อื่นในความเสียหายจากการกระทำโดยฉ้อฉลหรือจงใจของตน หรือการฝ่าฝืนต่อกฎหมายโดยประมาทเลินเล่อ เป็นสัญญาที่ขัดต่อ Public Policy of Law⁴³ (Any contract for the exemption of responsibility for one's own fraud or willfully injury, to others, is against the public policy of the law”)

นอกจากนี้ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ยังคำนึงถึงหลัก Public Policy ในการพิจารณาความรับผิดของผู้รับประกันภัย เช่นเดียวกับในประเทศสหราชอาณาจักร โดย พิจารณาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ การป้องกันและยับยั้งความเสียหาย และการลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งผู้เขียนจะได้

⁴¹ California Insurance Code section 533 “An insurer is not liable for a loss caused by the willful act of the insured; but he is not exonerated by the negligence of the insured, or of the insured's agents or others.” [online],. Available from : <http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/displaycode?section=ins&group=00001-01000&file=530-533.7> [2011, January11]

⁴¹ 20 Cal. 4th 310 ((1999))

⁴² N.D. Cent. Code s 26.1-32-04 (1989)

⁴³ Section 9-08-02 (1987) and 26.1-32-04 of the North Dakota Century Code

ยกตัวอย่างของ Public Policy ที่ศาลในสหรัฐอเมริกานำมาพิจารณาความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในการประกันภัยความรับผิดต่อไป

ในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส หลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในการประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายฝรั่งเศส ปรากฏในประมวลกฎหมายประกันภัย (Code des assurances) มาตรา L 113 ของฝรั่งเศสได้กำหนดไว้ว่า เว้นแต่จะได้จำกัดความรับผิดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย ผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดในความสูญเสียหรือความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นจากความผิดของผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นเหตุที่ไม่อาจคาดหมายได้ อย่างไรก็ตาม ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในความสูญเสียและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดโดยจงใจหรือฉ้อฉลของผู้เอาประกันภัย (“Save formal and limited exclusions contained in the policy , the insurer shall not be answerable for losses and damage caused by the insured's deliberate tortious intent or fraud.” (Toutefois, l'assureur ne répond pas des pertes et dommages provenant d'une faute intentionnelle ou dolosive de l'assuré.)⁴⁴)

3.4.2 ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้เอาประกันภัย ปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 879 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในเมื่อความวินาศภัย หรือ เหตุอื่นซึ่งได้ระบุในสัญญา* นั้นได้เกิดขึ้นเพราะความทุจริต หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย”

⁴⁴ Article L113-1 paragraph 2 of French Insurance Code [online], Available from : <http://www.legifrance.gouv.fr/> [2010, October 29]

* เป็นที่น่าสังเกตว่า คำว่า “เหตุอื่นซึ่งได้ระบุในสัญญา” ตาม มาตรา 879 นั้น หมายถึงเหตุอะไร โดยความหมายของคำว่า “เหตุอย่างอื่น” ที่ปรากฏใน มาตรา 861 นั้น หมายถึง เหตุอย่างอื่นที่มีใช้

ความหมายของ “วินาศภัย” ตามมาตรา 879 ข้างต้น ปรากฏความหมายในมาตรา 869 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “อันคำว่า “วินาศภัย” ในหมวดนี้ ท่านหมายรวมเอาความเสียหายอย่างใดๆ บรรดา ซึ่งจะพึงประมาณเป็นเงินได้” และตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 “วินาศภัย” หมายถึง ความเสียหายอย่างใดๆ บรรดาที่จะประมาณเป็นเงินได้ และหมายความรวมถึง ความสูญเสียในสิทธิ ผลประโยชน์ หรือรายได้ด้วย

ท่านอาจารย์จิตติ ติงศภัทย์ ได้กล่าวไว้ในคำอธิบายกฎหมายประกันภัยว่า ความรับผิดของผู้รับประกันภัยในการประกันภัยคำจูงยอมอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 879 เหมือนกัน ดังนั้น หลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัย ตาม มาตรา 879 วรรคแรกนี้ นำมาใช้ในการประกันภัย คำจูงด้วย กล่าวคือ ถ้าผู้เอาประกันภัยได้ก่อวินาศภัยขึ้นด้วยความทุจริต หรือ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้วผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิด และข้อนี้เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยซึ่งตกลงกันเป็นอย่างอื่นไม่ได้⁴⁶

วินาศภัย ซึ่งมีใช้ความเสียหายอันประมาณเป็นเงินได้⁴⁵ ซึ่งใช้กับกรณีของการประกันชีวิต แต่ตามความหมายของ มาตรา 879 นี้ คำว่า “เหตุอื่นซึ่งได้ระบุในสัญญา” ไม่หมายความถึงความตามหรือความเจ็บป่วยของผู้เอาประกันภัย เนื่องจากมาตรา 879 นี้ไม่นำไปใช้ในการประกันชีวิต ทั้งนี้ ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 668/2516 ซึ่งศาลตัดสินว่า กรณีที่ผู้เอาประกันภัยเอาปืนมาชู่จะยิงตัวเอง และปืนเกิดลั่นขึ้นโดยมิได้ตั้งใจ จนตนเสียชีวิต แม้จะเป็นการกระทำโดยประมาทร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยแต่ผู้รับประกันภัย

⁴⁶จิตติ ติงศภัทย์. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 13.

และจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้ แสดงให้เห็นว่า มาตรา 879 วรรคแรกนี้ นำมาใช้กับการประกันภัยค้ำจุนด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 2648/2524⁴⁷

ลูกจ้างของผู้เอาประกันภัยประมาทเดินเลื้อ ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบผู้เสียหายตามสัญญาประกันภัยค้ำจุน ไม่ได้รับยกเว้นตาม มาตรา 879 เพราะไม่ใช่ความประมาทเดินเลื้ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยเอง

คำพิพากษาฎีกาที่ 3151/2526⁴⁸

มูลละเมิดไม่ได้เกิดจากความประมาทเดินเลื้อของผู้เอาประกัน แต่เกิดจากความประมาทเดินเลื้อของลูกจ้างของผู้เอาประกันภัย ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกสัญญาประกันภัยค้ำจุน ดังนั้น ลูกจ้างของผู้เอาประกันภัยจะประมาทเดินเลื้ออย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง ผู้รับประกันภัยก็ไม่พ้นความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 879

ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในการประกันภัยค้ำจุนนี้ ตามมาตรา 879 วรรคแรก ซึ่งกรณีที่ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิด แยกได้เป็น 2 กรณี ดังต่อไปนี้

(ก) กรณีความรับผิดของผู้เอาประกันภัยเกิดขึ้นเพราะความทุจริตของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์

คือ กรณีที่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์จงใจกระทำการโดยมีเจตนาทุจริตและก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก ซึ่งผู้เอาประกันภัยมีความรับผิดชอบตามกฎหมายที่จะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกนั้น เพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

⁴⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 2648/2524

⁴⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 3151/2526

(ข). กรณีความรับผิดชอบของผู้เอาประกันภัยเกิดขึ้นเพราะความประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์

ความประมาทเดินเล่อนั้นตามที่ใช้ในกฎหมายนั้น มีอยู่ 2 ระดับ คือ ความประมาทเดินเล่อธรรมดา และความประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรง

ประมาทเดินเล่อ คือ การกระทำที่ปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้น จำต้องมีตามวิสัยหรือพฤติการณ์ ส่วนความประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรงเป็นการกระทำที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐานอย่างมาก เช่น กล่าวคือ ผู้กระทำคาดเห็นได้ว่าความเสียหายนั้นอาจเกิดขึ้นได้ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ หากใช้ความระมัดระวังเพียงเล็กน้อยเท่านั้นก็คงคาดเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายขึ้น

ส่วนคำว่าประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรง มิได้มีนิยามกำหนดไว้ตามกฎหมายว่าอย่างไรจึงถือเป็นประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งศาสตราจารย์จิติ ติงศภัทย์ ได้ให้คำนิยามของคำว่า ประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรงไว้ว่า การกระทำด้วยความประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรง หมายถึง การกระทำที่ผู้กระทำมิได้ใช้ความระมัดระวังเอาเสียเลย หากใช้ความระมัดระวังสักเพียงเล็กน้อยก็คงคาดเห็นว่าอาจเกิดอุบัติเหตุขึ้นขึ้นได้⁴⁹

ศาสตราจารย์ศักดิ์ สนองชาติ กล่าวว่า การกระทำด้วยความประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรง ถือได้เช่นเดียวกับการกระทำโดยจงใจ⁵⁰

นอกจากนี้ ยังมีสุภาษิตกฎหมายบทหนึ่งว่า “เดินเล่ออย่างร้ายแรงมีผลเท่ากับจงใจกระทำผิด (Gross negligent is held equivalent to intentional wrong)⁵¹

⁴⁹ อำนวย สุภเวชย์, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ 1991, 2551), หน้า 92.

⁵⁰ ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายโดยย่อ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด และความรับผิดทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2540), หน้า 149.

ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง แตกต่างจาก การทุจริต ตรงที่การทุจริตนั้นหวังผลประโยชน์แต่การประมาทเลินเล่อนี้ไม่ใช่เรื่องหวังผลประโยชน์ แต่เป็นเรื่องการกระทำโดยไม่ตั้งใจ ให้ผลเช่นนั้นเกิดขึ้น

ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หมายถึง การไม่ใช้ความระมัดระวังแม้แต่หน่อย หากได้ใช้ความระมัดระวังบ้างก็ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย หากเทียบแล้ว ความประมาทเลินเล่อมีลักษณะใกล้เคียงกับเจตนาทางอาญามากในหลักเล็งเห็นผล แต่ยังไม่ถึงขนาดที่ต้องรับผิดโดยเจตนาทางอาญาที่เดียว⁵²

ในการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่นั้น ศาลจะพิจารณาข้อเท็จจริงของแต่ละกรณี เช่น การที่ผู้เอาประกันภัยขับรถโดยฝ่าฝืนเครื่องหมายจราจร⁵³ หรือฝ่าฝืนสัญญาณไฟแดงอย่างธรรมดา⁵⁴ไม่ถือเป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงอันจะเป็นผลให้ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 879

หลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามมาตรา 879 นี้ ผู้รับประกันภัยสามารถยกขึ้นอ้างได้แม้ในกรณีประกันภัยจะมีได้ระบุยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยกรณีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยไว้ ดังตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา ต่อไปนี้

⁵¹ ประสิทธิ์ โสวิไลกุล, กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 2 , (กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2546), หน้า 48.

⁵² ประสิทธิ์ โสวิไลกุล, การตีความสัญญาประกันภัยและกรมธรรม์ประกันภัย, ดุลพินิจ 1:ปีที่ 31 (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2527): หน้า 31.

⁵³ คำพิพากษาฎีกาที่ 1111/2535

⁵⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 312/2523

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1059/2543⁵⁵

แม้กรรมกรรมประกันภัยจะมีได้มีข้อกำหนดยกเว้นให้ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในเหตุอันเกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ขับขี่ไว้ก็ตาม แต่ ป.พ.พ. มาตรา 879 ก็ได้บัญญัติให้ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในเมื่อความวินาศภัยหรือเหตุอื่นซึ่งได้ระบุไว้ในสัญญาอันได้เกิดขึ้นเพราะความทุจริตหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย จำเลยจึงยกขึ้นอ้างได้ แม้จะไม่ได้กำหนดไว้ในกรรมกรรมประกันภัย

มาตรา 879 เป็นบทบัญญัติยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัย จึงต้องตีความโดยเคร่งครัด ในกรณีสงสัย ศาลมักตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัย ดังนั้น ถ้าข้อความไม่ชัดเจน ศาลจะไม่ถือว่าเป็นข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัย⁵⁶

ตามมาตราดังกล่าวผู้รับประกันภัยจะพ้นความรับผิดเมื่อความเสียหายเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือของผู้รับประกันภัยเท่านั้น ดังนั้น เมื่อบุตรของผู้เอาประกันภัย⁵⁷ หรือลูกจ้างของผู้เอาประกันภัย⁵⁸ เป็นผู้ก่อเหตุแห่งความเสียหายขึ้น วินาศภัยที่เกิดขึ้นจึงมิได้เกิดเพราะการกระทำของผู้เอาประกันภัย จำเลยผู้รับประกันภัยจึงไม่พ้นความรับผิด

ท่านอาจารย์จิตติ ติงศภัทย์ ได้กล่าวไว้ในคำอธิบายกฎหมายประกันภัยว่า หลักการตาม มาตรา 879 วรรคแรก นี้เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยซึ่งตกลงกันเป็นอย่างอื่นไม่ได้⁵⁹ โดยได้เทียบเคียงกับ มาตรา 373 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่ง กำหนดว่า “ความตกลงทำไว้ล่วงหน้าเป็น

⁵⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1059/2543

⁵⁶ ประสิทธิ์ ไชวโกลกุล, การตีความสัญญาประกันภัยและกรรมกรรมประกันภัย, ดุลพาห 1: ปีที่ 31 (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2527): 31.

⁵⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1720/2534

⁵⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6809/2539 และ คำพิพากษาศาลฎีกา 2648/2524

⁵⁹ จิตติ ติงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, พิมพ์ครั้งที่ 13, อ่างแล้ว, หน้า

ข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพื่อกลั่นแกล้งหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตน
ท่านว่าเป็นโมฆะ⁶⁰

หลัก “ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” นั้น เป็นหลักการที่ศาลไทย
ใช้ในการพิจารณาความเป็นโมฆะหรือความมีผลบังคับใช้ของนิติกรรมตามที่ปรากฏในมาตรา 150
และ 151 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่ได้มีคำนิยามบัญญัติไว้ในประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่า คำว่า ความสงบเรียบร้อย หมายความว่าอย่างไร

ท่านศาสตราจารย์ ดร. จิต เศรษฐบุตตร ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชน คือ ข้อห้ามซึ่งสังคมบังคับแก่เอกชนเพื่อสังคมจะได้ดำรงอยู่ได้เพื่อคุ้มครองปกป้องรักษา
เอกชนซึ่งอยู่ในสังคมนั้นเอง”⁶¹ จากความหมายที่ค่อนข้างกว้างและไม่แน่นอนของคำว่า
“ความสงบเรียบร้อยของประชาชน” จึงเป็นดุลพินิจของศาลที่จะนำบทบัญญัติที่มีความหมายไม่
แน่นอนไปใช้ให้เหมาะสมแก่กรณีและความเป็นธรรมซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามพฤติการณ์ กาลเทศะ และ
ความเหมาะสมเป็นเรื่อยๆไป⁶²

เช่นเดียวกับคำว่า ความสงบเรียบร้อยของประชาชนข้างต้น คำว่า ศีลธรรมอันดีของ
ประชาชน ก็ได้มีนิยามไว้เป็นการเฉพาะตามกฎหมาย ซึ่งนิติกรรมมีวัตถุประสงค์ขัดต่อศีลธรรมอันดี
ของประชาชน หมายถึง นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ขัดกับหลักทางจริยธรรม อันเป็นหลักที่บุคคลใน
สังคมที่ซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา และสุจริตนับถือ⁶³ แต่อาจแตกต่างกันแล้วแต่ท้องถิ่นและยุคสมัย⁶⁴ ซึ่งใน

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 89

⁶¹ จิต เศรษฐบุตตร, หลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะนิติกรรมและสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 6
(กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), หน้า 27.

⁶² มาโนช จรมาศ, ข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน,
ตุลพาห 12 (พฤษภาคม 2502): หน้า 11.

⁶³ ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธ์, คำอธิบายหลักกฎหมายนิติกรรม สัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 15
(กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2553), หน้า 77.

การวินิจฉัยข้อเท็จจริงว่าวัตถุประสงค์ของนิติกรรมขัดต่อศีลธรรมอันดีหรือไม่นั้น บ่อยครั้งที่ศาลไทย ยากที่จะแยกระหว่างหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีให้เด็ดขาด⁶⁵ เช่น ในคำพิพากษาฎีกาที่ 4899/2551 ศาลตัดสินว่า “ข้อตกลงที่จะยินยอมให้โจทก์ทั้งสองระบุจำนวนค่าเช่าให้ต่ำกว่าความเป็นจริงเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ซึ่งเป็นหน้าที่ของพลเมืองไทยตามกฎหมายนั้น ย่อมเป็น ข้อตกลงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จำเลยจึงไม่อาจยกข้อตกลงดังกล่าวขึ้นอ้างเพื่อเป็นข้อต่อสู้คดีได้”⁶⁶ และคำพิพากษาฎีกาที่ 1010/2551 ซึ่งศาลตัดสินว่า “บันทึกข้อตกลงขอใช้ค่าเสียหายที่จำเลยกระทำละเมิดต่ออำนาจปกครองของโจทก์โดยพรากผู้เยาว์ไป จากโจทก์ ไม่มีข้อความตอนใดระบุว่าคู่กรณีประสงค์จะระงับคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อแผ่นดิน สัญญาประนีประนอมยอมความตามบันทึกดังกล่าวจึงมีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมาย มิได้มี วัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชนอันจะเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 150”⁶⁷

จะเห็นได้ว่าหลักเรื่องความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามกฎหมาย ไทย กับ หลัก Public Policy มีความเหมือนกันก็คือ เป็นหลักที่ไม่มีนิยามหรือขอบเขตที่ชัดเจน แต่ศาล จะใช้หลักดังกล่าวในการพิจารณาความเป็นโมฆะหรือความมีผลบังคับของสัญญาหรือนิติกรรมใดๆ โดยพิจารณาข้อเท็จจริงในแต่ละคดีเป็นรายกรณีไป ซึ่งผู้เขียนจะได้ศึกษาการใช้หลักการดังกล่าวใน การพิจารณาความคุ้มครองในการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจาก แนวคำพิพากษาของศาลต่างประเทศและศาลไทยในหัวข้อต่อไป

3.5 การประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในต่างประเทศ

ในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์นั้น ผู้เขียนพบว่าประเทศที่ปรากฏประเด็นปัญหา เรื่องการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ คือ ประเทศสหราชอาณาจักรและ

⁶⁴ จิต เศรษฐบุตตร, หลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะนิติกรรมและสัญญา, อ่างแล้ว, หน้า 29.

⁶⁵ ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธ์, คำอธิบายหลักกฎหมายนิติกรรม สัญญา, อ่างแล้ว, หน้า 77.

⁶⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 4899/2551

⁶⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 1010/2551 [ออนไลน์],. แหล่งที่มา :

ประเทศสหรัฐอเมริกา และในประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ที่มีการกล่าวถึงการประกันภัย ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ คือ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ดังนั้น ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงปัญหาว่าด้วยการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ของ 3 ประเทศดังกล่าว

3.5.1 ประเทศสหราชอาณาจักร

ในประเทศสหราชอาณาจักรไม่มีตัวบทกฎหมายที่ห้ามการเอาประกันภัยความรับผิด ในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น ในการพิจารณาความคุ้มครองใน ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจึงใช้หลักการทั่วไปในการยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยใน การประกันภัยความรับผิดโดยทั่วไป กล่าวคือ ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในกรณีที่ผู้เอาประกันภัย กระทำการโดยจงใจ

ประเด็นเรื่องความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในการประกันภัย ความรับผิดตามหลักกฎหมายอังกฤษนั้น มีปรากฏอยู่ใน คดี Lancashire County Council v Municipal Mutual Insurance Limited⁶⁸ ในคดีดังกล่าวผู้เอาประกันภัยความรับผิดเป็นเจ้าของที่ ของรัฐซึ่งมีความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากการกระทำของผู้อื่น (vicarious liability) ซึ่งศาล ได้กล่าวถึงประเด็นที่ว่า กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดจะครอบคลุมค่าสินไหมทดแทนเพื่อการ ลงโทษ (Exemplary damages) หรือไม่ โดยในคำตัดสินศาลยอมรับหลักการทั่วไปว่าบุคคลไม่อาจ เอาประกันภัยความรับผิดที่เกิดจากการกระทำผิดอาญาแต่เห็นว่าหลักการดังกล่าวไม่ อาจนำมาใช้กับกรณีที่ความรับผิดเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลอื่น (Vicarious Liability⁶⁹) และได้ ตั้งประเด็นเรื่องข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัย และ หลัก Public Policy เพื่อพิจารณาว่า ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษแทนผู้เอาประกันภัยหรือไม่

⁶⁸[1996] 140 SJLB 108

⁶⁹Helmut Koziol and Vanessa Wilcox (eds), Punitive damages: common law and civil law perspectives(Springer-Verlag/Wien : Germany, 2009), p. 50.

ในประเด็นเรื่องข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัย ผู้เอาประกันเรียกร้องให้ ผู้รับประกันภัยเป็นผู้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนอกเหนือจากค่าเสียหายที่แท้จริง เนื่องจากกรมธรรม์ประกันภัยนั้น ระบุว่า “คุ้มครองจำนวนเงินใดๆ ที่ผู้เอาประกันภัยมีความรับผิดชอบ จ่ายเป็นค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมาย” (“all sums which the insured shall become legally liable to pay as compensation”) ในขณะที่ผู้รับประกันภัยก็ได้เถียงว่า คำว่า “compensation” นั้น เป็นที่เข้าใจได้ตามความหมายปกติว่า หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยมีความรับผิดชอบจ่าย เพื่อชดเชยความเสียหาย ซึ่งค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น ไม่ใช่ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการชดเชยความเสียหาย ซึ่งผู้เอาประกันก็ได้แย้งว่า คำว่า “compensation” นั้น รวมถึงค่าเสียหาย ทุกอย่าง นอกเหนือจากค่าใช้จ่าย และรวมถึงค่าสินไหมทดแทนซึ่งมิใช่เพื่อการชดเชยความเสียหาย (non-compensatory damages) ด้วย⁷⁰

ในประเด็นข้างต้น ศาลได้ตัดสินว่า คำว่า “Compensation” ตามกรมธรรม์นั้น ควรตีความในความหมายที่กว้างกว่า ซึ่งต้องพิจารณาความหมายจากบริบททั้งหมดที่อยู่ในข้อกำหนด กรมธรรม์ โดยศาลเห็นว่าหากตีความว่าหมายถึง เพียงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการชดเชยความเสียหาย แล้ว ก็จะทำให้กรมธรรม์ประกันภัยไม่คุ้มครองแม้กระทั่ง ค่าใช้จ่ายต่างๆที่เกิดขึ้น (costs) ซึ่งผู้รับประกันภัยเองก็ไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะไม่คุ้มครองค่าใช้จ่ายดังกล่าว ดังนั้น ศาลจึงตัดสินว่า “compensation” ย่อมรวมถึง การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย⁷¹

ส่วนในประเด็นว่าหากการประกันภัยคุ้มครองไปถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะเป็นการขัดต่อ Public Policy หรือไม่ ศาลได้ตัดสินว่า Public Policy ไม่ห้ามการเอาประกันภัยความ รับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีดังกล่าว เนื่องจากการให้ผู้รับประกันภัยชดใช้ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษให้แก่โจทก์เป็นผลให้โจทก์มีโอกาสได้รับค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว ได้ง่ายกว่าการที่เรียกร้องกับผู้เอาประกันภัยโดยตรง และศาลยังเห็นว่าวัตถุประสงค์ในการลงโทษและ ยับยั้งผู้กระทำความผิดของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษยังไม่เสียไป เนื่องจากความเสี่ยงที่ ผู้เอาประกันภัยเองจะต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นด้วยตนเองยังคงมีอยู่หากศาล กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเกินจากวงเงินที่เอาประกันภัย และหากเป็นในกรณีของ

⁷⁰ Ibid, p 237.

⁷¹ Ibid, p 237.

การกระทำที่ชั่วร้ายมาก (Egregious) ผู้เอาประกันภัยย่อมไม่อาจเอาประกันภัยได้ อีกทั้งผู้เอาประกันภัยที่มีการกระทำผิดยังจะต้องถูกเรียกเบี้ยประกันภัยที่สูงขึ้นในอนาคตสำหรับการเรียกร้องความคุ้มครองในลักษณะเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมี Public Policy ที่ยอมรับการปฏิบัติตามหน้าที่ตามสัญญาของคู่สัญญา ดังนั้น เมื่อผู้รับประกันภัยได้รับชำระเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยสำหรับการคุ้มครองค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้แล้ว ย่อมจะต้องปฏิบัติตามสัญญาโดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษแทนผู้เอาประกันภัย⁷²

โดยสรุปแล้ว ในประเทศสหราชอาณาจักร แม้ตามกฎหมายอังกฤษจะมี Public Policy ห้ามการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีที่เกิดการกระทำของผู้เอาประกันภัยมีความร้ายแรงในระดับที่มีเจตนาชั่วร้ายหรือจงใจกระทำ แต่แนวคำพิพากษาที่ปรากฏจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าจุดไหนที่เป็นการกระทำที่ไม่อาจเอาประกันภัยได้ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมีแนวโน้มว่าจะสามารถเอาประกันได้ตามกฎหมายอังกฤษมากกว่าตามกฎหมายของประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีทั้งหลัก Public Policy และตัวบทกฎหมายที่ห้ามการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

3.5.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการกล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมากที่สุดในประเทศในระบบคอมมอนลอว์ ทั้งนี้เนื่องจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมีที่ใช้กันมากในสหรัฐอเมริกา ทำให้การประกันภัยเป็นทางออกหนึ่งของผู้ประกอบการในสหรัฐอเมริกาในการลดความเสี่ยงภัยทางการเงินของตนในการที่จะต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว

ปัญหาเกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็นสองประเด็นหลัก คือ ปัญหาการตีความกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดว่าครอบคลุมค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือไม่ และปัญหาว่าการเอาประกันภัยรับผิดในค่าสินไหมทดแทน

⁷²Dan A. Bailey, Insuring Uninsurable Punitive Damages. [online],. Available from : www.baileycavalieri.com/35-D&O_Punitive_Damages.pd [2011,December 15]

เพื่อการลงโทษชดเชยต่อ Public Policy หรือไม่ ซึ่งประเด็นหลังนั้น เป็นประเด็นที่เป็นที่ถกเถียงกันมากในระหว่างนักกฎหมาย บริษัทประกันภัย และแม้แต่ในคำพิพากษาของศาลก็ยังไม่เป็นที่ยุติว่าการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น จะขัดกับหลัก Public Policy หรือไม่เนื่องจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งการเอาประกันภัยยอมทำให้ผู้เอาประกันภัยสามารถโอนความรับผิดดังกล่าวไปยังผู้รับประกันภัยได้

จากปัญหาทั้งสองประเด็นข้างต้นมีคำตอบทั้งที่ปรากฏตามกฎหมาย คำพิพากษาของศาล และความเห็นของนักวิชาการด้านกฎหมาย ซึ่งผู้เขียนจะได้ยกตัวอย่างให้เห็นในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นแรก ปัญหาการตีความกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดว่าครอบคลุมค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือไม่

ในประเด็นนี้มีกฎหมายของหลายมลรัฐที่บัญญัติไว้เป็นแนวทางในการพิจารณาความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในการประกันภัยความรับผิด เช่น กฎหมายประกันภัยของมลรัฐฮาวาย (Hawaii) ได้กำหนดไว้ใน Hawaii Statute ว่า ความคุ้มครองตามกรรมธรรม์ประกันภัยที่ออกในมลรัฐนี้ จะไม่ตีความว่าคุ้มครอง รวมถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อเป็นเยี่ยงอย่าง เว้นแต่จะได้มีการระบุความคุ้มครองไว้โดยชัดแจ้ง (Hawaii Statute § 431 : 10-240 “Coverage under any policy of insurance issued in this State shall not be construed to provide coverage for punitive or exemplary damages unless specifically included)⁷³ ซึ่งจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ทำให้ผู้รับประกันภัยต้องระบุไว้โดยชัดแจ้งในกรรมธรรม์ประกันภัยว่าคุ้มครองถึงความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ความคุ้มครองจึงจะครอบคลุมถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

⁷³Hinshaw & Culbertson LLP. Fifty State Survey of the Law of Punitive Damages, 2004, p. 18 [online], Available from : www.hinshawlaw.com/.../PunitiveDamages_50States%20FINAL.pdf [2011, February 28].

เช่นเดียวกับกฎหมายของมลรัฐมอนทานา (Montana) กำหนดว่า ความคุ้มครองจะไม่ครอบคลุมถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเว้นแต่จะกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง (Mont. Code § 33-15-317 INSURANCE COVERAGE OF PUNITIVE DAMAGES (1) Insurance coverage does not extend to punitive or exemplary damages unless expressly included by the contract of insurance.)⁷⁴

ในทำนองเดียวกันกับกฎหมายประกันภัยของมลรัฐเท็กซัส ซึ่งกำหนดว่า การประกันภัยความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมซึ่งออกให้หรือต่ออายุให้กับผู้ให้บริการดูแลสุขภาพ ไม่อาจคุ้มครองไปถึงความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เว้นแต่ จะทำเป็นสัญญาต่อทำยกรมธรรมซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการประกันภัยแห่งมลรัฐ (TX Ins. Art. 5.15-1 Exemplary Damages under Medical Professional Liability Insurance

“Sec 8. No policy of medical professional liability insurance issued to or renewed for a health care provider or physician in this state may include coverage for exemplary damages that may be assessed against the health care provider or physician; provided, however, that the commissioner may approve an endorsement form that provides for coverage for exemplary damages to be used on a policy of medical professional liability insurance issued to a hospital, as the term "hospital" is defined in this article, or to a for-profit or not-for-profit nursing home”

จะเห็นได้ว่ากฎหมายของสามมลรัฐที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นผลให้การเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในการประกันภัยความรับผิดทำได้และผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดก็ต่อเมื่อมีข้อกำหนดไว้เป็นการเฉพาะในกรมธรรม์ประกันภัยว่าให้ความคุ้มครองรวมไปถึงความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ผู้เอาประกันต้องรับผิด

อย่างไรก็ตาม ยังมีกฎหมายที่กำหนดห้ามการเอาประกันภัยความรับผิดที่คุ้มครองถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เช่น กฎหมายประกันภัยของมลรัฐยูทาห์ (Utah) กำหนดว่า

⁷⁴ Ibid, p.42.

การรับประกันภัยหรือการพยายามรับประกันภัยในความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น ไม่สามารถจะทำได้ (Utah Code Ann. § 31A-20-101 UNDERWRITING LIMITATIONS.¹ “No insurer may insure or attempt to insure against: ..(4) Punitive damages.”)⁷⁵

นอกจากกฎหมายดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีคำพิพากษาหลายคดีที่เกี่ยวข้องกับการตีความว่าการรับประกันภัยความรับผิดจะคุ้มครองถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือไม่ เช่นในคดีดังต่อไปนี้

State Farm Mut. Auto Insurance Co. v. Lawrence⁷⁶

ศาลตัดสินว่า ธรรมเนียมที่กำหนดว่า “ผู้รับประกันภัยจะรับผิดในจำนวนเงินทั้งหมดที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดตามกฎหมาย เป็นค่าเสียหายที่ต้องจ่ายเนื่องจากความบาดเจ็บทางร่างกาย” (“All sum which the Insured shall become legally obligated to pay as damages because of bodily injured”) นั้น ครอบคลุมถึงความรับผิดของผู้เอาประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ โดยศาลให้เหตุผลว่า เพราะข้อกำหนดดังกล่าวตีความได้กว้างพอที่จะครอบคลุมค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ และ เพราะความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดจึงตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัย (“[the] liability policies do not specifically exclude coverage for punitive damages. Rather, they provide that [the insurer] will ‘pay damages which an insured becomes legally liable to pay because of ... bodily injury to others.’) Because a person may become legally liable for punitive damages if that person acts outrageously or with reckless indifference to the interests of another, we hold that the [insured's] liability policies provide coverage for the [insured's] own punitive damages.”)⁷⁷.

⁷⁵ Ibid. p.67

⁷⁶ 26 P3rd 1074 (Alaska 2001)

⁷⁷ Linda L. Schlueter, Punitive Damages. Vol. 2, ibid, p. 18.

ซึ่งกับข้อกำหนดเดียวกันนั้น มีศาลในบางคดีซึ่งเป็นส่วนน้อย ตัดสินว่า ข้อกำหนดในลักษณะดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงความรับผิดของผู้เอาประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เนื่องจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่ได้เกิดจาก “ความบาดเจ็บทางร่างกาย” หรือ “Bodily injured” เช่น คดี *Brown v. Western Cas & Sur. Co*

ประเด็นที่สอง หากผู้รับประกันภัยรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะเป็นการขัดต่อ Public Policy หรือไม่

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีคดีจำนวนมากที่กล่าวถึงประเด็นปัญหาในการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เช่น ในคดี *Norwestern National Casualty Co. v. McNuty*⁷⁸ ศาลมลรัฐฟลอริดา (Florida) ตัดสินว่าการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษขัด Public Policy เนื่องจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามกฎหมายของรัฐฟลอริดาเป็นการกำหนดเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนั้น หากผู้กระทำความผิดสามารถเอาประกันภัยจากการลงโทษได้ จะทำให้ผู้นั้นมีอิสระในการกระทำผิดซึ่งไม่สอดคล้องกับบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดนั้น ดังนั้น หาก Public Policy ห้ามการเอาประกันภัยความรับผิดในโทษทางอาญาหรือค่าปรับทางอาญา Public Policy นั้นก็ควรจะห้ามการเอาประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย⁷⁹

คดี *Le Doux v. Continental Insurance Co.*,⁸⁰ ศาลตัดสินว่า Public Policy ไม่ได้ห้ามผู้รับประกันภัยรับประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ โดยศาลได้มุ่งประเด็นไปที่ผลของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ โดยชี้ให้เห็นว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษทำให้ผู้ที่กระทำความผิดเสื่อมเสียชื่อเสียงที่มีอยู่ในสังคมแม้ว่าผู้กระทำความผิดจะสามารถเอาประกันภัยค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวได้ นอกจากนี้ ศาลยังมองว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อ

⁷⁸ 307 F.2d 432 (5th Cir, 1962)

⁷⁹ Linda L. Schlueter, *Punitive Damages*. Vol. 2, *ibid*, p. 18.

⁸⁰ *LeDoux v. Continental Ins. Co.*, 666 F.Supp. 178, 180 (D. Alaska 1987),

การลงโทษทำให้เบี้ยประกันภัยของผู้ที่กระทำความผิดต้องเพิ่มสูงขึ้นและทำให้การซื้อประกันครั้งต่อไปทำได้ยาก ซึ่งถือเป็นการลงโทษหรือยับยั้งผู้กระทำความผิดแล้ว⁸¹

ส่วนกฎหมายของสหรัฐอเมริกาในประเด็นดังกล่าว ปรากฏตามกฎหมายของบางมลรัฐ เช่น กฎหมายของมลรัฐแคนซัส (Kansas) กำหนดว่า การประกันภัยที่คุ้มครองความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิด เนื่องจากการกระทำโดยดเว้นการกระทำ หรือการกระทำโดยจงใจของลูกจ้าง ตัวแทน หรือของผู้รับใช้ของผู้เอาประกันภัยไม่เป็นการขัดต่อ Public Policy^{*}

ในบางมลรัฐได้กำหนดหลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยเกี่ยวกับการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้เป็นการเฉพาะ เช่น มลรัฐเนวาดา (Nevada) ซึ่งมีกฎหมายว่าด้วยการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษกำหนดไว้ว่า ผู้รับประกันภัยอาจรับประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ในกรณีที่ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นมีได้เกิดจากการกระทำโดยจงใจของผู้เอาประกันภัยซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น^{*}

⁸¹ Eugene et al, Insurance Coverage Litigation , 2nd edition. (Aspen Publishers, 2008), pp. 8-18.

* KAN. STAT. ANN. § 40-2,115 (2006).

Liability insurance coverage for punitive damages assessed against certain persons.

(a) It is not against the public policy of this state for a person or entity to obtain insurance covering liability for punitive or exemplary damages assessed against such insured as the result of acts or omissions, intentional or otherwise, of such insured's employees, agents or servants, or of any other person or entity for whose acts such insured shall be vicariously liable, without the actual prior knowledge of such insured.

* N.R.S. § 681A.095 INSURANCE AGAINST LEGAL LIABILITY FOR EXEMPLARY OR PUNITIVE DAMAGES

“An insurer may insure against legal liability for exemplary or punitive damages that do not arise from a wrongful act of the insured committed with intent to cause injury to another.”

นอกจากนี้ ในวงการประกันภัยและวงการกฎหมายนั้นก็ยังมีข้อโต้แย้งกันมากเกี่ยวกับการเอาประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ โดยแบ่งออกเป็นฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการที่ผู้เอาประกันภัยจะสามารถบรรเทาความเสี่ยงในความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ โดยแต่ละฝ่ายได้มีเหตุผลสนับสนุนแนวคิดที่แตกต่างกัน

ฝ่ายที่เห็นว่า การเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นควรทำได้เห็นว่า⁸²

1. ยังไม่มีเส้นแบ่งที่ชัดเจนระหว่างความประมาทเลินเล่อธรรมดากับความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเมื่อพิจารณาจากคำตัดสินของศาลในหลายคดี ซึ่งในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยประมาทเลินเล่อธรรมดา กฎหมายก็อนุญาตให้ผู้เอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนธรรมดาได้ และการอนุญาตดังกล่าวก็ไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดการกระทำที่ประมาทเลินเล่อมากขึ้น ดังนั้น ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง การอนุญาตให้ผู้เอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษสำหรับการกระทำที่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนั้น ก็ไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดการกระทำที่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงมากขึ้นเช่นกัน

ดังนั้น ทั้งการกระทำที่ประมาทเลินเล่อธรรมดาและการกระทำที่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจึงควรมีแนวปฏิบัติที่เหมือนกัน ซึ่งก็คือ การเอาประกันภัยในค่าเสียหายใดๆที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบนั้น ควรทำได้ในทั้งสองกรณี

2. ลูกขุนรู้ว่าค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น เป็นค่าเสียหายที่กำหนดให้แก่โจทก์ ดังนั้น บ่อยครั้งที่ลูกขุนมักกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพื่อวัตถุประสงค์ให้เป็นค่าเสียหายเพิ่มเติมให้โจทก์จากค่าสินไหมทดแทนธรรมดาที่โจทก์สามารถพิสูจน์ถึง ดังนั้น การอนุญาตให้ผู้เอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ ย่อมจะเป็นการช่วยให้ผู้เสียหายได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยซึ่งทำละเมิดไม่มีความสามารถที่จะจ่ายได้

⁸² John F. Dobbyn, *Insurance Law* (MN: West publishing, 1996), p. 116.

อย่างไรก็ตาม เหตุผลนี้ก็มีผู้โต้แย้งว่า ผู้เสียหายไม่มีสิทธิจะได้ค่าเสียหายใดเพิ่มเติม เว้นแต่จะเป็นค่าเสียหายที่ตนพิสูจน์ได้เท่านั้น ดังนั้น การที่จะช่วยให้ผู้เสียหายได้เงินง่ายขึ้นในกรณี ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจึงไม่ใช่เรื่องที่ต้องคำนึงถึง

3. ศาลควรเคารพเสรีภาพในการทำสัญญาของผู้เอาประกันและ ผู้รับประกัน เท่ากับที่ คำนึงถึงหลัก Public Policy

ฝ่ายที่เห็นว่าการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น ไม่ควรจะได้ เห็นว่า⁸³

1. ผลที่คาดหมายของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ คือ เพื่อยับยั้งมิให้ผู้กระทำ ความผิดและบุคคลอื่นกระทำการที่มุ่งร้ายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในอนาคต ดังนั้น หากผู้รับประกันภัยต้องเป็นผู้รับภาระในค่าเสียหายดังกล่าวแล้ว สาส์นที่ต้องการส่งไปถึงผู้ที่กระทำ ละเมิดและสาธารณชนก็จะถูกลดความสำคัญลงไป

2. การที่ให้เอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ จะทำให้มีการฟ้องร้องคดีกันมากขึ้นและรุนแรงมากขึ้นเพื่อที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

3.5.3 ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 แม้กฎหมายฝรั่งเศสจะไม่ปรากฏบทบัญญัติเกี่ยวกับ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ แต่ประเด็นเรื่องการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อ การลงโทษก็ได้รับการกล่าวถึงในร่างกฎหมาย มาตรา 1371 ซึ่งเสนอโดย ศาสตราจารย์ Pierre Calata แห่งมหาวิทยาลัย Pantheon Assas Paris 2⁸⁴ ซึ่งร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส

⁸³ Ibid, p. 116.

⁸⁴ Pierre Catala, Proposal for Reform of the Law of Obligations and the Law of Prescription(Paris, 2007)

มาตรา 1371 ดังกล่าวมกำหนดว่า “บุคคลใดกระทำความผิดโดยจงใจและเป็นที่ชัดแจ้งว่าการกระทำ ความผิดนั้นเป็นไปเพื่อมุ่งผลประโยชน์ อาจต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนอกเหนือจาก ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย ซึ่งศาลอาจจัดสรรค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ส่วนหนึ่งนั้นเข้าสู่กองคลังสาธารณะ ค่าตัดสินของศาลซึ่งกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น ต้องประกอบด้วยเหตุผลเป็นการเฉพาะเจาะจงและต้องระบุจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ แยกต่างหากจากค่าสินไหมทดแทนอื่นซึ่งกำหนดให้แก่ผู้ต้องเสียหาย ค่าสินไหมทดแทนเพื่อ การลงโทษนั้นไม่อาจเป็นวัตถุประสงค์แห่งการเอาประกันภัย”*

จากคำว่า “ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่อาจเป็นวัตถุประสงค์แห่งการประกันภัย” ที่ปรากฏในร่างดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นหากกฎหมายเปิดช่อง ให้ผู้ต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษสามารถเอาประกันภัยในความรับผิดที่เกิดขึ้นจาก การกระทำโดยจงใจของตนเองได้

ตามร่างมาตรา 1371 ว่าด้วยการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษของฝรั่งเศส นั้น ศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ต่อเมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยกระทำการ โดยจงใจ ดังนั้น ย่อมเป็นที่ชัดแจ้งว่าหากระดับของการกระทำความผิดต่ำกว่าการ “จงใจ” เป็นต้นว่า ประมาทเลินเล่อ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลก็ไม่อาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อ การลงโทษได้ ดังนั้นการที่ร่างดังกล่าวบัญญัติต่อไว้ให้ชัดเจนว่า ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่ อาจเป็นวัตถุประสงค์แห่งการเอาประกันภัย จึงสอดคล้องกับหลักการในมาตรา L113-1 ในประมวลกฎหมาย

* “A person who commits a manifestly deliberate fault, and notably a fault with a view to gain, can be condemned in addition to compensatory damages to pay punitive damages, part of which the court may in its discretion allocate to the Public Treasury. A court's decision to order payment of damages of this kind must be supported with specific reasons and their amount distinguished from any other damages awarded to the victim. Punitive damages may not be the object of insurance” cited in Pierre Catala. Proposal for Reform of the Law of Obligations and the Law of Prescription. Paris, 2007 [online], Available from: http://www.justice.gouv.fr/art_pix/rapportcatatla0905-anglais.pdf [2010, October 7]

ประกันภัยของฝรั่งเศส และไม่ทำให้เกิดประเด็นปัญหาเช่นเดียวกับกฎหมายไทยดังที่ผู้เขียนจะได้กล่าวต่อไป

3.6 การประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศไทย

การประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยหลังจากมีการบังคับใช้หลักเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยปรากฏในแบบกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ออกโดยสมาคมประกันวินาศภัย ซึ่งได้รับการอนุมัติแบบและข้อความกรมธรรม์โดยคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2552^{*} ในส่วนของเอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยซึ่งเป็นการขยายความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มเติมจากความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัยหลัก โดยมีอัตราเบี้ยประกันภัยเพิ่มเติม ร้อยละ 25 ถึง ร้อยละ 50 ของอัตราเบี้ยประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยหลักสำหรับแต่ละประเภทธุรกิจหรือสินค้าที่ผู้รับประกันภัยได้กำหนดเบี้ยประกันภัยไว้ ดังปรากฏข้อความในกรมธรรม์ประกันภัยดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{*} ดังปรากฏตาม ภาคผนวก 4 ของวิทยานิพนธ์นี้

กรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
(ใช้เกณฑ์วันเรียกร้อง : Claim Made Basis)

โดยการซื้อถึงข้อตกลงในใบคำขอเอาประกันภัยซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกรรมธรรม์ประกันภัยนี้ และเพื่อเป็นการตอบแทนเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยต้องชำระให้แก่บริษัท บริษัทตกลงรับประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายของฝ่ายผู้เอาประกันภัยต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ภายใต้ข้อตกลงคุ้มครอง ข้อยกเว้น ข้อกำหนดและเงื่อนไขทั่วไปและเอกสารแนบท้ายของกรรมธรรม์ประกันภัยนี้

หมวดที่ 1 คำจำกัดความ

คำจำกัดความและความหมายเฉพาะที่ได้ให้ไว้ในหมวดนี้จะถือเป็นความหมายเดียวกันทั้งหมดไม่ว่าจะปรากฏในส่วนใดก็ตามของกรรมธรรม์ประกันภัย เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ในกรรมธรรม์ประกันภัย

กรรมธรรม์ประกันภัย	หมายถึง	ใบคำขอเอาประกันภัย ตารางกรรมธรรม์ประกันภัย ข้อตกลงคุ้มครอง ข้อยกเว้น ข้อกำหนดและเงื่อนไขทั่วไป เอกสารแนบท้าย และใบสลักหลังของกรรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งสัญญาประกันภัยเดียวกัน
บริษัท	หมายถึง	ผู้รับประกันภัยตามกรรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้
ผู้เอาประกันภัย	หมายถึง	บุคคลหรือนิติบุคคลตามที่ระบุชื่อเป็นผู้เอาประกันภัยในตารางกรรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งตกลงจะชำระเบี้ยประกันภัยให้แก่บริษัท
ผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัย	หมายถึง	สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใดๆ ที่เป็นสิ่งหาปริมาณตามทีระบุไว้ในตารางกรรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งผลิต ขาย จำหน่าย จ่าย แจกหรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้าโดยผู้เอาประกันภัย รวมทั้งบรรจุภัณฑ์ของสินค้าและผลิตภัณฑ์นั้นด้วย
สินค้าที่ไม่ปลอดภัย	หมายถึง	สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควรทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้
ผู้เสียหาย	หมายถึง	ผู้ได้รับความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย และ/หรือ ความเสียหายต่อทรัพย์สิน อันสืบเนื่องหรือเป็นผลมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
ความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ของผู้เสียหาย	หมายถึง	การเสียชีวิต การบาดเจ็บ การเจ็บป่วยทางร่างกายต่อผู้เสียหาย รวมถึง สุขภาพ อนามัย แต่ไม่รวมถึงความเสียหายต่อจิตใจ เว้นแต่มีเอกสารแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันภัยขยายความคุ้มครองให้รวมถึงความเสียหายต่อจิตใจ
ความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย	หมายถึง	ความเสียหายทางกายภาพต่อทรัพย์สิน รวมถึง ความสูญเสียจากการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น ที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายเนื่องมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
ค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี	หมายถึง	ค่าฤชาธรรมเนียม ค่าทนายความ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในนามของผู้เอาประกันภัยด้วยความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัท รวมถึง ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบคำพิพากษาอันเกี่ยวกับการต่อสู้คดีที่เกิดจากการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนโดยผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย

เหตุการณ์ความเสียหาย	หมายถึง	อุบัติเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นสืบเนื่องติดต่อกัน หรือเป็นครั้งคราว หรือเกิดขึ้นซ้ำๆ โดยมีสาเหตุเดียวกัน อันก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ของผู้เสียหาย หรือความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย ซึ่งผู้เอาประกันภัยไม่ได้ตั้งใจที่จะก่อให้เกิดขึ้นและไม่ได้คาดหมายไว้
วันที่มีผลคุ้มครองย้อนหลัง (Retroactive Date)	หมายถึง	วันที่มีผลคุ้มครองย้อนหลัง (Retroactive Date) ตามที่ระบุไว้ในหน้าตารางกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งการประกันภัยนี้จะเริ่มให้ความคุ้มครองภายใต้กรมธรรม์ประกันภัยสำหรับความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ของผู้เสียหาย และความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ระบุไว้
เกณฑ์วันเรียกร้อง (Claim Made Basis)	หมายถึง	การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในระหว่างระยะเวลาประกันภัย หรือภายในระยะเวลาการเรียกร้องที่ขยายออกไป (หากมี) และเป็นการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนสำหรับเหตุการณ์ความเสียหายเดียวกันเป็นครั้งแรก ไม่ว่าจะเป็นการที่ผู้เอาประกันภัยได้รับการเรียกร้องเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้เสียหาย หรือถูกฟ้องศาล แล้วแต่เหตุการณ์ใดจะเกิดขึ้นก่อน และได้แจ้งต่อบริษัททันที ให้ถือเป็นวันที่ได้รับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

หมวดที่ 2 ข้อตกลงคุ้มครอง

ภายใต้จำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบตามที่ระบุไว้ในตารางกรมธรรม์ประกันภัย ข้อยกเว้นในหมวดที่ 3 ข้อกำหนดและเงื่อนไขทั่วไปในหมวดที่ 4 บริษัทจะให้ความคุ้มครองตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. บริษัทจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในนามผู้เอาประกันภัย สำหรับความรับผิดชอบตามกฎหมายของผู้เอาประกันภัยต่อผู้เสียหาย อันสืบเนื่องหรือเป็นผลมาจากผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยซึ่งเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และเกิดเหตุการณ์ความเสียหายขึ้นภายในอาณาเขตความคุ้มครอง ซึ่งรวมถึงที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ที่มีผลคุ้มครองย้อนหลัง (Retroactive Date) ตามที่ระบุในตารางกรมธรรม์ประกันภัย แล้วแต่วันใดจะเริ่มต้นก่อนและผู้เอาประกันภัยได้เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนต่อบริษัท ตามเกณฑ์วันเรียกร้อง (Claim Made Basis) สำหรับ

- 1.1 ความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ของผู้เสียหาย
- 1.2 ความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย
- 1.3 ค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี ที่ได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัท

2. การล้มละลายหรือการมีหนี้สินส่วนตัวของผู้เอาประกันภัยหรือของกองมรดกของผู้เอาประกันภัยจะไม่เป็นการปลดเปลื้องบริษัทจากภาระผูกพันภายใต้กรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้

หมวดที่ 3 ข้อยกเว้น

กรมธรรม์ประกันภัยนี้ไม่คุ้มครอง

1. ความรับผิดชอบแรกที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความเสียหายแต่ละครั้งตามที่ระบุไว้ในตารางกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งความรับผิดชอบส่วนแรกนี้หมายรวมถึง ค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีด้วย
2. การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเหตุการณ์ความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนวันที่มีผลคุ้มครองย้อนหลัง (Retroactive Date) ตามที่ระบุในตารางกรมธรรม์ประกันภัย
3. การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนใดๆ ที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์วันเรียกร้อง (Claim Made Basis)

4. ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจาก
 - 4.1 ความรับผิดชอบตามกฎหมายซึ่งเกิดขึ้นจากการใช้สถานที่ประกอบการ ความรับผิดชอบตามกฎหมายอันเกิดจากผู้เอาประกันภัยหรือลูกจ้างของผู้เอาประกันภัย ซึ่งทำงานประจำ ณ สถานที่ประกอบการ หรือในขณะที่ออกไปปฏิบัติงานภายนอกสถานที่ประกอบการ
 - 4.2 ความรับผิดชอบตามกฎหมายซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบวิชาชีพทุกชนิด
 - 4.3 การที่ผลิตภัณฑ์ หรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ไม่ได้คุณภาพหรือไม่เป็นไปตามสรรพคุณที่กำหนด หรือไม่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้บริโภค

อย่างไรก็ตาม ข้อยกเว้นนี้ไม่ใช้บังคับกรณีที่เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามคำจำกัดความของกรมธรรม์ประกันภัย
 - 4.4 การทดลองทางการแพทย์ หรือการทดสอบใดๆ ที่กระทำโดยผู้เอาประกันภัย หรือทำขึ้นในนามผู้เอาประกันภัย
 - 4.5 ความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยความจงใจหรืออคติของผู้เอาประกันภัย หรือที่ผู้เอาประกันภัยควรคาดหมายได้
 - 4.6 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากไวรัส ไซลิกา หรือสิ่งมีชีวิตที่ได้จากการเปลี่ยนถ่ายหน่วยพันธุกรรม (GMO) ซึ่งเป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัย
 - 4.7 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการสะสมในร่างกายของสารฟอรัมาลินที่มีอยู่ในผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัย
 - 4.8 ผลิตภัณฑ์ที่ใช้เป็นส่วนประกอบ ติดตั้ง หรือทำหน้าที่ควบคุมติดตาม สำหรับอากาศยาน จรวด ยานอวกาศ และดาวเทียม
 - 4.9 ความรับผิดชอบใดๆ ที่เกิดขึ้นจากคำพิพากษา หรือกระบวนการยุติธรรมนอกเขตอำนาจศาลที่คุ้มครอง หรือที่ เกิดขึ้นหรือสืบเนื่องจากคำพิพากษาของศาลไทยที่มีผลให้เกิดการบังคับคดีในราชอาณาจักรไทย
5. ความรับผิดชอบตามกฎหมายซึ่งเกิดขึ้นจากมลภาวะใดๆ
6. ความรับผิดชอบอันเกิดจากสัญญาที่ผู้เอาประกันภัยทำขึ้น ซึ่งถ้าไม่มีสัญญาดังกล่าว ความรับผิดชอบของผู้เอาประกันภัยจะไม่เกิดขึ้น
7. ค่าปรับทางแพ่ง ค่าปรับทางอาญา ค่าปรับโดยสัญญา ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเว้นแต่ได้ขยายความคุ้มครองตามเอกสารแนบท้าย
8. ความรับผิดชอบอันเกิดจากการผลิต การจ่ายและจำหน่ายกระแสไฟฟ้า
9. ความรับผิดชอบใดๆ ต่อความสูญเสียหรือเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเกิดขึ้น ในขณะที่สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ยังอยู่ในความควบคุม ครอบครอง ดูแล ของผู้เอาประกันภัย
10. การสูญเสียประโยชน์จากการใช้ทรัพย์สิน ซึ่งตัวทรัพย์สินไม่ได้เสียหายหรือถูกทำลาย
11. กรมธรรม์ประกันภัยนี้ไม่ใช้ได้
 - 11.1 ความสูญเสีย หรือเสียหายต่อผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัย
 - 11.2 ค่าใช้จ่ายในการนำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยมาทดแทน
 - 11.3 ค่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยที่จ่ายคืนให้แก่ผู้ซื้อหรือผู้เสียหายหรือผู้บริโภค
 - 11.4 ค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บและหรือเรียกคืนสินค้าหรือผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยบางส่วนหรือทั้งหมด ไม่ว่าจากบุคคลใด
 - 11.5 ค่าใช้จ่ายในการผลิต จัดทำหรือผลิตขึ้นใหม่ รวมถึงการซ่อมแซมใดๆ ของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยมีการผูกพันตามสัญญา

12. ความรับผิดชอบไม่ว่าลักษณะใดๆ อันเกิดจาก หรือเกี่ยวเนื่องมาจาก หรือเป็นผลโดยตรงหรือโดยอ้อมจาก
- 12.1 สงคราม การรุกราน การกระทำที่มุ่งร้ายของศัตรูต่างชาติ หรือการกระทำที่มุ่งร้ายคล้ายสงคราม (ไม่ว่าจะมีการประกาศหรือไม่ก็ตาม) หรือสงครามกลางเมือง
 - 12.2 การแข่งขัน การกบฏ การจลาจล การนัดหยุดงาน การยึดอำนาจ การก่อความวุ่นวาย การก่อการร้าย การกระทำของผู้ก่อการร้าย การปฏิวัติ การประกาศกฎอัยการศึก หรือเหตุการณ์ใดๆ ซึ่งจะเป็นเหตุให้มีการประกาศหรือคงไว้ซึ่งกฎอัยการศึก
 - 12.3 ความสูญเสียหรือความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างหรือสืบเนื่องจากการกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรบ ชีต ทำลาย หรือทำให้ยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งเสียหาย
 - 12.4 อาวุธนิวเคลียร์ การแผ่รังสี หรือการแพร่กัมมันตภาพรังสีจากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ หรือกากนิวเคลียร์ใด ๆ อันเนื่องมาจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ และจากกรรมวิธีใดๆ แห่งการแตกแยกตัวทางนิวเคลียร์ ซึ่งดำเนินการติดต่อกันไปด้วยตัวเอง เว้นแต่จะมีการขยายความคุ้มครองโดยระบุไว้ในเอกสารแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันภัย

หมวดที่ 4 ข้อกำหนดและเงื่อนไขทั่วไป

1. การสิ้นสุดบังคับของกรรมธรรม์ประกันภัยก่อนครบกำหนดระยะเวลาประกันภัย

กรรมธรรม์ประกันภัยนี้จะสิ้นสุดบังคับทันทีที่มีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของสาระสำคัญใดๆ ที่ระบุรายละเอียดในใบคำขอเอาประกันภัย หรือสาระสำคัญอื่นๆ ซึ่งทำให้ความเสี่ยงภัยเพิ่มขึ้น เว้นแต่ผู้เอาประกันภัยจะได้แจ้งให้บริษัททราบเป็นลายลักษณ์อักษร ในทันทีที่มีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญและบริษัทได้ตกลงยินยอมรับประกันภัยต่อไปและบริษัทได้ออกเอกสารแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันภัยที่ได้ลงลายมือชื่อโดยบุคคลผู้มีอำนาจของบริษัทและประทับตราของบริษัทไว้เป็นสำคัญ

2. หน้าที่ของผู้เอาประกันภัยในการใช้มาตรการที่เหมาะสม การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน และการรักษาสินทรัพย์

- 2.1 ผู้เอาประกันภัยต้องตรวจสอบ และจัดให้มีการป้องกันตามสมควร เพื่อมิให้เกิดอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ความเสียหาย และหาวิธีป้องกันและแก้ไขข้อบกพร่องหรือสาเหตุที่อาจจะก่อให้เกิดความสูญเสียหรือเสียหาย ก่อนที่จะขยาย กระจาย แจกจ่าย หรือจำหน่ายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยออกสู่ผู้บริโภค
- 2.2 เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือตัวแทนของผู้เอาประกันภัยได้รับทราบถึงเหตุการณ์ใดซึ่งอาจก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องในอนาคต ผู้เอาประกันภัยจะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้บริษัททราบทันที เมื่อได้รับหนังสือเรียกร้องค่าเสียหายแล้ว บริษัทจะดำเนินการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนสำหรับเหตุการณ์ที่ผู้เอาประกันภัยแจ้งให้บริษัททราบ
- 2.3 ผู้เอาประกันภัยจะต้องไม่ตกลงยินยอมเสนอหรือให้สัญญาว่าจะชดเชยค่าเสียหายแก่บุคคลใด โดยไม่ได้รับความยินยอมจากบริษัท
- 2.4 ผู้เอาประกันภัยจะต้องใช้ความพยายามอย่างดีที่สุด ในการสงวนรักษาทรัพย์สิน ผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้และเครื่องจักรทั้งปวงและบรรดาสิ่งอื่นๆ ซึ่งอาจช่วยในการตรวจสอบหรือต่อสู้การเรียกร้อง หรือในการที่บริษัทจะใช้สิทธิหลังการรับช่วงสิทธิ และเพียงเท่าที่อาจเป็นไปได้ตามสมควร ผู้เอาประกันภัยจะต้องไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือซ่อมแซมใดๆ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากบริษัทจนกว่าบริษัทจะได้มีโอกาสดำเนินการตรวจสอบแล้ว
- 2.5 ผู้เอาประกันภัยจะต้องไม่กระทำการใดๆ ที่จะกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบริษัทที่มีต่อผู้ได้รับความเสียหายจากการรับช่วงสิทธิและต้องร่วมมือกับบริษัทในการที่บริษัทจะใช้สิทธิไล่เบียดจากผู้ทำให้เกิดความเสียหาย

3. สิทธิของบริษัทในการโต้แย้งข้อกล่าวหาหรือต่อผู้คดีและการทักผิดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ในกรณีที่มีการเรียกร้องสิทธิในเหตุการณ์ความเสียหายใดที่อาจทำให้บริษัทต้องรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัยนี้ บริษัทมีสิทธิดำเนินการตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- 3.1 บริษัทมีสิทธิที่จะทำการตรวจสอบการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายนั้นตามดุลพินิจที่บริษัทเห็นสมควร รวมทั้งการเข้าดำเนินการต่อผู้คดี และประนีประนอมยอมความกับผู้เสียหายเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัย แต่สิทธิของบริษัทในการเข้าดำเนินการต่อผู้คดีจะระงับลงเมื่อบริษัทได้ชำระเงินตามคำพิพากษาหรือตามการประนีประนอมยอมความเต็มตามจำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความเสียหายแต่ละครั้งตามที่ระบุไว้ในตารางกรมธรรม์ประกันภัย ทั้งนี้ บริษัทไม่มีหน้าที่ต้องดำเนินการต่อสู้ป้องกันผู้เอาประกันภัยจากการเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับการเสียชีวิต หรือการบาดเจ็บ หรือความเสียหายต่อทรัพย์สิน ต่อผู้เสียหายที่ไม่ได้รับความคุ้มครองภายใต้กรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้
- 3.2 บริษัทจะไม่ตกลงต่อการเรียกร้องใด โดยมิได้สอบถามความเห็นจากผู้เอาประกันภัยก่อน อย่างไรก็ตามหากผู้เอาประกันภัยปฏิเสธ ไม่ยินยอมต่อการตกลงในการเรียกร้องใดที่บริษัทสามารถตกลงกับผู้เสียหายได้และเลือกที่จะต่อสู้คดีหรือดำเนินการทางกฎหมายต่อไป บริษัทจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีร่วมกันเพียงถึงวันที่ผู้เอาประกันภัยปฏิเสธการตกลงดังกล่าว แต่ไม่เกินจำนวนเงินที่บริษัทสามารถตกลงกับผู้เสียหายได้ สำหรับการเรียกร้องนั้นหรือไม่เกินจำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความเสียหายแต่ละครั้งตามที่ระบุไว้ในตารางกรมธรรม์ประกันภัย แล้วแต่จำนวนเงินใดจะน้อยกว่า

4. จำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบ

- 4.1 หากบริษัทจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยและมีผู้เสียหายมากกว่าหนึ่งรายอันสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความเสียหายเดียวกัน หรือสาเหตุเดียวกัน ความรับผิดชอบของบริษัทต่อผู้เสียหายทั้งหมดจะไม่เกินจำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบของบริษัทที่ระบุไว้ในตารางกรมธรรม์ประกันภัย
- 4.2 จำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบสูงสุดของบริษัทตามกรมธรรม์ประกันภัยนี้ จะไม่เกินจำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบรวมของบริษัทตลอดระยะเวลาเอาประกันภัยตามที่ได้ระบุในหน้าตารางกรมธรรม์ประกันภัย ในกรณีที่จำนวนค่าสินไหมทดแทนที่บริษัทได้ชดใช้ไปหรือได้ตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรที่จะชดใช้มีจำนวนรวมกันครบตามจำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบรวมของบริษัท กรมธรรม์ประกันภัยนี้จะสิ้นสุดบังคับทันที แม้จะยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาประกันภัยก็ตาม

5. การประกันภัยอื่นและการเฉลี่ยความรับผิดชอบ

หากผู้เอาประกันภัยมีการประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยฉบับอื่นซึ่งสามารถให้ความคุ้มครองความรับผิดชอบตามกฎหมายของผู้เอาประกันภัยและความรับผิดชอบนั้นยังได้รับความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้อีกด้วย บริษัทจะรับผิดชอบตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- 5.1 บริษัทจะรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนและค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีตามอัตราส่วนของบริษัทสำหรับจำนวนเงินที่บริษัทจะต้องร่วมเฉลี่ยในความรับผิดชอบนั้น
- 5.2 ในกรณีที่กรมธรรม์ประกันภัยอื่นมีเงื่อนไขระบุไว้ชัดเจนที่มีผลทำให้กรมธรรม์ประกันภัยฉบับอื่นนั้นจะคุ้มครองความเสียหายเฉพาะส่วนที่เกินกว่าที่กรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้จะชดใช้ให้ได้ กรมธรรม์ประกันภัยนี้จะเข้ามารับผิดชอบต่อความเสียหายนั้น ก่อนกรมธรรม์ประกันภัยฉบับอื่น

6. การปรับปรุงเบี้ยประกันภัย

เนื่องจากเบี้ยประกันภัยที่ระบุในตารางกรมธรรม์ประกันภัยเป็นเบี้ยประกันภัยประมาณการที่คำนวณจากประมาณการรายได้ต่อปี ดังนั้น ภายในหนึ่งเดือนนับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยต้องจัดส่งรายละเอียดและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายได้ที่แท้จริงต่อปีให้บริษัทเพื่อการคำนวณเบี้ยประกันภัยที่ถูกต้อง ถ้าปรากฏว่าจำนวนเบี้ยประกันภัยที่คำนวณได้แตกต่างจากเบี้ยประกันภัยที่ชำระไว้แล้ว ผู้เอาประกันภัยต้องชำระเบี้ยประกันภัยเพิ่มเติมให้แก่บริษัทสำหรับส่วนที่ขาดหรือบริษัทต้องคืนเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยสำหรับส่วนที่เกิน แล้วแต่กรณี แต่ทั้งนี้ บริษัทไม่ต้องคืนเบี้ยประกันภัยกรณีที่ได้มีการตกลงเบี้ยประกันภัยขั้นต่ำกับผู้เอาประกันภัยไว้แล้ว

7. การบอกเลิกกรมธรรม์ประกันภัย

- 7.1 บริษัทอาจบอกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ได้ด้วยการบอกกล่าวล่วงหน้าเป็นหนังสือไม่น้อยกว่า 15 วัน โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนถึงผู้เอาประกันภัยตามที่อยู่ครั้งสุดท้ายที่แจ้งให้บริษัททราบ ในกรณีนี้บริษัทจะคืนเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย โดยหักเบี้ยประกันภัยสำหรับระยะเวลาที่กรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ได้ใช้บังคับมาแล้วออกตามส่วน
- 7.2 ผู้เอาประกันภัยอาจบอกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ได้ โดยแจ้งให้บริษัททราบเป็นหนังสือและมีสิทธิได้รับเบี้ยประกันภัยคืนหลังจากหักเบี้ยประกันภัยสำหรับระยะเวลาที่กรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ได้ใช้บังคับมาแล้วออก โดยคิดตามอัตราเบี้ยประกันภัยระยะสั้นดังตารางต่อไปนี้

ตารางอัตราเบี้ยประกันภัยระยะสั้น

ระยะเวลาประกันภัย (ไม่เกิน/เดือน)	ร้อยละของเบี้ยประกันภัยเต็มปี
1	15
2	25
3	35
4	45
5	55
6	65
7	75
8	80
9	85
10	90
11	95
12	100

8. การโอนสิทธิและหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้

สิทธิและหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ไม่อาจโอน โดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัท เว้นแต่ในกรณีการเสียชีวิตของผู้เอาประกันภัยที่ระบุชื่อซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา

หากผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต สิทธิและหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้จะถูกโอนไปยังทายาทตามกฎหมายของผู้เอาประกันภัยเฉพาะในส่วนที่ตกเป็นมรดกแก่ทายาทนั้น ในกรณีที่มีการแต่งตั้งผู้จัดการมรดกของผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลอื่นที่มีสิทธิและอำนาจตามกฎหมายในการดูแลอารักขาของมรดกของผู้เอาประกันภัย ผู้จัดการมรดกหรือบุคคลอื่นดังกล่าวจะเป็นผู้ที่ได้รับสิทธิและหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้

	ศก 1.2
เอกสารแนบท้ายว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages) กรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	
เอกสารแนบท้ายเลขที่.....เป็นส่วนหนึ่งของกรรมธรรม์ประกันภัยเลขที่.....วันทำเอกสาร.....	
ชื่อผู้เอาประกันภัย	
ระยะเวลาที่มีผลบังคับ เริ่มตั้งแต่วันที่.....เวลา.....น. สิ้นสุดวันที่.....เวลา 16.30 น.	
เบี้ยประกันภัยเพิ่ม.....บาท อากรแสดมปี.....บาท ภาษีมูลค่าเพิ่ม.....บาท รวม.....บาท	
<p>เป็นที่ตกลงกันว่า ถ้าข้อความใดในเอกสารนี้ขัดหรือแย้งกับข้อความที่ปรากฏในกรรมธรรม์ประกันภัย ให้ใช้ข้อความที่ปรากฏในเอกสารนี้บังคับแทน</p> <p>เพื่อเป็นการตอบแทน ที่ผู้เอาประกันภัยได้ตกลงชำระเบี้ยประกันภัยเพิ่มเติม การประกันภัยนี้จะขยายความคุ้มครองรวมถึง การจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง</p> <p>ความรับผิดภายใต้การขยายความคุ้มครองนี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของจำนวนเงินจำกัดความรับผิดสูงสุดที่ระบุในกรรมธรรม์ประกันภัย</p> <p>ส่วนเงื่อนไขและข้อความอื่นๆ ในกรรมธรรม์ประกันภัยนี้ คงใช้บังคับตามเดิม</p>	

จากข้อกำหนดในเอกสารแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันภัยข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นส่วนหนึ่งของกรรมธรรม์ประกันภัยหลัก โดยเป็นการขยายความคุ้มครองเพิ่มเติม และยังคงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกรรมธรรม์ประกันภัยหลัก ดังจะเห็นได้จากข้อความว่า “ส่วนเงื่อนไขและข้อความอื่นๆ ในกรรมธรรม์ประกันภัยนี้ คงใช้บังคับตามเดิม” ดังนั้น เงื่อนไขว่าด้วยข้อตกลงคุ้มครองและข้อยกเว้นความคุ้มครองและความรับผิดของผู้รับประกันภัยจึงต้องเป็นไปตามกรรมธรรม์ประกันภัยหลัก ซึ่งกรรมธรรม์ประกันภัยหลักนั้น มีข้อกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษดังนี้

“หมวดที่ 3 ข้อยกเว้น

กรรมธรรม์ประกันภัยนี้ ไม่คุ้มครอง

4.5 ความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยความจงใจหรือคาดหมายของผู้เอาประกันภัย หรือที่ผู้เอาประกันภัยควรคาดหมายได้

...

7. ค่าปรับทางแพ่ง ค่าปรับทางอาญา ค่าปรับโดยสัญญา ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เว้นแต่ได้ชดเชยความคุ้มครองตามเอกสารแนบท้าย”

อย่างไรก็ตาม แม้ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยหลัก อาจนำมาใช้กับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ แต่การที่เอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยไม่ได้ระบุข้อยกเว้นความรับผิดไว้อย่างชัดเจนในเอกสารแนบท้ายกรมธรรม์นั่นเอง ก็อาจทำให้ผู้เอาประกันภัยสำคัญผิดว่าเอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยนี้ ไม่มีข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในกรณีใดๆ และทำให้เป็นข้อพิพาทระหว่างผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย เมื่อมีการบังคับตามกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าว

นอกจากปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในกรณีข้างต้น ไม่มีกำหนดไว้เพียงกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นโดยความจงใจ หรือ ความคาดหมายของผู้เอาประกันภัย หรือที่ผู้เอาประกันภัยควรคาดหมายได้ จึงเป็นปัญหาว่า ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยความรับผิดกระทำการโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง กรมธรรม์ประกันภัยนี้จะคุ้มครองถึงความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือไม่

ตามกฎหมายไทยไม่มีตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ และยังไม่เคยมีแนวคำพิพากษาของศาลว่าค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัยได้หรือไม่ หรือผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีใดบ้าง ดังนั้น การบังคับคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดประเภทต่างๆจึงเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และทำให้เกิดความล่าช้าในการบังคับตามคำพิพากษา

ผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ในบทต่อไปถึงประเด็นเรื่องข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยหลักว่าสามารถนำมาปรับใช้กับความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามเอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ได้อย่างไร เพียงใด

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิด ในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษของต่างประเทศ เปรียบเทียบกับของประเทศไทย

การเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะทำได้หรือไม่ และในการประกันภัยความรับผิดควรคุ้มครองถึงความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือไม่ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากโดยหลักของการประกันภัยในประเทศต่าง ๆ นั้น ผู้รับประกันภัย จะกำหนดช้อยกเว้นความรับผิดของตนไว้ในกรณีที่ความเสียหายหรือวินาศภัย เกิดจากความจงใจของผู้เอาประกันภัยไว้ ทำให้เป็นปัญหาว่าความรับผิดของผู้เอาประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษซึ่งศาลมักกำหนดให้ผู้เอาประกันซึ่งเป็นผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดในกรณีที่การกระทำ มีลักษณะเป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ควรได้รับความคุ้มครองตามกรรมธรรม์ ประกันภัยความรับผิดหรือไม่ หากผู้รับประกันภัยรับผิดชอบผู้เอาประกันภัยในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ จะขัดต่อหลักการและทฤษฎีในการประกันภัย กฎหมายประกันภัย หรือกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือไม่ และวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดจะเสียไปหรือไม่ ผลที่สุดแล้วการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ จะก่อให้เกิดผลดีและผลเสียอย่างไรต่อทั้งผู้เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัย ตลอดจนผู้เสียหายที่ได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษและสาธารณชนโดยรวม

ในบทที่ 3 ผู้เขียนได้ศึกษาถึงภาพรวม สถานการณ์ และประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษของทั้งประเทศไทยและของ ต่างประเทศแล้ว ซึ่งในบทนี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในบริบทของ กฎหมายประเทศต่างๆ และพิจารณาถึงแนวทางที่เหมาะสมในการเอาประกันภัยความรับผิดใน ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดในสินทรัพย์ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

4.1 วิเคราะห์ปัญหาความไม่ชัดเจนของกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดเกี่ยวกับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ในประเทศไทย ปัญหาการบังคับใช้กรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเกิดขึ้น เนื่องจากความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดในกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังปรากฏตามแบบกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ออกโดยสมาคมประกันวินาศภัยที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 และดังปรากฏตามภาคผนวก 4 ของวิทยานิพนธ์นี้ ซึ่งมีข้อกำหนดของกรรมธรรม์ประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษทั้งในกรรมธรรม์ประกันภัยและเอกสารแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันภัย โดยในกรรมธรรม์ประกันภัยหลักได้ระบุยกเว้นความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ดังนี้

“กรรมธรรม์ประกันภัยนี้ ไม่คุ้มครอง

7. ค่าปรับทางแพ่ง ค่าปรับทางอาญา ค่าปรับโดยสัญญา ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เว้นแต่ได้ ขยายความคุ้มครองตามเอกสารแนบท้าย”

นอกจากข้อยกเว้นความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษข้างต้นแล้ว ตามกรรมธรรม์ประกันภัยหลักยังได้ระบุข้อยกเว้นความรับผิดในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากการกระทำโดยจงใจของผู้เอาประกันภัยไว้ดังนี้

“กรรมธรรม์ประกันภัยนี้ ไม่คุ้มครอง

4.5 ความรับผิดใดๆที่เกิดจาก ความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยความจงใจหรือความคาดหมายของผู้เอาประกัน หรือที่ผู้เอาประกันภัยควรคาดหมายได้”

แม้ตามกรรมธรรม์ประกันภัยหลักจะได้ระบุยกเว้นความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ แต่ในเอกสารแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันภัยได้เสนอความคุ้มครองเพิ่มเติมไว้ โดยระบุว่า

“เพื่อเป็นการตอบแทนที่ผู้เอาประกันภัยได้ตกลงชำระเบี้ยประกันภัยเพิ่มเติม การประกันภัยนี้จะขยายความคุ้มครองรวมถึง การจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เพิ่มขึ้นจาก

จำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง”

อย่างไรก็ตาม ในเอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าว ไม่มีการระบุเกี่ยวกับความรับผิดของผู้รับประกันภัยในกรณีที่ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยไว้แต่อย่างใด โดยระบุไว้แต่เพียงว่า

“ส่วนเงื่อนไขและข้อความอื่นๆในกรมธรรม์ประกันภัยนี้ คงใช้บังคับตามเดิม”

จากข้อกำหนดกรมธรรม์ประกันภัยหลักและเอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยข้างต้น มีปัญหาว่าในกรณีที่ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษดังกล่าวในนามของผู้เอาประกันภัยหรือไม่ และข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยกรณีความเสียหายเกิดจากการที่ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยจงใจหรือควรถูกห้ามได้ตามข้อ 4.5 ของกรมธรรม์ประกันภัยหลักข้างต้นจะสามารถบังคับใช้กับความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามเอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยได้หรือไม่ ซึ่งเมื่อพยายามหาคำตอบดังกล่าวจากข้อกำหนดกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าว พบว่ามีความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดตามกรมธรรม์ประกันภัยเกี่ยวกับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษซึ่งอาจนำไปสู่ข้อโต้แย้งระหว่างผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย เนื่องจากผู้เอาประกันและผู้รับประกันภัยอาจมีความเห็นเกี่ยวกับการตีความกรมธรรม์ประกันภัยที่แตกต่างกันไปได้ใน 2 แนวความเห็น ต่อไปนี้ คือ

แนวความเห็นแรก ผู้เอาประกันภัยอาจเห็นว่า ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยหลักนั้น ไม่นำมาใช้กับเอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ กล่าวคือ ถือว่าไม่มีข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในส่วนของการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ข้อยกเว้นตามกรรมธรรม์ประกันภัยหลักที่ว่า “ผู้รับประกันภัยจะไม่รับผิดชอบหากความเสียหายเกิดจากความจงใจหรือความหมายของผู้เอาประกัน” ต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดตามเอกสารแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งได้กำหนดคุ้มครองความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย โดยไม่มีการระบุข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยไว้ในกรณีใดๆทั้งสิ้น เนื่องจากตามกรรมธรรม์ประกันภัยหลักมีข้อกำหนดว่า

“เป็นที่ตกลงกันว่า ถ้าข้อความใดในเอกสารนี้ ขัดหรือแย้งกับข้อความที่ปรากฏในกรรมธรรม์ประกันภัย ให้ใช้ข้อความที่ปรากฏในเอกสารที่ใช้บังคับแทน”

ดังนั้น การที่กรรมธรรม์ประกันภัยหลักระบุว่าผู้รับประกันภัยจะไม่รับผิดชอบในความเสียหายใดๆที่เกิดจากการกระทำโดยจงใจ จึงเท่ากับกรณีที่กรรมธรรม์ประกันภัยหลักขัดหรือแย้งกับเอกสารแนบท้าย จึงต้องบังคับตามเอกสารแนบท้าย กล่าวคือ ผู้รับประกันภัยต้องคุ้มครองความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย

2. เนื่องจากศาลมักกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น ดังนั้น ผู้รับประกันภัยย่อมรู้ดีว่าความจงใจหรือความหมายของผู้เอาประกันภัยเป็นเหตุแห่งความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษของผู้เอาประกันภัย ดังนั้น การที่ผู้รับประกันภัยมิได้กำหนดยกเว้นความรับผิดไว้ จึงต้องถือเป็นการมุ่งหมายของผู้รับประกันภัยที่จะคุ้มครองแม้ในกรณีที่ผู้เอาประกันจงใจทำความผิดหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง กล่าวคือ เมื่อผู้รับประกันภัยตกลงที่จะรับประกันภัยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ย่อมมีความหมายโดยนัยว่า ผู้รับประกันภัยยินยอมที่จะรับความเสี่ยงภัยในการชำระหนี้ฝ่ายของตน แม้ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกระทำโดยจงใจ

3. การที่เอกสารแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันภัยไม่ได้ระบุข้อยกเว้นความรับผิดไว้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้เอาประกันภัยสำคัญผิดและมีความคาดหวังว่าตนจะได้รับคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆทั้งสิ้น ทั้งนี้ เนื่องจาก โดยปกติวิสัยในการตกลงเข้าทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นผู้บริโภคที่มีได้เป็นผู้ร่างสัญญา ย่อมจะมีความเข้าใจในเงื่อนไขของกรรมธรรม์ประกันภัยได้ดีเท่ากับผู้รับประกันภัยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ

ประกันภัย ดังนั้น เมื่อเป็นกรณีที่มีข้อสงสัยในสัญญาหรือกรรมธรรม์ประกันภัย จึงต้องตีความสัญญาหรือกรรมธรรม์ประกันภัยไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัย ทั้งนี้ตามหลักการตีความสัญญาประกันภัย ต้องตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายที่มีได้เป็นผู้กำหนดสัญญา (Contra Proferentem)^{*} หรือพิจารณาถึงความคาดหวังของผู้เอาประกันในการที่จะได้รับความคุ้มครองตามกรรมธรรม์

อีกแนวความเห็นหนึ่ง ผู้รับประกันภัยอาจเห็นว่า ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามกรรมธรรม์ประกันภัยหลักนั้นต้องนำมาใช้กับเอกสารแนบท้ายกรรมธรรม์ว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย โดยถือว่ามีข้อกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัย ในส่วนของการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเอาไว้โดยชัดแจ้งแล้ว ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากในเอกสารแนบท้ายมีข้อความที่ว่า “ส่วนเงื่อนไขและข้อความอื่นๆในกรรมธรรม์ประกันภัยนี้ คงใช้บังคับตามเดิม” จึงอาจตีความได้ว่า เมื่อเอกสารแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันภัย ไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้เอาประกันไว้เป็นการเฉพาะ ก็ให้กลับไปใช้ข้อยกเว้นตามกรรมธรรม์ประกันภัยหลัก ซึ่งได้กำหนดเงื่อนไขข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยไว้ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นจากการที่ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยจงใจ หรือกระทำการอันควรคาดหมายได้

^{*} หลักการนี้เป็นหลักการตีความสัญญาที่มักใช้ในกรณีที่สัญญามีลักษณะเป็นสัญญาสำเร็จรูป คือ เป็นสัญญาที่มีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน เช่น สัญญาประกันภัย ซึ่งผู้รับประกันภัยได้กำหนดสาระสำคัญของสัญญาไว้ล่วงหน้าแล้ว และใช้สัญญานั้นกับผู้เอาประกันภัยทุกราย หลักการนี้มีไว้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองเงื่อนไขต่างๆในสัญญาต่ำกว่าฝ่ายที่เป็นผู้กำหนดสัญญาขึ้น ซึ่งในกฎหมายไทยก็ได้ปรากฏหลักการนี้ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 4 วรรคสอง ว่า “ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายซึ่งมิได้เป็นผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปนั้น”

2. ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยจงใจและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคร และ ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษขึ้น การตีความสัญญาโดยใช้หลัก Contra Proferentem ย่อมไม่อาจนำมาใช้ได้ เนื่องจากหากตีความกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าวไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัย ก็จะเป็นผลให้ผู้เอาประกันภัยได้รับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษทั้งที่ตนจะเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายโดยการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งกลายเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายมาตรา 879¹ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อีกทั้งยังขัดต่อวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ซึ่งมุ่งจะลงโทษผู้กระทำความผิด มิใช่ลงโทษผู้รับประกันภัยซึ่งมิได้เป็นผู้กระทำความผิด

นอกจากนี้ ทั้งกรมธรรม์ประกันภัยหลักและเอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยข้างต้น ไม่ได้กล่าวยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในกรณีที่เกิดความเสียหายเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยไว้แต่อย่างใด จึงทำให้เกิดปัญหาต่อไปอีกว่า การที่ไม่กำหนดยกเว้นความรับผิดในกรณีดังกล่าวไว้ จะถือเป็นความมุ่งหมายของผู้รับประกันภัยที่จะรับผิดแทนผู้เอาประกันภัยในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือไม่ และความมุ่งหมายดังกล่าว จะถือเป็นกรณีที่คู่สัญญาตกลงกันทำสัญญาที่แตกต่างจากบทบัญญัติของกฎหมาย มาตรา 879 วรรคแรก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันจะทำให้สัญญานั้นตกเป็นโมฆะ ตามมาตรา 151 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่

จากความไม่ชัดเจนของกรมธรรม์ประกันภัยในส่วนที่เกี่ยวกับข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ความเห็นที่แตกต่างกันข้างต้น ทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้เอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัย ความรับผิดว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยความจงใจหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยว่าจะบังคับใช้เอกสารแนบท้ายกรมธรรม์

¹ มาตรา 879 วรรคแรก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 “ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในเมื่อความวินาศภัยหรือเหตุอื่นซึ่งได้ระบุไว้ในสัญญานั้นได้เกิดขึ้น เพราะความทุจริตหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย”

ประกันภัยความรับผิดว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ให้ได้รับความคุ้มครองได้หรือไม่ เพียงใด

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัญหาความไม่ชัดเจนของกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดใน ส่วนของความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามกฎหมายต่างประเทศ จะเห็นว่า กรมธรรม์ประกันภัยที่ไม่ได้ระบุถึงความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ก็ทำให้เกิด ปัญหาการบังคับกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดใช้ในต่างประเทศเช่นกัน กล่าวคือ

ในประเทศสหราชอาณาจักรนั้นปัญหาการบังคับใช้กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดที่ กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เกิดจากการที่กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดไม่ได้กำหนด ไว้ชัดเจนว่า ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายที่ผู้รับประกันภัยตกลงคุ้มครองนั้น ครอบคลุมถึง ค่าสินไหมทดแทนในการประกันภัยความรับผิดหรือไม่ เช่น กรมธรรม์ประกันภัยกำหนดว่า

“คุ้มครองจำนวนเงินใดๆ ที่ผู้เอาประกันภัยมีความรับผิดต้องจ่ายเป็นค่าสินไหมทดแทน ตามกฎหมาย” (“all sums which the insured shall become legally liable to pay as compensation”)²

ซึ่งศาลได้ตัดสินว่า “compensation” ย่อมรวมถึง การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการ ลงโทษด้วย³ โดยใช้หลักการตีความสัญญาโดยพิจารณาความหมายจากบริบททั้งหมดที่อยู่ใน ข้อกำหนดกรมธรรม์ คู่กับการพิจารณาวัตถุประสงค์ของผู้รับประกันภัยเองในการให้ความคุ้มครองใน ความรับผิดในค่าใช้จ่ายต่างๆประกอบกัน ซึ่งเป็นหลักการที่ศาลไทยย่อมนำมาใช้เช่นกัน

² อ้างแล้วในบทที่ 3

³ Ibid, p 237.

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ปัญหาการบังคับใช้กรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดที่ไม่ระบุไว้ โดยชัดแจ้งว่าคุ้มครองหรือไม่คุ้มครองนั้นมีปรากฏในคำพิพากษาของศาลในหลายคดี เช่น ในคดี State Farm Mut. Auto Insurance Co. v. Lawrence⁴ ศาลตัดสินว่า กรรมธรรม์ที่กำหนดว่า

“ผู้รับประกันภัยจะรับผิดในจำนวนเงินทั้งหมดที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดตามกฎหมาย เป็นค่าเสียหายที่ต้องจ่ายเนื่องจากความบาดเจ็บทางร่างกาย” (“All sum which the Insured shall become legally obligated to pay as damages because of bodily injured”)

ครอบคลุมถึงความรับผิดของผู้เอาประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ โดยศาลให้เหตุผลว่า เพราะข้อกำหนดดังกล่าวตีความได้กว้างพอที่จะครอบคลุมค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ และ เพราะความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดจึงต้องตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัย

คดี Continental Casualty Co. v. Kinsey⁵ เป็นอีกคดีหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นปัญหาความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดในกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ซึ่งในคดีดังกล่าวกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความในส่วนของกรรมธรรม์ประกันภัยหลักได้กำหนดไว้ว่า

“บริษัทตกลงจะจ่ายเงินทั้งหมดซึ่งผู้เอาประกันภัยมีความรับผิดตามกฎหมายต้องชดใช้เป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากการปฏิบัติงานในการให้บริการทางวิชาชีพแก่บุคคลอื่นในฐานะทนายความ...เนื่องจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลอื่นหรือบริษัท กฎหมายซึ่งผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย (“Continental agrees to pay all sums which the insured shall become legally obligated to pay as damages: arising out from the performance of professional services to other in the insured's capacity as a lawyer...”

⁴ 26 P3rd 1074 (นอกจากกฎหมายดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีคำพิพากษาหลายคดีที่เกี่ยวกับการตีความว่าการประกันภัยความรับผิดจะคุ้มครองถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือไม่ เช่นในคดีดังต่อไปนี้ State Farm Mut. Auto Insurance Co. v. Lawrence

⁵ 499 N.W. 2D 574 (N.D. 1993)

because of an act or omission of the insured or any other person or firm for whose act or omission the insured is legally responsible...")

โดยที่ กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดดังกล่าวยังมีข้อยกเว้นด้วยว่า ผู้รับประกันภัยจะไม่คุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดในกรณีที่ผู้เอาประกันภัย หุ่นส่วน ลูกจ้าง พนักงาน หรือ ผู้ถือหุ้น กระทำการโดยทุจริต ฉ้อฉลหลอกลวง หรือกระทำหรืองดเว้นการความผิดทางอาญาหรือการกระทำที่มีเจตนาชั่วร้าย (*one exclusion denied coverage for" any dishonest, fraudulent, criminal or malicious act or omission*)

ในส่วนของข้อตกลงเกี่ยวกับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดหลัก กำหนดไว้ว่า ผู้รับประกันภัยจะไม่คุ้มครองความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ค่าปรับ โทษปรับหรือการเรียกร้องขอคืนค่าธรรมเนียมใดๆ (*"Punitive or exemplary damages or any fines, penalty or claim for return of fees"*)

แม้ตามกรมธรรม์ประกันภัยหลักจะยกเว้นความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้แต่กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดได้มีเอกสารแนบทำายกรมธรรม์ประกันภัยซึ่งกำหนดว่า

"บริษัทตกลงกับผู้เอาประกันภัยว่าข้อยกเว้นเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่ให้นำมาใช้กับกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ ("The Company agrees with the insured that the exclusion referring to the award of punitive damages does not apply to this policy.")

ในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าว จากการศึกษาพบว่าในมลรัฐนอร์ทดาโกต้า (North Dakota) นั้น มีกฎหมายประกันภัยซึ่งยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยจงใจ⁶ ซึ่งศาลสูงสุดของ มลรัฐนอร์ทดาโกต้า (North Dakota) ได้ตีความว่าเป็น Public Policy ในทำนองเดียวกับ และยังมีบทบัญญัติใน North Dakota Century Code กำหนดว่า สัญญาใดที่กำหนดยกเว้นความรับผิดของบุคคลใดจาก

⁶ N.D. Cent. Code s 26-06-04 (1989)

ความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่นจากการทุจริต ข้อฉล หรือ การกระทำโดยจงใจของ บุคคลดังกล่าวเป็นการขัดต่อ Public Policy⁷

อย่างไรก็ตามแม้จะมีกฎหมายดังกล่าว แต่ศาลของมลรัฐมลรัฐนอร์ทดาโกต้า (North Dakota) ตัดสินว่าผู้รับประกันภัยต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ทั้งที่ ผู้เอาประกันกระทำการโดยข้อฉล เนื่องจากกรรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าวมีความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับ ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีที่ผู้เอาประกันภัย กระทำการโดยจงใจ จากกรณีที่มีเอกสารแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันภัยกำหนดว่าข้อยกเว้นเกี่ยวกับการ กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่ให้นำมาใช้กับกรรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ จึงต้อง ตีความสัญญาประกันภัยดังกล่าวซึ่งเป็นสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัย โดย ศาลได้ยกเอาเหตุผล เรื่อง Public Policy หลายประการมาสนับสนุนคำตัดสินของศาล เป็นต้นว่า หลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาของคู่สัญญา หรือ Public Policy ที่ว่าไม่ควรสนับสนุนให้ ผู้รับประกันภัยเก็บเบี้ยประกันภัยที่เสนอขายความคุ้มครองเพิ่มเติมซึ่งไม่ได้ตั้งใจจะให้ความคุ้มครอง ตามกรรมธรรม์ประกันภัยในส่วนเพิ่มเติมดังกล่าว และได้ให้ความสำคัญกับการตัดสินไปในทางที่ทำให้ สัญญาให้มีผลใช้บังคับได้

จะเห็นได้ว่าคำพิพากษาดังกล่าวของศาลสูงสุด (The Supreme Court) ของมลรัฐ นอร์ทดาโกต้า (North Dakota) ให้ความสำคัญกับตีความกรรมธรรม์ประกันภัยให้เป็นคุณแก่

⁷ N.D. Cent. Code s 9-08-02 (1987)

* ในการพิจารณาคดีดังกล่าวนี้ เนื่องจากในมลรัฐมลรัฐนอร์ท ดาโกต้า (North Dakota) ไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้เป็นการเฉพาะ ศาลจึงอาศัยการเทียบเคียงจากแนวคำตัดสินของศาลในคดีที่มีประเด็นเกี่ยวกับการตีความกรรมธรรม์ ประกันภัย เช่น ในคดี *Lovas v. St. Paul Ins Cos*⁸ ซึ่งศาลสูงสุด (The Supreme Court) ของมลรัฐ นอร์ท ดาโกต้า (North Dakota) ได้ให้น้ำหนักอย่างมากแก่ความคาดหวังของคู่สัญญาและเจตนารมณ์ ของคู่สัญญาเกี่ยวกับความคุ้มครองตามกรรมธรรม์ประกันภัย และในคดี *Hughes v. State Farm Mut. Auto Ins. Co.*⁸ ศาลตีความกรรมธรรม์ประกันภัยโดยใช้หลักที่ว่า สัญญาประกันภัยเป็นสัญญา สำเร็จรูปที่จัดทำโดยผู้รับประกันภัย จึงต้องไม่ตีความในทางที่ผู้รับประกันภัย

ผู้เอาประกันภัยเป็นอย่างมาก ทั้งที่มีกฎหมายห้ามผู้รับประกันภัยรับผิดชอบจากการกระทำโดยข้อฉลของผู้เอาประกันภัย ซึ่งผลจากคำพิพากษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การกำหนดเงื่อนไขในกรมธรรม์ประกันภัยให้ชัดเจนนั้น มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้รับประกันภัย เพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อโต้แย้งจากผู้เอาประกันภัยจนต้องรับผิดชอบเนื่องจากผลของการตีความสัญญาประกันภัยของศาล

หากเปรียบเทียบปัญหาในคดี Continental Casualty Co. v. Kinsey⁹ ข้างต้นกับการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามกฎหมายไทย จะเห็นได้ว่า กรมธรรม์ประกันภัยที่เป็นปัญหาในคดีนี้ มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับแบบกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของสมาคมประกันวินาศภัยของไทย เป็นอย่างมาก กล่าวคือ เป็นการเสนอความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มเติมจากที่ระบุยกเว้นความคุ้มครองไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยหลัก โดยที่เอกสารแนบทำกรมธรรม์ประกันภัยที่ตกลงคุ้มครองความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ไม่มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดกรณีผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยจงใจ ไว้เป็นการเฉพาะเป็นผลให้เกิดปัญหาการตีความกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าว และนำมาสู่ข้อพิพาทระหว่างผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยในคดีนี้

อย่างไรก็ตาม หากปัญหาเช่นกรณีข้างต้น เกิดขึ้นในประเทศไทย ศาลไทยย่อมไม่อาจตัดสินให้ผู้รับประกันภัยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจากการกระทำโดยจงใจของผู้เอาประกันภัยโดยยกเหตุผลเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาของคู่สัญญา หรือหลักการตีความสัญญาไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัยได้ เนื่องจากตามมาตรา 151 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น หากคู่สัญญาทำการใดที่เป็นการแตกต่างจากบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นย่อมตกเป็นโมฆะ ดังนั้น หากจะตีความกรมธรรม์ที่ไม่ชัดเจนไปในทางที่ว่าผู้รับประกันภัยตกลงรับผิดชอบแก่กรณีผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยจงใจ ก็อาจเป็นผลให้กรมธรรม์ประกันภัยในส่วนดังกล่าวตกเป็นโมฆะ เนื่องจากแตกต่างไปจากประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 879 วรรคแรก ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งเป็นหลักการในการประกันภัยคำจูนซึ่งอาจนำมาปรับใช้กับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

⁹ 499 N.W. 2D 574 (N.D. 1993)

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดกรมธรรม์ประกันภัยข้างต้น จะเห็นได้ว่าหากเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นในประเทศไทย นอกจากจะต้องอาศัยหลักการตีความสัญญาประกันภัยแล้ว ยังต้องอาศัยการตีความกฎหมายประกันภัยเกี่ยวกับข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงตามมาตรา 879 วรรคแรก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งอาจเป็นผลให้การบังคับใช้กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดไม่ตรงตามความประสงค์ของผู้รับประกันภัยหรือผู้เอาประกันภัย

ในบางมลรัฐในสหรัฐอเมริกา นั้น ปัญหาความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัย ได้รับการแก้ไขโดยกฎหมายประกันภัยของบางมลรัฐในสหรัฐอเมริกาซึ่งได้กำหนดเกี่ยวกับการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้อย่างชัดเจน เช่น กฎหมายประกันภัยของมลรัฐยูทาห์ (Utah) กำหนดว่าการรับประกันภัยหรือการพยายามรับประกันภัยในความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น ไม่สามารถจะทำได้¹⁰

กฎหมายประกันภัยของมลรัฐฮาวาย (Hawaii) ได้กำหนดไว้ใน Hawaii Statute ว่า ความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัยที่ออกในมลรัฐนี้ จะไม่ตีความว่าคุ้มครองรวมถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อเป็นเยี่ยงอย่าง เว้นแต่จะได้มีการระบุความคุ้มครองไว้โดยชัดแจ้ง¹¹

เช่นเดียวกับกฎหมายของมลรัฐมอนทานา (Montana)¹²หรือ กฎหมายของมลรัฐเท็กซัส ได้กำหนดให้การประกันภัยความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมซึ่งออกให้หรือต่ออายุ

¹⁰Utah Code Ann. § 31A-20-101 UNDERWRITING LIMITATIONS. “No insurer may insure or attempt to insure against: ... (4) Punitive damages.”, ibid p. 67

¹¹ Hawaii Statute § 431 : 10-240 “Coverage under any policy of insurance issued in this State shall not be construed to provide coverage for punitive or exemplary damages unless specifically included., ibid p. 67

¹² Mont. Code § 33-15-317. INSURANCE COVERAGE OF PUNITIVE DAMAGES
(1) Insurance coverage does not extend to punitive or exemplary damages unless expressly included by the contract of insurance.

ให้กับผู้ให้บริการดูแลสุขภาพ ไม่อาจคุ้มครองไปถึงความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เว้นแต่ จะทำเป็นสัญญาต่อทำยกรรมธรรมซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการประกันภัย แห่งมลรัฐ¹³ หรือตามกฎหมายของมลรัฐมอนทานา กำหนดว่า ความคุ้มครองจะไม่ครอบคลุมถึง ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเว้นแต่จะกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง

จากบทบัญญัติดังกล่าว ทำให้เมื่อเกิดปัญหาว่ากรรมธรรม์ประกันภัยครอบคลุมถึงความ รับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือไม่ ศาลก็สามารถวินิจฉัยโดยใช้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ และผู้รับประกันภัยก็สามารถใช้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นแนวทางในการกำหนดความคุ้มครองใน ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ ในขณะที่ผู้เอาประกันภัยเองก็สามารถรู้ล่วงหน้าถึงข้อจำกัดและ ขอบเขตความรับผิดตามกฎหมายของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

¹³ TX Ins. Art. 5.15-1 Exemplary Damages under Medical Professional Liability Insurance Sec. 8. No policy of medical professional liability insurance issued to or renewed for a health care provider or physician in this state may include coverage for exemplary damages that may be assessed against the health care provider or physician; provided, however, that the commissioner may approve an endorsement form that provides for coverage for exemplary damages to be used on a policy of medical professional liability insurance issued to a hospital, as the term "hospital" is defined in this article, or to a for-profit or not-for-profit nursing home, *ibid* p. 71

ส่วนในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น หากร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสว่าด้วยหนี้ มาตรา 1371 เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่มีการเสนอในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส¹⁴ ได้มีการนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายและมีการใช้จริง ก็จะไม่เกิดปัญหาว่ากรรมธรรม์ประกันภัยจะครอบคลุมถึงความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือไม่เนื่องจากบทบัญญัติ มาตรา 1371 ดังกล่าว ได้กำหนดเอาไว้อย่างชัดเจนว่า “ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่อาจเป็นวัตถุประสงค์แห่งการเอาประกันภัย” (Punitive damages may not be the object of insurance) ได้

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนจึงเห็นว่าปัญหาความไม่ชัดเจนของกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษสามารถแก้ไขได้ด้วยการกำหนดแบบกรรมธรรม์ประกันภัยที่มีการระบุความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษและเหตุแห่งการยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ให้ชัดเจนในกรรมธรรม์ประกันภัยหลัก หรือในเอกสารแนบทำกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิด โดยที่ข้อยกเว้นดังกล่าว ต้องแยกต่างหากจากข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยใน ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายอื่นใดที่ผู้รับประกันภัยรับจะชดเชยให้ตามขอบเขตของกรรมธรรม์ประกันภัยนั้นๆ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาในการตีความกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิด และในการแก้ไขขั้นต่อไปควรมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการเอาประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ว่าเอาประกันได้หรือไม่ และมีหลักการยกเว้น

¹⁴ Section 1371 proposed by Pierre Catala in Proposal for Reform of the Law of Obligations and the Law of Prescription. Paris, 2007 “A person who commits a manifestly deliberate fault, and notably a fault with a view to gain, can be condemned in addition to compensatory damages to pay punitive damages, part of which the court may in its discretion allocate to the Public Treasury. A court's decision to order payment of damages of this kind must be supported with specific reasons and their amount distinguished from any other damages awarded to the victim. Punitive damages may not be the object of insurance” , ibid p. 75

ความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยในกรณีใดบ้าง ซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวต่อไปในบทที่ 5

4.2 วิเคราะห์ปัญหาการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษขัดต่อวัตถุประสงค์ของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

เนื่องจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด จึงทำให้เกิดคำถามว่า หากผู้เอาประกันภัยที่กระทำความผิดเองสามารถโอนความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ตนได้รับไปยังผู้รับประกันภัย จะทำให้การวัตถุประสงค์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเสียไปหรือไม่

ปัญหาดังกล่าวเป็นที่ถกเถียงในประเทศคอมมอนลอว์ที่มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น มลรัฐส่วนใหญ่ให้มีการเอาประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ ในขณะที่มลรัฐส่วนน้อยห้ามการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

โดยที่ศาล นักวิชาการ หรือนักกฎหมายที่ไม่เห็นด้วยให้มีการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ มองว่า การให้ซื้อประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ จะทำให้การลงโทษและการยับยั้งการกระทำความผิดโดยใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตกเป็นอันไร้ความหมาย นอกจากนี้ ยังเป็นการหนีโทษที่ตนได้รับโดยการโอนความรับผิดไปยังผู้รับประกันภัย และสุดท้ายผู้ที่ต้องรับภาระจากการโอนความรับผิดมายังผู้รับประกันภัยก็คือประชาชนไม่ว่าจะเป็นผู้เอาประกันภัยที่สุจริตและมีได้กระทำความผิด หรือผู้บริโภคที่ต้องซื้อสินค้าหรือบริการในราคาที่สูงขึ้นเนื่องจากการบวกราคาค่าเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นผู้ประกอบการต้องชำระให้แก่ผู้รับประกันภัย อีกทั้ง หากผู้เอาประกันภัยสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดที่จะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้โดยการทำประกันภัย ก็จะทำให้

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่มีผลอันใด นอกจากเป็นเพียงเงินที่จ่ายให้ผู้เสียหาย เกินจากค่าเสียหายที่แท้จริง¹⁵

ในความเห็นที่ตรงกันข้ามว่าควรรื้อให้มีการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทน เพื่อการลงโทษได้ เห็นว่า ศาลหรือรัฐไม่ควรแทรกแซงเสรีภาพในการทำสัญญาของผู้เอาประกันและผู้รับประกัน อีกทั้งผู้เอาประกันภัยส่วนใหญ่ในตลาดต่างก็มีความคาดหวังว่าจะได้รับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ อีกทั้งเห็นว่า ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมิได้มีบทบาทในการยังยั้งมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดมากเท่าใดนัก เนื่องจากธุรกิจและบุคคลทั่วไปต่างก็เห็นว่าศาลมิได้กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษบ่อยครั้งนัก อีกทั้งการให้ผู้เอาประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ยังช่วยมิให้จำเลยตกเป็นบุคคลล้มละลายเนื่องจากความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในจำนวนที่สูงมาก

จากลักษณะของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ตามมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และ มาตรา 42 ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะเห็นได้ว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษอาจมีทั้งกรณีที่เกิดการกระทำโดยจงใจ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือ ประมาทเลินเล่อธรรมดาของผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการธุรกิจ ดังจะเห็นได้จากตารางเปรียบเทียบ ลักษณะการกระทำที่ศาลอาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษของทั้งสองพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

ก. กรณีตาม มาตรา 11 ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

	ลักษณะการกระทำ	เทียบเท่ากับ
1)	กระทำโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	การกระทำโดยจงใจ

¹⁵ Mark Garbowski and Eugene R. Anderson, Insurance Coverage for Punitive Damages Award, 1995 [online] Available from : www.andersonkill.com, [12 December 2009]

2)	กระทำโดยมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง	การกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
3)	ไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้ว	การกระทำโดยจงใจ

ข. กรณีตามมาตรา 42 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

	ลักษณะการกระทำ	เทียบเท่ากับ
1)	กระทำโดยมีเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม	การกระทำโดยจงใจ
2)	กระทำโดยจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย	การกระทำโดยจงใจ
3)	ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภค	การกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
4)	กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน	อาจเป็นได้ทั้งการกระทำโดยจงใจ หรือ การกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือการกระทำโดยประมาทเลินเล่อธรรมดา

โดยที่การกระทำตามลักษณะข้างต้นอาจเป็นได้ทั้งการกระทำของผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการธุรกิจเอง หรือเป็นการกระทำของลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการธุรกิจ ซึ่งผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการธุรกิจผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบ¹

เป็นที่น่าสังเกตว่า จะไม่มีกรณีที่ผู้ประกอบการตาม ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ต้องร่วมรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่เกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการรายอื่น เนื่องจาก ตาม มาตรา 5 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ หรือ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ชื่อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆอันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ

หากเป็นกรณีที่ผู้เอาประกันภัยมิได้เป็นผู้กระทำละเมิดอันก่อให้เกิดความเสียหายและความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเนื่องจากการกระทำของบุคคลอื่น ผู้เอาประกันภัยจึงไม่ควรเป็นผู้ที่ถูกลงโทษตามวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ และควรมีสิทธิที่จะโอนความเสี่ยงในการที่จะต้องรับผิดดังกล่าวได้ด้วยการทำประกันภัย ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับการเอาประกันภัยความรับผิดโดยทั่วไป ซึ่งผู้รับประกันภัยยังคงต้องรับผิดหากความเสียหายมิได้เกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือความผิดของผู้เอาประกันภัยเอง ในกรณีที่ความรับผิดเกิดจากการกระทำของลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้เอาประกันภัย โดยที่ผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนผิด การเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีนี้ ย่อมไม่ทำให้วัตถุประสงค์ในการลงโทษเสียไป

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ กับค่าปรับทางแพ่ง ค่าปรับทางอาญา ค่าปรับโดยสัญญา ตามที่ปรากฏในกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย* จะเห็นได้ว่า ทั้งค่าปรับทางแพ่ง ค่าปรับทางอาญา ค่าปรับโดยสัญญา ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ มีลักษณะที่เหมือนกัน คือ เป็นเงินที่คู่กรณีตกลงหรือที่ศาลกำหนดให้ผู้ที่กระทำผิดเป็นผู้จ่าย เพื่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้ซึ่งทำความผิดไม่ว่า

ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือ ผู้นำเข้า ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย ไม่ว่าความเสียหายจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม นั้น เป็นแต่เพียงความรับผิดร่วมในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยไม่รวมถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

* ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัย ที่ปรากฏในแบบกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ของสมาคมประกันวินาศภัย กำหนดไว้ว่า “กรมธรรม์ประกันภัยนี้ไม่คุ้มครองความรับผิดใดๆที่เกิดขึ้นจาก ค่าปรับทางแพ่ง ค่าปรับทางอาญา ค่าปรับโดยสัญญา ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เว้นแต่ได้ขยายความคุ้มครองตามเอกสารแนบท้าย”

จะเป็นการผิดสัญญาหรือผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ในบรรดาเงินค่าปรับต่างๆ ที่กล่าวในข้อนี้ ปรากฏว่ามีเพียงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเท่านั้นที่มีการเสนอขายความคุ้มครองเพิ่มเติมได้ตามเอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งทำให้เกิดข้อสงสัยว่า เพราะเหตุใดผู้รับประกันภัยจึงไม่ยอมให้ทำประกันภัยความรับผิดในค่าปรับอื่นๆ แต่ยอมให้มีการทำประกันภัยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้

เมื่อพิจารณาจากลักษณะของค่าปรับแต่ละประเภทนั้น จะเห็นว่าค่าปรับทางแพ่งและค่าปรับทางอาญา เมื่อศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดจ่ายเงินนั้นก็เข้าสู่รัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงน้ำหนักในการลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ศาลมิได้กำหนดให้จ่ายแก่รัฐแต่ให้จ่ายแก่ผู้เสียหาย ในขณะที่ค่าปรับโดยสัญญานั้น เมื่อเทียบกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ มีจุดต่างอยู่ที่ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น ศาลเป็นผู้กำหนด ดังนั้น หากให้เอาประกันภัยได้ก็ทำให้ขัดต่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษ

ส่วนค่าปรับโดยสัญญาเป็นการตกลงกันของคู่สัญญา ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายที่กระทำความผิดย่อมรู้ว่าหากตนกระทำผิดสัญญาจะต้องชดใช้ค่าปรับให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น หากให้มีการเอาประกันภัยความรับผิดในกรณีดังกล่าว จะเป็นการสนับสนุนให้ผู้กระทำ ความผิดตามอำเภอใจ โดยผลภักการในความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดสัญญาของตนไปยังผู้รับประกันภัยได้ ผลเสีย คือ ผู้เอาประกันในตลาดที่สุจริต อาจต้องรับเฉลี่ยความรับผิด ทำให้การเอาประกันภัยค่าปรับโดยสัญญาเป็นเรื่องที่ผิดหลักการประกันภัยโดยสิ้นเชิง

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษแล้ว ผู้รับประกันภัยได้เปิดช่องไว้ให้ซื้อความคุ้มครองเพิ่มเติมได้ ย่อมแสดงให้เห็นว่า บทบาทในการลงโทษผู้กระทำความผิดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามกฎหมายเฉพาะของไทยไม่ได้มีความสำคัญมากนัก เมื่อเทียบกับโทษทางแพ่งในรูปแบบอื่น

อีกทั้ง โดยหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามกฎหมายเฉพาะของไทย จะเห็นได้ว่าแม้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว จะมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการที่กระทำการอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคและเพื่อกระตุ้นเตือนและป้องปรามให้ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการ

ตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองต่อผู้บริโภคในการผลิต จำหน่ายสินค้า หรือการให้บริการ แต่ยังมีแนวคิดในการเยียวยาความเสียหายซึ่งเป็นรากฐานของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งของประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์เจ็ปนอยู่ จะเห็นได้จากการที่กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายเท่านั้นได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ศาลกำหนดให้ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการธุรกิจต้องรับผิดชอบ ซึ่งแตกต่างจากหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในต่างประเทศ เช่น ในบางมลรัฐของสหรัฐอเมริกา หรือในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำละเมิดจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษบางส่วนให้แก่รัฐด้วย¹⁶

ดังนั้น เมื่อวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มิได้เป็นไปเพื่อการลงโทษผู้ที่กระทำละเมิดเพียงอย่างเดียว แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับเงินค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มเติมจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหาย การที่ให้เอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ จึงจะช่วยให้การชำระเงินค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษให้แก่ผู้เสียหายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีกับผู้บริโภค

4.3 วิเคราะห์ปัญหาความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและหลัก Public Policy

เนื่องจากความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมักเกิดขึ้นจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยจึงเป็นปัญหาว่าการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะเป็นการขัดต่อมาตรา 879 อันเป็นกฎหมายเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งเป็นผลให้กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดดังกล่าวตกเป็นโมฆะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ตามมาตรา 151 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือไม่

¹⁶ อ่างแล้วในบทที่ 3

จากตารางในข้อ 4.2 ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการตกลงทำประกันภัยความรับผิดที่มีความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ตามกฎหมายเฉพาะของไทย ไม่อาจถือเป็นการทำสัญญาที่เป็นการขัดต่อมาตรา 879 อันเป็นกฎหมายเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน อันจะส่งผลให้กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดดังกล่าวตกเป็นโมฆะในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ตามมาตรา 151 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เสมอไป เนื่องจากยังมีกรณีที่มีความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัย ได้แก่ในกรณีดังต่อไปนี้*

1. กรณีที่ผู้เอาประกันภัยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด แต่ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เกิดจากการกระทำของลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้เอาประกันภัย
2. กรณีที่ต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ตาม มาตรา 42 ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งที่ระบุว่า เป็นกรณีที่ การกระทำที่ถูกร้องเกิดจาก “การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน” ซึ่งอาจเป็นการประมาทเลินเล่อธรรมดาเท่านั้น

* ส่วนกรณีที่ผู้เอาประกันภัยจะมีความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เนื่องจากหลักความรับผิดร่วมกันของผู้ประกอบการตาม มาตรา 5 ของพระราชบัญญัติความรับผิดในความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ผู้เขียนเห็นว่า ไม่อาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากหลักความรับผิดร่วมกันของผู้ประกอบการตามมาตรา 5 ซึ่งกำหนดว่า ผู้ประกอบการ “ต้องร่วมกันรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย” นั้นไม่นำมาใช้กับกรณีของค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เนื่องจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่ใช่ความเสียหาย¹⁷ และไม่ใช้ค่าสินไหมทดแทนที่เป็นผลมาจาก “ความเสียหาย” แต่เป็นค่าสินไหมทดแทนที่ศาลกำหนดให้แก่ผู้เสียหายเพิ่มเติมจากการทดแทนความเสียหาย เพื่อหวังที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดอันเป็นผลมาจาก “การกระทำของผู้ประกอบการ” ที่มีลักษณะตาม มาตรา 11 ที่เปรียบเทียบไว้ในตารางตามข้อ 4.2

อย่างไรก็ตาม หากในกรณีกรรมประกันภัยความรับผิดมีข้อตกลงยกเว้นมาตรา 879 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือตกลงให้ผู้รับประกันภัยจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ในนามผู้เอาประกันภัย แม้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยความรับผิด กรรมกรรมประกันภัยความรับผิดดังกล่าวย่อมเป็น สัญญาที่เป็นการขัดต่อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนอันทำให้กรรมกรรม ประกันภัยความรับผิดในส่วนดังกล่าวตกเป็นโมฆะตามมาตรา 151 ประกอบกับมาตรา 173 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

หากพิจารณาเปรียบเทียบปัญหาข้างต้นที่เกิดขึ้นในบริบทกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับปัญหาว่าการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษขัดต่อหลัก Public Policy¹⁸ ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหราชอาณาจักรนั้น จะเห็นได้ว่า หลัก ในการพิจารณาความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามหลัก Public Policy ของศาล สหรัฐอเมริกา และหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีตามกฎหมายไทยมีหลักการที่ใกล้เคียง กัน จะเห็นตัวอย่างได้จากกฎหมายของมลรัฐ South Dakota กำหนดไว้ว่าสัญญาใดๆที่มีวัตถุประสงค์ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อยกเว้นความรับผิดของบุคคลใดจากการกระทำโดยทุจริตหรือจงใจ ก่อให้เกิดความบาดเจ็บหรือความเสียหายต่อบุคคลอื่นหรือต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่น หรือจากการกระทำ โดยฝ่าฝืนต่อกฎหมายไม่ว่าโดยจงใจหรือโดยประมาทเลินเล่อ ถือเป็นสัญญาที่ขัดต่อ Public Policy¹⁹

¹⁸ คำว่า “Public Policy” หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “Policy of the Law” นั้น ใน ความหมายอย่างกว้าง หมายถึงหลักเกณฑ์ และมาตรฐานที่พิจารณาโดยผู้ออกกฎหมายหรือโดยศาล ว่าเป็นข้อคำนึงถึงพื้นฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยและสังคมโดยรวม ซึ่งในบางครั้งศาลมักใช้คำว่า “Public Policy” ในการสร้างความชอบธรรมให้กับคำตัดสินของตน เช่น ศาลตัดสินว่าสัญญาใดเป็น โมฆะเนื่องจากขัดต่อนโยบายของรัฐหรือ Public Policy ซึ่งคำว่า Public Policy หรือ Policy of Law นั้น เป็นคำที่มักใช้ในการประเมินความมีผลบังคับใช้ของสัญญา โดยศาลจะคำนึงถึงประโยชน์ของ สาธารณชนในการที่จะตัดสินให้สัญญามีผลบังคับใช้ ในความหมายอย่างแคบนั้น คำว่า Public Policy หมายถึง หลักการที่ว่าบุคคลไม่ควรจะได้รับอนุญาตให้กระทำการใดๆที่มีแนวโน้มว่าจะ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณชนหมู่มา

¹⁹ S.D.C.L. § 53-9-3 CONTRACTS AGAINST PUBLIC POLICY.

ซึ่งบัญญัติไว้โดยมีหลักการเดียวกับมาตรา 150 และมาตรา 151 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ตามหลัก Public Policy ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานในการพิจารณาความมีผลบังคับใช้ของสัญญาในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหราชอาณาจักรนั้น บุคคลผู้กระทำความผิดไม่ควรที่จะมีโอกาสโอนโทษที่ตนได้รับไปยังบุคคลอื่น ดังนั้น ในกรณีที่มีความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของผู้เอาประกันภัยเอง ผู้รับประกันภัยจึงไม่ควรที่จะต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในนามของผู้เอาประกันภัย เนื่องจากผู้กระทำละเมิดไม่ควรที่จะหนีการลงโทษที่เป็นผลมาจากการกระทำละเมิดของตนเอง และผู้รับประกันภัยไม่ควรเป็นผู้ที่ต้องรับการลงโทษแทนผู้เอาประกันภัย อีกทั้งหากกฎหมายอนุญาตให้ผู้เอาประกันภัยสามารถเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของตนเองได้ ย่อมเท่ากับกรณีที่สังคมกลายเป็นผู้ถูกลงโทษแทนผู้เอาประกันภัย เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม คือการที่ผู้เอาประกันภัยผลัดภาระในการที่ตนต้องจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยในจำนวนที่สูงขึ้นไปสู่สาธารณชน โดยการเพิ่มราคาสินค้าหรือบริการต่างๆ

หลักการดังกล่าวปรากฏทั้งในคำพิพากษาและกฎหมายของมลรัฐในสหรัฐอเมริกา เช่น ในคดี *Norwestern National Casualty Co. v. McNuty*²⁰ ศาลมลรัฐฟลอริดา (Florida) ตัดสินว่าการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษขัด Public Policy เนื่องจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามกฎหมายของรัฐฟลอริดาเป็นการกำหนดเพื่อบังคับผู้กระทำความผิด ดังนั้น หากผู้กระทำความผิดสามารถเอาประกันภัยจากการลงโทษได้ จะทำให้ผู้นั้นมีอิสระในการกระทำผิดซึ่งไม่สอดคล้องกับบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดนั้น ดังนั้น หาก Public Policy ห้ามการเอาประกันภัยความรับผิดในโทษทางอาญาหรือค่าปรับทางอาญา Public Policy นั้นก็ควรที่จะห้ามการเอาประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย และในกฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งกำหนดไว้ใน CALIFORNIA INSURANCE CODE มาตรา 533 ว่า ผู้รับประกันภัยไม่

All contracts which have for their object, directly or indirectly, to exempt anyone from responsibility for his own fraud or willful injury to the person or property of another or from violation of law whether willful or negligent, are against the policy of the law.

²⁰ 307 F.2d 432 (5th Cir, 1962)

ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจของผู้ประกัน แต่จะไม่หลุดพ้นจากความรับผิดในกรณีที่ผู้เอาประกันภัย หรือตัวแทนของผู้เอาประกันภัย หรือบุคคลอื่นกระทำการโดยประมาท เลินเล่อ และกฎหมายของมลรัฐแคนซัส (Kansas) กำหนดว่า การประกันภัยที่คุ้มครองความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิด เนื่องจากการกระทำโดยงดเว้น การกระทำ หรือการกระทำโดยจงใจของลูกจ้าง ตัวแทน หรือของผู้รับใช้ของผู้เอาประกันภัยไม่เป็นการ ขัดต่อ Public Policy²¹

นอกจากนี้ กฎหมายของมลรัฐ South Dakota กำหนดไว้ว่าสัญญาใดๆที่มีวัตถุประสงค์ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อยกเว้นความรับผิดของบุคคลใดจากการกระทำโดยทุจริตหรือจงใจ ก่อให้เกิดความบาดเจ็บหรือความเสียหายต่อบุคคลอื่นหรือต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่น หรือจากการกระทำ โดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ไม่ว่าจะโดยจงใจหรือโดยประมาทเลินเล่อ ถือเป็นสัญญาที่ขัดต่อ Public Policy²²

ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า บุคคลไม่ควรได้รับอนุญาตให้เอา ประกันภัยต่ออันตรายใดๆที่เขาอาจเป็นผู้ก่อความเสียหายแก่ผู้อื่น²³

²¹ KAN. STAT. ANN. § 40-2,115 (2006).

Liability insurance coverage for punitive damages assessed against certain persons.

(a) It is not against the public policy of this state for a person or entity to obtain insurance covering liability for punitive or exemplary damages assessed against such insured as the result of acts or omissions, intentional or otherwise, of such insured's employees, agents or servants, or of any other person or entity for whose acts such insured shall be vicariously liable, without the actual prior knowledge of such insured.

²² S.D.C.L. § 53-9-3 CONTRACTS AGAINST PUBLIC POLICY.

All contracts which have for their object, directly or indirectly, to exempt anyone from responsibility for his own fraud or willful injury to the person or property of another or from violation of law whether willful or negligent, are against the policy of the law.

²³ An Overview of Insurability of Punitive Damages Under General Liability Policies, Baylor Law Review, 1981, P. 203-213

ตามหลัก Public Policy ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานในการพิจารณาความมีผลบังคับใช้ของสัญญาในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหราชอาณาจักรนั้น บุคคลผู้กระทำความผิดไม่ควรที่จะมีโอกาสโอนโทษที่ตนได้รับไปยังบุคคลอื่น ดังนั้น ในกรณีที่ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของผู้เอาประกันภัยเอง ผู้รับประกันภัยจึงไม่ควรที่จะต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในนามของผู้เอาประกันภัย เนื่องจากผู้กระทำละเมิดไม่ควรที่จะหนีการลงโทษที่เป็นผลมาจากการกระทำละเมิดของตนเอง และผู้รับประกันภัยไม่ควรเป็นผู้ที่ต้องรับการลงโทษแทนผู้เอาประกันภัย อีกทั้งหากกฎหมายอนุญาตให้ผู้เอาประกันภัยสามารถเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของตนเองได้ ย่อมเท่ากับการที่สังคมกลายเป็นผู้ถูกลงโทษแทนผู้เอาประกันภัย เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม คือการที่ผู้เอาประกันภัยผลักภาระในการที่ตนต้องจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยในจำนวนที่สูงขึ้น ไปสู่สาธารณชน โดยการเพิ่มราคาค่าสินค้าหรือบริการต่างๆ

ส่วนกฎหมายฝรั่งเศสนั้น หลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในการประกันภัยความรับผิดที่ปรากฏในประมวลกฎหมายประกันภัยของฝรั่งเศสกำหนดว่า ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในความสูญเสียและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดโดยจงใจหรือฉ้อฉลของผู้เอาประกันภัย²⁴ และในร่างกฎหมายมาตรา 1371 ของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสก็ได้สะท้อนให้เห็นหลักการเดียวกับกฎหมายไทยและกฎหมายสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ร่างกฎหมายดังกล่าวมีหลักว่าศาลสามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ในกรณีเดียวเท่านั้น คือ กรณีที่ผู้กระทำกระทำละเมิดโดยจงใจ และได้วางหลักต่อไปว่า ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่อาจเป็นวัตถุประสงค์ของการเอาประกันภัยได้ ซึ่งเท่ากับการที่ร่างกฎหมายดังกล่าวของฝรั่งเศสไม่ยอมให้ผู้ที่กระทำความผิดโอนโทษที่ตนได้รับไปยังบุคคลอื่น เช่นเดียวกับหลักในมาตรา 879 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

²⁴ Article L113-1 paragraph 2 of French Insurance Code "... the insurer shall not be answerable for losses and damage caused by the insured's deliberate tortious intent or fraud." (Toutefois, l'assureur ne répond pas des pertes et dommages provenant d'une faute intentionnelle ou dolosive de l'assuré.)²⁴

ส่วนกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรงนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 879 วรรคแรก ก็ได้กำหนดไว้เป็นข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยเช่นเดียวกับกรณีจงใจ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายประกันภัยของประเทศไทยแล้ว เห็นว่าหลักการยกเว้นความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาความเสียหายของไทยใช้หลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในลักษณะที่เคร่งครัดกว่าในต่างประเทศซึ่งมีแต่กรณีการกระทำโดยจงใจของผู้เอาประกันภัยเท่านั้นที่เป็นเหตุยกเว้นความผิดของผู้รับประกันภัย ในขณะที่หลักการตามกฎหมายประกันภัยของประเทศไทย ผู้รับประกันภัยหลุดพ้นจากความรับผิดทั้งในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยจงใจหรือในกรณีประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรง

ในประเด็นเรื่องความประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยอันเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยนั้น มีข้อสังเกตถึงความเหมาะสมของการนำหลักการดังกล่าวมาใช้กับความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เนื่องจาก หากนำมาตรา 879 มาใช้กับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ โดยให้ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่เกิดขึ้นจากความประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยเป็นผลให้ผู้เอาประกันภัยไม่สามารถโอนความเสี่ยงในความรับผิดดังกล่าวไปยังผู้รับประกันภัยแม้ในกรณีที่การกระทำไม่ถึงขั้นจงใจกระทำแต่เป็นการประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรง ทั้งๆที่ตามกฎหมายไทยก็ยังไม่มียามที่ชัดเจนว่า ต้องประมาทขั้นไหนหรืออย่างไรจึงจะเข้ากรณีประมาทเดินเล่อร้ายแรง

ความไม่ชัดเจนของ การพิจารณาความ “ประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรง” ส่งผลต่อความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการและผู้ประกอบธุรกิจ เนื่องจากผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบธุรกิจจะไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าตนพึงต้องใช้ความระมัดระวังในระดับใดจึงจะไม่เข้าข่ายของการประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรง ตามดุลยพินิจของศาล ซึ่งการใช้ดุลยพินิจของศาลว่าผู้เอาประกันประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรงหรือไม่นั้น อาจเกิดขึ้นได้มากในกรณีที่ลักษณะการกระทำที่ศาลกำหนดให้มีค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเข้าข่ายของกรณีที่ผู้ประกอบการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ตามมาตรา 42 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เนื่องจากเป็นกรณีที่ศาลมีดุลยพินิจอย่างมากในการพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวเข้าลักษณะการจงใจกระทำ หรือ เป็นประมาทเดินเล่อร้ายแรง หากศาลตัดสินว่าเป็นประมาทธรรมดาผู้เอาประกันภัยย่อมได้รับความคุ้มครอง

อย่างไรก็ตามการที่จะเปลี่ยนแนวคิดเรื่องข้อยกเว้นความรับผิดในประเด็นนี้ให้สอดคล้องกับหลักการของต่างประเทศ โดยให้ผู้รับประกันภัยรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนั้นก็เป็นไปได้ยากในบริบทของกฎหมายไทย เนื่องจากนอกจาก หลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนดังกล่าวจะปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 879 แล้ว ยังปรากฏอยู่ใน มาตรา 373 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่ง กำหนดว่า “ความตกลงทำไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดเพื่อกลข้อฉ้อฉลหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตน ท่านว่าเป็นโมฆะ²⁵ แสดงให้เห็นว่าในมุมมองของกฎหมายไทยนั้น ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงถือเป็นลักษณะการกระทำที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งกับการกระทำโดยจงใจซึ่งผู้ที่กระทำการไม่ควรมีโอกาสที่จะหลีกเลี่ยงผลหรือโทษจากการกระทำดังกล่าวของตน

จากการวิเคราะห์ปัญหาข้างต้นจึงได้คำตอบว่า การเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามกฎหมายไทยนั้นจะถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเฉพาะในกรณีที่ผู้รับประกันภัยตกลงรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่เกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น

4.4 วิเคราะห์ปัญหาการปรับใช้ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 879 กับการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

หลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามกฎหมายไทย ตามมาตรา 879²⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดว่า “ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในเมื่อความวินาศภัยหรือเหตุอื่นซึ่งได้ระบุไว้ในสัญญาได้เกิดขึ้นเพราะความทุจริตหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์” จากแนวคำพิพากษาของศาลจะเห็นว่าบทบัญญัติในมาตรานี้

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 89

²⁶ มาตรา 879 วรรคแรก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในเมื่อความวินาศภัยหรือเหตุอื่นซึ่งได้ระบุไว้ในสัญญานั้นได้เกิดขึ้นเพราะความทุจริตหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์”

นำมาใช้กับการประกันภัยค้ำจุน หรือการประกันภัยความรับผิดด้วย²⁷ จึงมีปัญหาว่ามาตรา 879 ดังกล่าว จะนำมาใช้เป็นข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วยหรือไม่ อย่างไร ซึ่งผู้เขียนจะแยกพิจารณาตามประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้

ในส่วนของความสอดคล้องของถ้อยคำตามมาตรา 879 เมื่อปรับใช้กับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเมื่อพิจารณาจากถ้อยคำของบทบัญญัติดังกล่าว คำว่า “ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิด” ย่อมหมายถึง รับผิดตามข้อกำหนดในกรมธรรม์ประกันภัย ดังนั้น หากปรับใช้มาตรา 879 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดที่มีข้อตกลงให้ความคุ้มครองครอบคลุมถึงค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษด้วย กรณีจึงเป็นปัญหาว่า ถ้อยคำต่างๆในมาตรา 879 มีความสอดคล้องกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือไม่อย่างไร ซึ่งจากถ้อยคำในตัวบทเงื่อนไขการยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยคือ การที่ “ความวินาศภัยหรือเหตุอื่นซึ่งได้ระบุไว้ในสัญญา” เกิดขึ้นเพราะการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย

คำว่า วินาศภัย นั้น เมื่อย้อนกลับไปพิจารณานิยามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 869 หมายถึง ความเสียหายอย่างใดๆอันพึงประมาณเป็นเงินได้ หรือนิยาม ในมาตรา 4 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 หมายถึง ความเสียหายอย่างใดๆ บรรดาที่จะประมาณเป็นเงินได้ และหมายความรวมถึง ความสูญเสียในสิทธิ ผลประโยชน์ หรือรายได้ด้วย

ซึ่งความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น ถือเป็นวินาศภัยที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เอาประกันภัย กล่าวคือ ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษก่อให้เกิดความสูญเสียทางการเงินแก่ผู้เอาประกันภัยจากการที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย

ดังนั้น มาตรา 879 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ย่อมนำมาบังคับใช้กับความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ด้วยในกรณีที่กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดมิได้กำหนดยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษกรณีผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

²⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 2648/2524 และ คำพิพากษาฎีกาที่ 3151/2526

ในส่วนของการบังคับใช้ มาตรา 879 กับ กรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดที่มีความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ แม้ผู้เขียนจะเห็นว่า จากถ้อยคำในตัวบท มาตรา 879 จะสามารถตีความเพื่อให้นำหลักในมาตราดังกล่าวมาใช้กับความรับผิดของผู้เอาประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ แต่เนื่องจากข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นไม่มีการกล่าวถึงทั้งในกฎหมายประกันภัยหรือกฎหมายเฉพาะที่กำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ประกอบกับประเทศไทยยังไม่มีแนวคำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว ดังนั้น ปัญหาว่ามาตรา 879 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะบังคับใช้กับกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายเฉพาะที่มีการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษในประเทศไทยหรือไม่จึงยังคงเป็นปัญหาที่ไม่เป็นที่ยุติ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับในต่างประเทศ ในประเทศสหราชอาณาจักรนั้นก็ไม่มีหลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้เป็นการเฉพาะ คงมีเพียงหลักการทั่วไปตามกฎหมายอังกฤษ คือ ผู้เอาประกันภัยจะเสียสิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกรรมธรรม์ประกันภัยในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยจงใจก่อให้เกิดเหตุการณ์หรือความเสียหายที่รับประกันภัย หรือ ความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำความผิดทางอาญา²⁸ อย่างไรก็ตามในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ผู้รับประกันภัยยังคงต้องรับผิดชอบนอกจากจะมีข้อยกเว้นความรับผิดกำหนดไว้ชัดเจนในกรรมธรรม์ เนื่องจากหลัก Public Policy ของอังกฤษมิได้ห้ามการเอาประกันภัยความรับผิดในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (Gross negligence) นอกจากการกระทำนั้นจะถึงขั้นกระทำโดยไม่ได้หวังผลที่เป็นอันตรายแต่กระทำโดยที่คาดเห็นถึงความเป็นไปได้ที่จะเกิดภัยแต่ก็ยังเข้าเสี่ยงภัยนั้นและกระทำลงไปโดยปราศจากความระมัดระวัง (Reckless)²⁹ ซึ่งตามกฎหมายถือเป็นการกระทำโดยจงใจ (Wilful) ซึ่งทำให้ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทน³⁰

²⁸ ดังปรากฏในคดี Euro-Diam Ltd. v. Brathurst คดี Tinsley v. Milligan และ คดี St. John Shipping Corp. v. Joseph Rank Ltd. อ้างแล้วในบทที่ 3

²⁹ Recklessness means Conduct whereby the actor does not desire harmful consequence but nonetheless foresee the possibility and consciously take the risk. Recklessness involves greater degree of fault than negligence but a lesser degree of fault

ในประเทศสหรัฐอเมริกา หลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมีปรากฏทั้งในกฎหมายของบางมลรัฐ โดยมีทั้งหลักว่าห้ามผู้รับประกันภัยคุ้มครองความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษกรณีที่ผู้เอาประกันเองกระทำการโดยจงใจ เช่น กฎหมายของมลรัฐเนวาดา (Nevada) กำหนดเกี่ยวกับความรับผิดของผู้รับประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ว่า ผู้รับประกันภัยอาจรับประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ในกรณีที่ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้นมีได้เกิดจากการกระทำโดยจงใจของผู้เอาประกันภัยซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น³¹ กฎหมายของมลรัฐแคนซัส (Kansas) กำหนดว่า การประกันภัยที่คุ้มครองความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดเนื่องจากการกระทำโดยดเว้นการกระทำ หรือการกระทำโดยจงใจของลูกจ้าง ตัวแทน หรือของผู้รับใช้ของผู้เอาประกันภัยไม่เป็นการขัดต่อ Public Policy³² หรือคำตัดสินของศาลที่ให้ผู้รับประกันภัยต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้แม้ในกรณีที่

than intentional wrongdoing, Bryan A. Garner, Black's Law Dictionary , eighth edition, Thomson West, MN, US, 2004 , p. 1298

³⁰ Michael Parking, MacGillivray and Parkington on Insurance Law, 7th Edition (London : Sweet & Maxwell, 1981) p. 181

³¹ N.R.S. § 681A.095 INSURANCE AGAINST LEGAL LIABILITY FOR EXEMPLARY OR PUNITIVE DAMAGES³¹

“An insurer may insure against legal liability for exemplary or punitive damages that do not arise from a wrongful act of the insured committed with intent to cause injury to another.”

³² KAN. STAT. ANN. § 40-2,115 (2006).

Liability insurance coverage for punitive damages assessed against certain persons.

(a) It is not against the public policy of this state for a person or entity to obtain insurance covering liability for punitive or exemplary damages assessed against such insured as the result of acts or omissions, intentional or otherwise, of such insured's employees, agents or servants, or of any other person or entity for whose acts such insured shall be vicariously liable, without the actual prior knowledge of such insured.

ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เช่น ในคดี *Hensely v. Erie Ins.Co.* ของมลรัฐเวสต์ เวอร์จิเนีย (West Virginia)³³

ส่วนกฎหมายฝรั่งเศสนั้น หลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในการประกันภัยความรับผิดที่ปรากฏในประมวลกฎหมายประกันภัยของฝรั่งเศสกำหนดว่า ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในความสูญเสียและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดโดยจงใจหรือข้อฉลของผู้เอาประกันภัย³⁴ อย่างไรก็ตาม ในร่างหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษมาตรา 1317 ซึ่งเสนอโดย ศาสตราจารย์ Pierre Calata แห่งมหาวิทยาลัย Pantheon Assas Paris 2³⁵ นั้น ไม่มีการกล่าวถึงหลักข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เนื่องจากร่างดังกล่าวกำหนดไว้โดยชัดแจ้งแล้วว่า ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไม่อาจเป็นวัตถุประสงค์ของการเอาประกันภัย

ซึ่งเพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ในกฎหมาย เช่น ตามกฎหมายของมลรัฐในสหรัฐอเมริกาที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นมีข้อดี คือ ทำให้เกิดความชัดเจนโดยไม่ต้องพิจารณาอีกว่าข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามหลักทั่วไปจะนำมาใช้กับการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษหรือไม่

³³ 283 S.E. 2d 227 (W.Va. 1981)

³⁴ Article L113-1 paragraph 2 of French Insurance Code "... the insurer shall not be answerable for losses and damage caused by the insured's deliberate tortious intent or fraud." (Toutefois, l'assureur ne répond pas des pertes et dommages provenant d'une faute intentionnelle ou dolosive de l'assuré.)³⁴

³⁵ Pierre Catala. Proposal for Reform of the Law of Obligations and the Law of Prescription. Paris, 2007

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัย ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 4 ผู้เขียนพบว่าความรับผิดใน ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผิดผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นวินาศภัยอย่าง หนึ่งซึ่งผู้เอาประกันภัยอาจเอาประกันภัยความรับผิดได้

หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ ดังกล่าว แม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการธุรกิจที่กระทำการอันก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้บริโภคและเพื่อกระตุ้นเตือนและป้องปรามให้ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการธุรกิจ ตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองต่อผู้บริโภคในการผลิต จำหน่ายสินค้า หรือการให้บริการ แต่ก็ ไม่ได้เป็นวัตถุประสงค์เพื่อการลงโทษโดยแท้ และยังมีแนวคิดในการเยียวยาความเสียหายซึ่งเป็น รากฐานของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งของประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์เจือปนอยู่ จะเห็นได้ จากการที่กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายเท่านั้นได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษที่ศาลกำหนดให้ ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการธุรกิจต้องรับผิด ซึ่งแตกต่างจากหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อ การลงโทษในต่างประเทศ เช่น ในบางมลรัฐของสหรัฐอเมริกา หรือในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่ กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำละเมิดจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษบางส่วนให้แก่รัฐด้วย ดังนั้น เมื่อวัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความ ผิดผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มิได้เป็นไปเพื่อการลงโทษผู้ที่กระทำละเมิดเพียงอย่างเดียว แต่มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับเงินค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มเติมจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการ เยียวยาความเสียหาย การที่ให้เอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้ จึงจะ ช่วยให้การชำระเงินค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษให้แก่ผู้เสียหายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษจะไม่ทำให้วัตถุประสงค์ในการลงโทษเสียไปหากมีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในกรณีที่ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเกิดจากการกระทำโดยจงใจของผู้เอาประกันภัย ซึ่งเป็นหลักข้อยกเว้นความรับผิดที่สอดคล้องกับหลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามกฎหมายไทย และหลัก Public Policy ตามกฎหมายต่างประเทศ โดยที่กรณีที่ผู้เอาประกันกระทำการโดยจงใจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคนั้นเป็นเหตุให้ต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษดังกล่าว ย่อมเป็นภัยที่เอาประกันภัยมิได้ เนื่องจากขัดต่อหลักการในเรื่องภัยอันอาจเอาประกันภัยได้ (Insurable Risk) กล่าวคือ เป็นภัยที่ผู้เอาประกันภัยจงใจก่อให้เกิดขึ้น

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเป็นผลให้มี ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเกิดขึ้นนั้น ความรับผิดดังกล่าว ยังเป็นภัยอันอาจเอาประกันภัยได้ตามหลักการประกันภัยเรื่องความเสี่ยงอันอาจเอาประกันภัยได้ เนื่องจากมิใช่กรณีที่ผู้เอาประกันภัยก่อให้เกิดภัยนั้นขึ้น เพียงแต่ภัยที่เกิดขึ้นในกรณีดังกล่าวย่อมถือเป็นความเสี่ยงอย่างมากต่อผู้รับประกันภัยซึ่งตามหลักกฎหมายประกันภัยในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศฝรั่งเศสนั้น ไม่ได้ห้ามการเอาประกันภัยความรับผิดของผู้เอาประกันภัยในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยกระทำการโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (gross negligence) ซึ่งยังไม่ถึงกับเป็นการกระทำโดยจงใจ โดยเปิดช่องให้เป็นเสรีภาพในการทำสัญญาตกลงกันระหว่างผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัย ซึ่งแตกต่างจากหลักการประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 879 ซึ่งกำหนดให้ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดในกรณีที่วินาศภัยเกิดขึ้นเพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัย โดยผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยไม่สามารถตกลงให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติดังกล่าวได้ เนื่องจากจะเป็นการที่แตกต่างไปจากบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันจะเป็นผลให้สัญญาประกันภัยตกเป็นโมฆะ

การปรับใช้ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 879 กับการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษอาจทำได้ แต่ต้องอาศัยการตีความกฎหมายซึ่งยังไม่เป็นที่ยุติ และอาจก่อให้เกิดความสำคัญผิดของผู้เอาประกันภัยเกี่ยวกับข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ

และปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับความคุ้มครองตามกฎหมายประกันภัยความรับผิดในกรณีที่เกิดจากกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดมิได้ระบุคุ้มครองหรือยกเว้นความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้

จากการศึกษาพบว่า แบบกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดที่มีการกำหนดความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีความไม่ชัดเจน และไม่สามารถบังคับใช้ได้โดยสมบูรณ์โดยปราศจากปัญหาการตีความและปัญหากฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ซึ่งความไม่ชัดเจนข้อกำหนดกรรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าวที่ผลให้ผู้เอาประกันภัยคาดหวังว่าตนได้รับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษแม้ในกรณีที่ตนกระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งไม่สามารถบังคับใช้ได้จริง เนื่องจากการขัดต่อหลักการตามมาตรา 879 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ผู้เขียนเห็นว่าปัญหาดังกล่าวข้างต้น ควรได้รับการแก้ไขเนื่องจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนั้น มีแนวโน้มว่าจะมีการนำมาใช้มากขึ้นในประเทศไทย และหากมีการใช้หลักการดังกล่าวอย่างแพร่หลายมากขึ้น จะทำให้ความเสี่ยงในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นความเสี่ยงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ ผู้ประกอบธุรกิจ หรือบุคคลต่างๆ ที่ต้องรับผิดชอบและในกรณีดังกล่าว การโอนความเสี่ยงโดยการทำประกันภัยจะมีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งหากกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่เอื้อให้มีการเอาประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจทำให้ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบธุรกิจต้องป้องกันความเสี่ยงดังกล่าวด้วยตนเอง อันจะก่อให้เกิดต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าการเฉลี่ยความเสี่ยงภัยโดยการทำประกันภัย ซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อผู้บริโภคในกรณีที่ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบธุรกิจผลัดภาระในต้นทุนการบริหารความเสี่ยงดังกล่าวมาสู่ผู้บริโภคในรูปของราคาสินค้าหรือบริการที่สูงขึ้น ทำให้แทนที่ผู้บริโภคจะได้รับความคุ้มครองเพิ่มขึ้นจากการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ กลายเป็นต้องรับภาระเพิ่มขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากข้อสรุปข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนของกรรมธรรม์ประกันภัย ความรับผิดชอบเกี่ยวกับความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษอาจแก้ไขได้โดย ในเบื้องต้น ผู้รับประกันภัยหรือสมาคมประกันวินาศภัย ควรกำหนดแบบกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดที่มีความชัดเจนว่าจะคุ้มครองหรือไม่คุ้มครองความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ และหากคุ้มครอง จะมีข้อยกเว้นในกรณีใดบ้าง ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้ผู้เอาประกันภัยเกิดความสำคัญผิดเกี่ยวกับขอบเขตความคุ้มครองตามกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดต่างๆ และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เอาประกันภัย ซึ่งเป็นผู้บริโภคในอุตสาหกรรมประกันภัย

หลังจากมีการแก้ไขแบบกรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดแล้ว ผู้เขียนเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักความคุ้มครองในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษและความรับผิดของผู้รับประกันภัยในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับการเอาประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษและข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัยในการประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษโดยไม่ต้อง นำ มาตรา 879 วรรคแรก ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้อันก่อให้เกิดปัญหาในการตีความตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยเสนอให้เพิ่มเติมข้อความดังต่อไปนี้เป็น วรรค 2 ของมาตรา 11(2)¹ ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

“ความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเป็นวัตถุในการเอาประกันภัยได้ แต่ห้ามผู้รับประกันภัยรับผิด หากความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัย”

¹ มาตรา 11 นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย(๒) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดย รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

ในส่วนของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ ผู้เขียนเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมข้อความต่อไปนี้ เป็นวรรค 3 ของ มาตรา 42 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551²

“ความรับผิดในค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเป็นวัตถุในการเอาประกันภัยได้ แต่ห้ามผู้รับประกันภัยรับผิด หากความรับผิดในค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัย”

² มาตรา 42

ถ้าการกระทำที่ถูกร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภค โดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบการธุรกิจชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจ การที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร:

โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2553.

จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและ

เอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยการประกันภัย. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2543.

ณัฐวิมล อิศรางกูร ณ อยุธยา. คำอธิบายกฎหมายประกันภัย. กรุงเทพมหานคร : สุตรไพศาล, 2551.

ธานีศ เกศพิทักษ์. กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค.

(ม.ป.ท.). 2551.

ธานี วรรณทร์. กฎหมายว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน , 2548.

บัญญัติ สุชีวะ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. พระนคร : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์, 2517.

ประสิทธิ์ โสวิไลกุล. กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2546.

พินิจ ทิพย์มณี. หลักกฎหมายประกันภัย. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2550.

ไพจิตร ปุญญพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 12.

กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2550. หน้า 146 – 151

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการ

ประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.

มุกดา ไควนกุล. การประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : Rangsit University Press, 2537.

วินัย หนูโท. คำอธิบายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร : สุตรไพศาล, 2551.

ศักดิ์ สมองชาติ. คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดและความรับผิด

ทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539. พิมพ์ครั้งที่

2. กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ. 2540.

ศักดิ์ดา ธนิตกุล. กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.

กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2552

ศนันท์ภรณ์ (จำปี) โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง
ลามิควรรได้. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2550.

สมาคมประกันวินาศภัย. คณะอนุกรรมการส่งเสริมการประกันภัย ประจำปี 2548 - 50.

คู่มือวิชาการประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2549.

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคนอื่นๆ. บทสรุปผู้บริหารการพัฒนากฎหมายว่าด้วยการกำหนด
ค่าเสียหายในเชิงลงโทษมาใช้ในประเทศไทย. (ม.ป.ท.) 2553.

สิทธิโชค ศรีเจริญ. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันภัย. สมาคมการประกันวินาศภัย. 2528-2529.

สรพล สุขทรรณีย์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน,
2543.

อำนาจ สุภเวชย์. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ 1991, 2551.

อรอนนท์ เทียนทอง. คัมภีร์ประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก , 2541.

กฤษณา พิษณุโกศล. ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ธีระ อยู่ในธรรม. การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันวินาศภัย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

ปริญญาวัน ชมเสวก. ค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีละเมิด. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต,
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

ภัทรภรณ์ ดิษยบุตร . การประกันภัยความรับผิดชอบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อันตราย : ศึกษากรณี ผลิตภัณฑ์ที่
ใช้ประจำวันในครัวเรือน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2550.

สุวัตร ปะวะภูโต . การประกันภัยความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

สุพรรณิ หมั่นท่าการ. ส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

ทิพย์วรรณ อัมพันพงษ์. การประกันภัยความรับผิดจากผลิตภัณฑ์. วารสารการประกันภัย ฉบับที่ 95 (กรกฎาคม-กันยายน 2542) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา www.deves.co.th/services/information/misc/misc008.pdf [2552, 14 มิถุนายน]

ปรีดาภรณ์ ยืนฐานะกุล. บทเรียนออนไลน์รายวิชาหัวข้อทางสถิติ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการประกันภัย. สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://tsl.tsu.ac.th/file.php/1/courseware/math/lesson1/less1_10.html [2552, 8 มิถุนายน]

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. การประกันภัยความรับผิดของกรรมการและเจ้าหน้าที่ของบริษัท. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.oic.or.th/nl/index.html> [2552, 14 มิถุนายน]

ภาษาอังกฤษ

Abraham, K. S. The Liability Century Insurance & Tort La from the Progressive Era to 9/11. London: Cambridge, 2008.

Bailey, D. A. Insuring Uninsurable Punitive Damages. (n.p.) (n.d.)

Bickelhaupt, D. L. General Insurance. 11th edition. Illinois : Irwin, 1983.

Beatty, J. F. Samuelson, S. S. Essentials of Business Law for a New Century. Ohio : 2003.

Berliner, B. Limits of Insurability of Risks. N.J.: Prentice-Hall, 1982.

Catala, P. Proposals for Reform of the Law of Obligations and the Law of Prescription. Translated by Cartwright, J., and Whittaker, S. Oxford : 2007.

Cavalier, G., and Queguiner, J. S. Punitive Damages and French Public Policy. : Published in Lyon Symposium. France : 2007.

Colburn, S.D. "Coverage for Exemplary Damages Under Employer's Liability Policy for Employer's Gross Negligence". [Online]. Available from : <http://law.lexisnexis.com/author-center/Stuart-D---Colburn/Coverage-for-Exemplary-Damages-Under-Employers-Liability-Policy-for-Employers-Gross-Negligence> [2009, June 16]

Dobbyn, J.F. Insurance Law. MN: West publishing, 1996.

Elliott, C., and Pearson, F. Q. Tort Law. 5th ed. Longman : 2005.

- Gotanda, J.Y. "Punitive Damages: A Comparative Analysis ", Villanova University School of Law, Villanova University School of Law, Public Law and Legal Theory, Working Paper No. 2003-6 , [Online]. Available from : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=439884 [2009, June 16]
- Hinshaw & Culbertson LLP. Fifty State Survey of the Law of Punitive Damages. [Online]. 2004. Available from : www.hinshawlaw.com/.../PunitiveDamages_50States%20FINAL.pdf [2011, February 28]
- John H. Mathias, Jr. et all. Insurance Coverage Disputes. Law Journal Press, 1996.
- John Y. Gotanda. "Punitive Damages: A Comparative Analysis ", Villanova University School of Law, Villanova University School of Law, Public Law and Legal Theory, Working Paper No. 2003-6 , [Online]. 2003. Available from : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=439884 [2009, 16 June]
- Long, J. D. The Journal of Risk and Insurance Vol. 44, No.1, Should Punitive Damages Be Insured ?. American Risk and Insurance Association, (1977):1-20
- Mathias, J.H. Jr. et all. Insurance Coverage Disputes. Law Journal Press, 1996.
- Mehr, R. I, Fundamental of Insurance. 2nd edition. Irwin Series in Financial Planning and Insurance Consulting Editor. Illinois : Irwin, 1986.
- Mehr, R. I., and Cammack, E. Principles of Insurance. 7th edition. Irwin series in insurance and economic security. Illinois : Richard D. Irwin, 1980.
- Mildred, M. Product Liability Law and Insurance. 1st ed. London: LLP Professional Publishing, 2000.
- Milgrom, P. Whitney, C. Conrad, D. Fiset, L. O'Hara, D. Medical Care. Vol.3. Tort Reform and Malpractice Liability Insurance No.8 . Lippincott Williams & Wilkins, 1995
- Polinsky, A. M. and Shavell, S. 3700 Punitive Damages, (n.p.), 1999.
- Schlueter, L. Punitive Damages. Vol 1. 5th Edition, Newark, N.J. : LexisNexis, SF, 2005.
- Schlueter, L. Punitive Damages. Vol 2. 5th Edition, Newark, N.J. : LexisNexis, SF, 2005.
- Villarreal, L. E. A. Intergration of Punitive Damages into Countries with a Civil Law System: Mexico's Case. Tulane University, 2008.

Webb, B. L. et al. Commercial Insurance. 1st edition. 2nd printing, (PN : Insurance Institute of America), 1988.

Windt, A. D. Insurance Claims and Disputes : Representation of Insurance Companies and Insureds. Colorado : McGraw-Hill, 1982.

Young, R. English, French and German Comparative Law. Great Britain : Cavendish Publishing, 1998.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ในส่วนหลักทั่วไปของการประกันภัยการประกันวินาศภัยและการประกันภัยค้ำจุน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ๑๖๗ -

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงาน **ลักษณะ ๒๐** กฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประกันภัย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา **หมวด ๑** สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

บทเปิดเสร็จทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๘๖๑ อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งตกลงจะใช้
 ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้น หรือในเหตุอย่างอื่นใน
 อนาคตตั้งได้ระบุไว้ในสัญญา และในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่า เบี้ย
 ประกันภัย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๘๖๒ ตามข้อความในลักษณะนี้

คำว่า “ผู้รับประกันภัย” ท่านหมายความว่า คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหม
 ทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คำว่า “ผู้เอาประกันภัย” ท่านหมายความว่า คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตกลงจะส่งเบี้ย
 ประกันภัย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คำว่า “ผู้รับประกันภัย” ท่านหมายความว่า บุคคลผู้จะพึงได้รับค่าสินไหม
 ทดแทนหรือรับจำนวนเงินใช้ให้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

อนึ่ง ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยนั้น จะเป็นบุคคลคนหนึ่งคนเดียวกันก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๘๖๓ อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียใน
 เหตุที่ประกันภัยไว้ในวันไซ้ ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๘๖๔ เมื่อคู่สัญญาประกันภัยยกเอาภัยใดโดยเฉพาะขึ้นเป็นข้อพิจารณา
 ในการวางกำหนดจำนวนเบี้ยประกันภัย และภัยเช่นนั้นสิ้นไปหามีไม่แล้ว ท่านว่าภายหน้าแต่นั้น
 ไปผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้ลดเบี้ยประกันภัยตามส่วน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๘๖๕ ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็ดีหรือในกรณี
 ประกันชีวิต บุคคลอันการใช้เงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ดี รู้อยู่แล้วละเว้น
 เสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะได้จูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้
 บอกลบปิดไม่ยอมทำสัญญา หรือว่ารู้อยู่แล้วแต่ลงข้อความนั้นเป็นความเท็จไซ้ ท่านว่าสัญญานั้น
 เป็นโมฆะ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ถ้ามิได้ใช้สิทธิบอกล้างภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ได้รับประกันภัยทราบ
 มูลอันจะบอกล้างได้ก็ดี หรือมิได้ใช้สิทธินั้นภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันทำสัญญาก็ดี ท่านว่าสิทธิ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

- ๑๖๘

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานนั้นเป็นอันระงับสิ้นไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๘๖๖ ถ้าผู้รับประกันภัยได้รับข้อความจริงดังกล่าวในมาตรา ๘๖๕ นั้นก็ดี หรือรู้ว่าข้อความดังกล่าวเป็นความจริงก็ดี หรือควรจะได้รู้เช่นนั้นหากใช้ความระมัดระวังตั้งจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชนก็ดี ท่านให้ถือว่าสัญญาอันเป็นอันสมบูรณ์

มาตรา ๘๖๗ อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

ให้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยอันมีเนื้อความต้องตามสัญญานั้นแก่ผู้เอาประกันภัยฉบับหนึ่ง
ต่อไปนี้
กรมธรรม์ประกันภัย ต้องลงลายมือชื่อของผู้รับประกันภัยและมีรายการดังนี้

- (๑) วัตถุประสงค์เอาประกันภัย
- (๒) ภัยใดซึ่งผู้รับประกันภัยรับผิดชอบ
- (๓) ราคาแห่งมูลประกันภัย ถ้าหากได้กำหนดกันไว้
- (๔) จำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัย
- (๕) จำนวนเบี้ยประกันภัย และวิธีส่งเบี้ยประกันภัย
- (๖) ถ้าหากสัญญาประกันภัยมีกำหนดเวลา ต้องลงเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดไว้
- (๗) ชื่อหรือชื่อของชื่อผู้รับประกันภัย
- (๘) ชื่อหรือชื่อของผู้เอาประกันภัย
- (๙) ชื่อของผู้รับประกันภัย ถ้าจะพึงมี
- (๑๐) วันทำสัญญาประกันภัย
- (๑๑) สถานที่และวันที่ได้ทำกรมธรรม์ประกันภัย

มาตรา ๘๖๘ อันสัญญาประกันภัยทะเล ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายทะเล

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

- ๑๖๙ -

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานค หมด ๒ ารกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
 ประกันวินาศภัย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ส่วนที่ ๑
 บทเปิดเสร็จทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานค หมด ๒ ารกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มาตรา ๘๖๙ อันคำว่า “วินาศภัย” ในหมวดนี้ ท่านหมายรวมเอาความเสียหาย
 อย่างไรก็ดี ๑ บรรดาซึ่งจะพึงประมาณเป็นเงินได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มาตรา ๘๗๐ ถ้าได้ทำสัญญาประกันภัยเป็นสองรายหรือกว่านั้นพร้อมกันเพื่อ
 ความวินาศภัยอันเดียวกัน และจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยรวมกันทั้งหมดนั้นท่วมจำนวนที่วินาศ
 ภัยจริงไซ้ ท่านว่าผู้รับประกันภัยซึ่งจะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพียงเสมอจำนวนวินาศภัยจริงเท่านั้น
 ผู้รับประกันภัยแต่ละคนต้องจ่ายเงินจำนวนวินาศภัยจริงแบ่งตามส่วนมากน้อยที่ตนได้รับประกันภัยไว้
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา อันสัญญาประกันภัยทั้งหลาย ถ้าลงวันเดียวกัน ท่านให้ถือว่าได้ทำพร้อมกัน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ถ้าได้ทำสัญญาประกันภัยเป็นสองรายหรือกว่านั้นสืบเนื่องเป็นลำดับกัน ท่านว่า
 ผู้รับประกันภัยคนแรกจะต้องรับผิดชอบเพื่อความวินาศภัยก่อน ถ้าและจำนวนเงินซึ่งผู้รับประกันภัย
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา คนแรกได้ใช้นั้นยังไม่คุ้มจำนวนวินาศภัยไซ้ ผู้รับประกันภัยคนถัดไปก็ต้องรับผิดชอบในส่วนที่ยังขาด
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา อยู่่นั้นต่อ ๆ กันไปจนกว่าจะคุ้มวินาศ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มาตรา ๘๗๑ ถ้าได้ทำสัญญาประกันภัยเป็นสองรายหรือกว่านั้นพร้อมกันก็ดี
 หรือสืบเนื่องเป็นลำดับกันก็ดี ท่านว่าการที่ยอมสละสิทธิอันมีต่อผู้รับประกันภัยรายหนึ่งนั้น ไม่
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระทบกระทั้งถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้รับประกันภัยรายอื่น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มาตรา ๘๗๒ ก่อนเริ่มเสี่ยงภัย ผู้เอาประกันภัยจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ แต่
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้รับประกันภัยชอบที่จะได้เบี้ยประกันภัยทั้งจำนวน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มาตรา ๘๗๓ ถ้าในระหว่างอายุสัญญาประกันภัยนั้น มูลประกันภัยได้ลดน้อย
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ถอลงไปหนักไซ้ ท่านว่าผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้ลดจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้ และลด
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จำนวนเงินเบี้ยประกันภัย

การลดจำนวนเบี้ยประกันภัยนั้น ให้เป็นผลต่อในอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มาตรา ๘๗๔ ถ้าคู่สัญญาได้กำหนดราคาแห่งมูลประกันภัยไว้ ผู้รับประกันภัย
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ชอบที่จะได้ลดจำนวนค่าสินไหมทดแทน ก็แต่เมื่อพิสูจน์ได้ว่าราคาแห่งมูลประกันภัยตามที่ได้ตกลง
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลงกันไว้้นั้นเป็นจำนวนสูงเกินไปหนัก และคืนจำนวนเบี้ยประกันภัยให้ตามส่วนกับทั้งดอกเบี้ยด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๗๕ ถ้าวัตถุอันได้เอาประกันภัยไว้ นั้น เปลี่ยนมือไปจากผู้เอาประกันภัยโดยพินัยกรรมก็ดี หรือโดยบัญญัติกฎหมายก็ดี ท่านว่าสิทธิอันมีอยู่ในสัญญาประกันภัยที่ย่อมโอนตามไปด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ถ้าในสัญญามิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น เมื่อผู้เอาประกันภัยโอนวัตถุที่เอาประกันภัยและบอกกล่าวการโอนไปยังผู้รับประกันภัยไซ้ ท่านว่าสิทธิอันมีอยู่ในสัญญาประกันภัยนั้นย่อมโอนตามไปด้วย อนึ่งถ้าในการโอนเช่นนี้ช่องแห่งภัยเปลี่ยนแปลงไปหรือเพิ่มขึ้นหนักไซ้ ท่านว่าสัญญาประกันภัยนั้นกลายเป็นโมฆะ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๗๖ ถ้าผู้รับประกันภัยต้องคำพิพากษาให้เป็นคนล้มละลาย ผู้เอาประกันภัยจะเรียกให้หาประกันอันสมควรให้แก่ตนก็ได้ หรือจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ถ้าผู้เอาประกันภัยต้องคำพิพากษาให้เป็นคนล้มละลาย ท่านให้ใช้วิธีเดียวกันนี้บังคับตามควรแก่เรื่อง แต่กระนั้นก็ตีค่าเบี้ยประกันภัยได้ส่งแล้วเต็มจำนวนเพื่ออายุประกันภัยเป็นระยะเวลาอย่างน้อยเท่าใดไซ้ ท่านห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยบอกเลิกสัญญาก่อนระชาเวลานั้นสุดลง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๗๗ ผู้รับประกันภัยจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

(๑) เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง
(๒) เพื่อความบอบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้เพราะได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

(๓) เพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควรซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สินซึ่งเอาประกันภัยไว้จนมิให้วินาศ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

อันจำนวนวินาศจริงนั้น ท่านให้ตีราคา ณ สถานที่และในเวลาซึ่งเหตุวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้น อนึ่งจำนวนเงินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ นั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักประมาณอันถูกต้องในการตีราคาเช่นว่านั้น

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ท่านห้ามมิให้คิดค่าสินไหมทดแทนเกินไปกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๗๘ ค่าใช้จ่ายในการตีราคาวินาศภัยนั้น ท่านว่าผู้รับประกันภัยต้องเป็นผู้ออกใช้

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๗๙ ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบในเมื่อความวินาศภัยหรือเหตุอื่นซึ่งได้ระบุไว้ในสัญญานั้นได้เกิดขึ้นเพราะความทุจริต หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบในความวินาศภัยอันเป็นผลโดยตรงมาแต่ความไม่สมประกอบในเนื้อแห่งวัตถุที่เอาประกันภัย เว้นแต่จะได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๘๐ ถ้าความวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอกไซ้ ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเป็นจำนวนเพียงใด ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประกันภัยซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกเพียงนั้น ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแต่เพียงบางส่วนไซ้ ท่านห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยนั้นใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยในการที่เขาจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกเพื่อเศษแห่งจำนวนวินาศนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๘๑ ถ้าความวินาศเกิดขึ้นเพราะภัยมีขึ้นตั้งผู้รับประกันภัยตกลงประกันภัยไว้ไซ้ เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยทราบความวินาศนั้นแล้ว ต้องบอกกล่าวแก่ผู้รับประกันภัยโดยมิชักช้า

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ถ้ามิได้ปฏิบัติตามทบทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อน ผู้รับประกันภัยอาจเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้นได้ เว้นแต่อีกฝ่ายหนึ่งจะพิสูจน์ได้ว่าไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๘๒ ในการเรียกให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดเวลาสองปีนับแต่วันวินาศภัย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ในการเรียกให้ใช้หรือให้คืนเบี้ยประกันภัย ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาสองปีนับแต่วันซึ่งสิทธิจะเรียกให้ใช้หรือคืนเบี้ยประกันภัยถึงกำหนด

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ส่วนที่ ๒

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

วิธีเฉพาะการประกันภัยในการรับขน

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๘๓ อันสัญญาประกันภัยในการรับขนนั้น ย่อมคุ้มครองถึงความวินาศภัยทุกอย่างซึ่งอาจเกิดแก่ของที่ขนส่งในระหว่างเวลาตั้งแต่ผู้ขนส่งได้รับของไป จนได้ส่งมอบของนั้นแก่ผู้รับตราส่ง และจำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้น ย่อมกำหนดตามที่ของซึ่งขนส่งนั้นจะได้มีราคาเมื่อถึงตำบลอันกำหนดให้ส่ง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๘๔ ถ้าของซึ่งขนส่งนั้นได้เอาประกันภัยเมื่ออยู่ในระหว่างส่งเดินทางไป ท่านให้คิดมูลประกันภัยในของนั้นนับรวมทั้งราคาของ ณ สถานที่และในเวลาที่ได้รับของ และให้เพิ่มค่าระวางส่งของไปยังสถานที่ส่งมอบแก่ผู้รับตราส่ง กับทั้งค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เนื่องด้วยการส่งของไปนั้นเข้าด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ถ้าไรอันจะพึงได้ในเวลาเมื่อส่งมอบของนั้น ย่อมจะคิดรวมเข้าเป็นมูลประกันภัยได้ต่อเมื่อได้มีข้อตกลงกันไว้เช่นนั้นชัดแจ้ง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๘๕ อันสัญญาประกันภัยในการรับขนนั้น ถึงแม้การขนส่งจะต้องสะดุดหยุดลงชั่วคราวหรือจะต้องเปลี่ยนทางหรือเปลี่ยนวิธีขนส่งอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเหตุจำเป็นในระหว่างส่งเดินทางก็ดี ท่านว่าสัญญานั้นก็ย่อมคงเป็นอันสมบูรณ์อยู่ เว้นแต่จะได้อยู่ในสัญญาเป็นอย่างอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๘๖ อันกรมธรรม์ประกันภัยในการรับขนนั้น นอกจากที่ได้ระบุไว้แล้ว ในมาตรา ๘๖๗ ต้องมีรายการเพิ่มขึ้นอีกตั้งจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

- (๑) ระบุทางและวิธีขนส่ง
- (๒) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้ขนส่ง
- (๓) สถานที่ซึ่งกำหนดให้รับและส่งมอบของ
- (๔) กำหนดระยะเวลาขนส่งตามแต่มี

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ส่วนที่ ๓

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ประกันภัยค้ำจุน

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๘๗ อันว่าประกันภัยค้ำจุนนั้น คือสัญญาประกันภัยซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงว่าจะใช้ค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัยเพื่อความวินาศภัยอันเกิดขึ้นแก่บุคคลอีกคนหนึ่ง และซึ่งผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

บุคคลผู้ต้องเสียหายชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนตามที่ตนควรจะได้นั้นจากผู้รับประกันภัยโดยตรง แต่ค่าสินไหมทดแทนเช่นว่านั้นหาอาจจะคิดเกินไปกว่าจำนวนอันผู้รับประกันภัยจะพึงต้องใช้ตามสัญญานั้นได้ไม่ ในคดีระหว่างบุคคลผู้ต้องเสียหายกับผู้รับประกันภัยนั้น ท่านให้ผู้ต้องเสียหายเรียกตัวผู้เอาประกันภัยเข้ามาในคดีด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

อนึ่ง ผู้รับประกันภัยนั้นแม้จะได้ส่งค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยแล้ว ก็ยังหาหลุดพ้นจากความรับผิดชอบต่อบุคคลผู้ต้องเสียหายนั้นไม่ เว้นแต่ตนจะพิสูจน์ได้ว่าสินไหมทดแทนนั้นผู้เอาประกันภัยได้ใช้ให้แก่ผู้ต้องเสียหายแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มาตรา ๘๘๘ ถ้าค่าสินไหมทดแทนอันผู้รับประกันภัยได้ใช้ไปโดยคำพิพากษานั้นยังไม่คุ้มค่าวินาศภัยเต็มจำนวนไซ้ ท่านว่าผู้เอาประกันภัยก็ยังคงต้องรับใช้จำนวนที่ยังขาด เว้นไว้แต่บุคคลผู้ต้องเสียหายจะได้ละเลยเสียไม่เรียกตัวผู้เอาประกันภัยเข้ามาสู่คดีด้วยดังกล่าวไว้ในมาตราก่อน

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ภาคผนวก ข.

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานพระราชบัญญัติ สำนักงานคณะกรรมการก.
 วิถีพิจารณาคดีผู้บริโภคร
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๕๑ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรด
 เกล้าฯ ให้ประกาศว่า

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิถีพิจารณาคดีผู้บริโภค

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ
 บุคคล ซึ่งตามมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญ
 แห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและ
 ยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิถีพิจารณาคดีผู้บริโภค
 พ.ศ. ๒๕๕๑”

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วัน
 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 “คดีผู้บริโภค” หมายความว่า

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 (๑) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา
 ๑๙ หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมาย
 อันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 (๒) คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก
 สินค้าที่ไม่ปลอดภัย

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 (๓) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพัวพันกับคดีตาม (๑) หรือ (๒)

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 (๔) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก.
 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๓๔ ก/หน้า ๓๒/๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

“ผู้บริโภคร” หมายความว่า ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้หมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

“ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคและให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

“ก.ศ.” หมายความว่า คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

“เจ้าพนักงานคดี” หมายความว่า บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคตามที่ศาลมอบหมาย ดังต่อไปนี้

(๑) ไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภค

(๒) ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน

(๓) บันทึกคำพยาน

(๔) ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของคู่ความทั้งก่อนและระหว่างการพิจารณา

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการทำหน้าที่ช่วยเหลือนั้น

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานคดีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีอำนาจมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อมูล หรือให้จัดส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่

หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๕ ผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานคดี ต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางกฎหมายหรือปริญญาเอกทางกฎหมาย

(๒) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย เป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภาและได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายตามที่ ก.ศ. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(๓) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายและปริญญาในสาขาวิชาอื่นที่ ก.ศ. กำหนดซึ่งไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และได้ประกอบวิชาชีพตามที่ ก.ศ. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่ปี

ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าพนักงานคดี ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ ก.ศ. กำหนด

นคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการก

มาตรา ๖ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนดเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรมแต่ข้อกำหนดดังกล่าวจะต้องไม่ทำให้สิทธิในการต่อสู้คดีของคู่ความลดน้อยลง

นคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการก

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หมวด ๑

นคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการก

บททั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๗ กระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภคให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามมาตรา ๖ ในกรณีที่ไม่มียกเว้นและข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

นคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการก

มาตรา ๘ ในกรณีมีปัญหาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ให้ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยนั้น

นคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการก

การขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหาตามวรรคหนึ่งไม่ว่าโดยคู่ความเป็นผู้ขอหรือโดยศาลเห็นสมควร ถ้าเป็นการขอในคดีผู้บริโภคต้องกระทำอย่างช้าในวันนัดพิจารณา แต่ถ้าเป็นการขอในคดีอื่นต้องกระทำอย่างช้าในวันสี่สัปดาห์หรือวันสี่สัปดาห์ ในกรณีที่ไม่มีคำชี้แจงสองสัปดาห์กำหนดเวลาดังกล่าวแล้วห้ามมิให้มีการขอให้วินิจฉัยปัญหาดังกล่าวอีก และเมื่อได้รับคำขอจากศาลชั้นต้นแล้ว ให้ประธานศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยและแจ้งผลไปยังศาลชั้นต้นโดยเร็ว

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว การดำเนินการใด ๆ ระหว่างศาลชั้นต้นกับศาลอุทธรณ์ตามมาตรา นี้ จะดำเนินการโดยทางโทรสารหรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้

นคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการก

มาตรา ๙ ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของคู่ความฝ่ายใด ให้ศาลสั่งให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดพลาดหรือผิดพลาดนั้นทำการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เว้นแต่ข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดดังกล่าวเกิดจากความไม่สุจริตของคู่ความฝ่ายนั้น

นคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการก

มาตรา ๑๐ บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บังคับให้นิติกรรมใดต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดจึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้นั้น มิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้บริโภคในการฟ้องบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจชำระหนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการก

ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับให้สัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจจะต้องทำตามแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง ถึงแม้สัญญาดังกล่าวยังมีได้ทำให้อีกต้องตามแบบนั้น แต่หากผู้บริโภคได้วางมัดจำหรือชำระหนี้บางส่วนแล้ว ให้ผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาให้เป็นไปตามแบบที่กฎหมายกำหนดหรือชำระหนี้เป็นการตอบแทนได้

ในการดำเนินคดีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้นำมาตรา ๙๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับแก่ผู้บริโภคในการฟ้องคดีผู้บริโภคและการพิสูจน์ถึงนิติกรรมหรือสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจ

มาตรา ๑๑ ประกาศ โฆษณา คำรับรอง หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งทำให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ในขณะทำสัญญาว่าผู้ประกอบธุรกิจตกลงจะมอบให้หรือจัดหาให้ซึ่งสิ่งของบริการ หรือสาธารณูปโภคอื่นใด หรือจะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่ผู้บริโภคเพื่อเป็นการตอบแทนที่ผู้บริโภคเข้าทำสัญญา หรือข้อตกลงใด ๆ ที่ผู้ประกอบธุรกิจจะให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้บริโภคเพิ่มเติมขึ้นจากที่ได้ทำสัญญาไว้ ให้ถือว่าข้อความ การกระทำหรือข้อตกลงดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งผู้บริโภคสามารถนำสืบพยานบุคคล หรือพยานหลักฐานเกี่ยวกับข้อตกลงดังกล่าวได้ ถึงแม้ว่าการทำสัญญาเช่นนั้นกฎหมายจะกำหนดว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือและไม่ปรากฏข้อตกลงนั้นในหนังสือที่ได้ทำขึ้นก็ตาม

มาตรา ๑๒ ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี ผู้ประกอบธุรกิจต้องกระทำด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภคหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

มาตรา ๑๔ ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา

มาตรา ๑๕ ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาใช้บังคับ หรือระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความร้องขอ ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๑๖ การส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่นใด หรือการแจ้งวันนัด คำสั่งของศาลหรือข้อความอย่างอื่นไปยังคู่ความหรือบุคคลอื่นใดในคดีผู้บริโภคว่าจะดำเนินการโดยทางเจ้าพนักงานศาลนั้น ศาลอาจสั่งให้ดำเนินการโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ โทรศัพท์ โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน ความสะดวกรวดเร็ว ความเหมาะสมตามสภาพแห่งเนื้อหาของเรื่องที่ทำการติดต่อ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หมวด ๒ วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคในศาลชั้นต้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ส่วนที่ ๑ การฟ้องคดี

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่ผู้ประกอบการจะฟ้องผู้บริโภคเป็นคดีผู้บริโภคและผู้ประกอบการมีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือต่อศาลอื่นได้ด้วย ให้ผู้ประกอบการเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้เพียงแห่งเดียว

มาตรา ๑๘ ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย การยื่นคำฟ้องตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีผู้บริโภคซึ่งดำเนินการโดยผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด

ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคนำคดีมาฟ้องโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เรียกร้องค่าเสียหายเกินสมควร ประพฤติตนไม่เรียบร้อย ดำเนินกระบวนการพิจารณาอันมีลักษณะเป็นการประวิงคดีหรือไม่จำเป็น หรือมีพฤติการณ์อื่นที่ศาลเห็นสมควร ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลนั้นชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับการยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ในกรณีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของคู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลพิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมโดยสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระต่อศาลในนามของผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคซึ่งค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคนั้นได้รับยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควร

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือสมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องและดำเนินคดี

ผู้บริโศคแทนผู้บริโศคได้โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่งให้ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้บริโศคให้ชัดเจน ในกรณีที่มาคมเป็นผู้ฟ้องและมีการเรียกค่าเสียหาย ให้เรียกค่าเสียหายแทนได้เฉพาะแต่ผู้บริโศคที่เป็นสมาชิกของสมาคมนั้นในขณะยื่นฟ้องเท่านั้น

การถอนฟ้องหรือการประนีประนอมยอมความในคดีตามวรรคหนึ่งจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโศคที่เกี่ยวข้องมาแสดงต่อศาล และในกรณีขอถอนฟ้องศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ต่อเมื่อเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโศคเป็น ส่วนรวม

ถ้าภายหลังที่ได้มีการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว สมาคมผู้ยื่นฟ้องถูกเพิกถอนการรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโศค ให้ผู้บริโศคที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินคดีต่อไป ถ้าศาลเห็นว่าผู้บริโศคนั้นอาจไม่ทราบถึงการถูกเพิกถอนการรับรองดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้แจ้งบุคคลดังกล่าวทราบโดยกำหนดระยะเวลาที่ต้องเข้ามาในคดีไปพร้อมด้วยก็ได้ บรรดากระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปก่อนเข้ามาในคดีให้มีผลผูกพันผู้บริโศคนั้นด้วย และหากบุคคลดังกล่าวไม่เข้ามาภายในเวลาที่กำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น

มาตรา ๒๐ การฟ้องคดีผู้บริโศค โจทก์จะฟ้องด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ ในกรณีที่โจทก์ประสงค์จะฟ้องด้วยวาจา ให้เจ้าพนักงานคดีจัดให้มีการบันทึกรายละเอียดแห่งคำฟ้องแล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

คำฟ้องต้องมีข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีรวมทั้งคำขอบังคับชัดเจนพอที่จะทำให้เข้าใจได้ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้

มาตรา ๒๑ ภายหลังที่ได้มีการฟ้องคดีผู้บริโศคแล้ว หากมีการเสนอคำฟ้องเข้ามาในคดีดังกล่าวไม่ว่าโดยวิธีฟ้องเพิ่มเติม ฟ้องแย้ง หรือโดยสอดเข้ามาในคดี หรือหากศาลมีคำสั่งให้รวมพิจารณาคดีแพ่งอื่นใดเข้ากับคดีผู้บริโศค ให้ถือว่าคดีในส่วนที่เกี่ยวกับคำฟ้องซึ่งได้ยื่นภายหลังและคดีที่ศาลสั่งให้รวมพิจารณาเหล่านั้นเป็นคดีผู้บริโศคตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ส่วนที่ ๒

การพิจารณาคดี

มาตรา ๒๒ ถ้าบุคคลใดเกรงว่าพยานหลักฐานที่ตนอาจต้องอ้างอิงในภายหน้าจะสูญหายหรือยากแก่การนำมาเมื่อมีการฟ้องเป็นคดีผู้บริโศค หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดในคดีผู้บริโศคเกรงว่าพยานหลักฐานที่ตนจำแนงจะอ้างอิงจะสูญหายก่อนที่จะนำมาสืบหรือเป็นการยากที่จะนำมาสืบในภายหลัง บุคคลนั้นหรือคู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งให้สืบพยานหลักฐานนั้นไว้ทันทีก็ได้

เมื่อศาลได้รับคำขอเช่นนั้น ให้ศาลหมายเรียกผู้ขอและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องมาศาล และเมื่อได้ฟังบุคคลเหล่านั้นแล้ว ให้ศาลส่งคำขอตามที่เห็นสมควรถ้าศาลส่งอนุญาตตามคำขอ ก็ให้สืบพยานหลักฐานไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ส่วนรายงานและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนั้นให้ศาลเก็บรักษาไว้

ในกรณีที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรและยังมิได้เข้ามาในคดีนั้น เมื่อศาลได้รับคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลส่งคำขอนั้นอย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียว และถ้าศาลส่งอนุญาตตามคำขอแล้วให้สืบพยานไปฝ่ายเดียว

มาตรา ๒๓ ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน เมื่อมีการยื่นคำขอตามมาตรา ๒๒ ผู้ยื่นคำขอจะยื่นคำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายตามที่ขอโดยไม่ชักช้า และถ้าจำเป็นจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานที่ขอสืบไว้ก่อนโดยมีเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

ให้นำมาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๖๒ มาตรา ๒๖๓ มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ เมื่อศาลรับคำฟ้องแล้ว ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็ว และออกหมายเรียกจำเลยให้มาศาลตามกำหนดนัดเพื่อการไต่ถามสืบพยานในวันเดียวกัน ทั้งนี้ ให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้องหรือสำเนาบันทกคำฟ้องให้จำเลย และสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย

จำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือก่อนวันนัดพิจารณาตามวรรคหนึ่งก็ได้

มาตรา ๒๕ ในวันนัดพิจารณา เมื่อโจทก์และจำเลยมาพร้อมกันแล้วให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลที่ศาลกำหนดหรือที่คู่ความตกลงกันทำการไต่ถามสืบพยานหรือประนีประนอมยอมความกันก่อน ในการไต่ถามสืบพยาน ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือผู้ไต่ถามสืบพยานเห็นสมควรผู้ไต่ถามสืบพยานจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการไต่ถามสืบพยาน ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๒๖ ถ้าคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ และจำเลยยังมิได้ยื่นคำให้การ ให้ศาลจัดให้มีการสอบถามคำให้การของจำเลยโดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ในกรณีที่ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หากศาลเห็นว่าคำให้การดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขคำให้การในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ ในกรณีให้การด้วยวาจา ให้ศาลจัดให้มีการบันทึกคำให้การนั้นและให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

ถ้าจำเลยไม่ให้การตามวรรคหนึ่ง และไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้ขยายระยะเวลา ยื่นคำให้การให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ

มาตรา ๒๗ เมื่อโจทก์ได้ทราบคำสั่งให้มาศาลตามมาตรา ๒๔ แล้วไม่มาในวัน นัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ไม่ว่าจำเลยจะมาศาลหรือไม่ ให้ถือว่าโจทก์ ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ เว้นแต่ตาม พหุติการณแห่งคดีศาลจะเห็นสมควรให้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียว โดยให้ถือว่า โจทก์ขาดนัดพิจารณา

เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลตามมาตรา ๒๔ แล้วไม่มาในวันนัดพิจารณา โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ถ้าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การไว้ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่น คำให้การแต่เพียงอย่างเดียว แต่ถ้าจำเลยได้ยื่นคำให้การไว้ก่อนหรือในวันนัดดังกล่าว ให้ถือว่า จำเลยขาดนัดพิจารณา

มาตรา ๒๘ ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่มาศาลในวันนัดอื่นที่มีใช้วันนัดพิจารณาตาม มาตรา ๒๔ ให้ถือว่าคู่ความฝ่ายนั้นสละสิทธิการดำเนินกระบวนการพิจารณาของตนในวันนั้นและ ทราบกระบวนการพิจารณาที่ศาลได้ดำเนินไปในวันนั้นด้วยแล้ว

มาตรา ๒๙ ประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับ การผลิตการประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการ ใด ๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบ ธุรกิจ ให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจนั้น

มาตรา ๓๐ ถ้าภายหลังที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีผู้บริโภคแล้ว ปรากฏว่ามีการฟ้องผู้ประกอบธุรกิจรายเดียวกันเป็นคดีผู้บริโภคอีกโดยข้อเท็จจริงที่พิพาทเป็นอย่างเดียวกับ คดีก่อนและศาลในคดีก่อนได้วินิจฉัยไว้แล้ว ศาลในคดีหลังอาจมีคำสั่งให้ถือว่าข้อเท็จจริงใน ประเด็นนั้นเป็นอันยุติเช่นเดียวกับคดีก่อนโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐาน เว้นแต่ศาลเห็นว่า ข้อเท็จจริงในคดีก่อนนั้นยังไม่เพียงพอแก่การวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือเพื่อให้โอกาสแก่คู่ความที่ เสียเปรียบต่อสู้คดี ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองหรืออนุญาตให้คู่ความนำ พยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบพยาน ให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่ จะต้องนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้หรือสั่งให้คู่ความจัดทำ บัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๓๒ ก่อนการสืบพยาน ให้ศาลแจ้งประเด็นข้อพิพาทให้คู่ความทราบและ จะกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานมาสืบก่อนหรือหลังก็ได้

มาตรา ๓๓ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะให้ได้ความแจ่มชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร ในการนี้ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานที่จำเป็นแล้วรายงานให้ศาลทราบ รวมทั้งมีอำนาจเรียกสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือให้จัดส่งพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาได้

พยานหลักฐานที่ได้มาตามวรรคหนึ่งต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว

มาตรา ๓๔ ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเองให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน คู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล

ให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม

มาตรา ๓๕ การนั่งพิจารณาสืบพยาน ให้ศาลนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่เลื่อนคดีจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ ศาลจะมีคำสั่งเลื่อนได้ครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน

มาตรา ๓๖ ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาสคู่ความตามสมควรในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กำหนดโดยคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

มาตรา ๓๗ เมื่อได้สืบพยานหลักฐานตามที่จำเป็นและคู่ความได้แถลงการณ์ ถ้าหากมีเสร็จแล้วให้ถือว่าการศึกษาเป็นอันสิ้นสุดและให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเร็ว แต่ตราบใดที่ยังมิได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง หากศาลเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลทำการสืบพยานหลักฐานต่อไปได้ ซึ่งอาจรวมทั้งการเรียกพยานที่สืบแล้วมาสืบใหม่ด้วย โดยไม่ต้องมีฝ่ายใดร้องขอ

ส่วนที่ ๓

คำพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๓๘ คำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี อย่างน้อยต้องแสดงข้อเท็จจริงที่ฟังได้โดยสรุปและคำวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีพร้อมด้วยเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา ๓๙ ในคดีที่ผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องไม่ถูกต้องหรือวิธีการบังคับตามคำขอของโจทก์ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายตามฟ้อง ศาลมีอำนาจยกชั้นวินิจฉัยให้ถูกต้องหรือกำหนดวิธีการบังคับให้เหมาะสมได้แม้จะเกินกว่าที่ปรากฏในคำขอบังคับของโจทก์ก็ตาม แต่ข้อที่ศาลยกชั้นวินิจฉัยนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความยกขึ้นมาว่ากล่าวกันแล้วโดยชอบ

มาตรา ๔๐ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยและในเวลาพิพาทคดีเป็นการพ้นวิสัยจะหยั่งรู้ได้แม้ว่าความเสียหายนั้นมีแท้จริงเพียงใด ศาลอาจกล่าวในคำพิพากษาหรือคำสั่งว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่ก่อนการแก้ไขต้องให้โอกาสคู่ความอีกฝ่ายที่จะคัดค้าน

มาตรา ๔๑ ในคดีที่ผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า หากศาลเชื่อว่าความชำรุดบกพร่องดังกล่าวมีอยู่ในขณะส่งมอบสินค้านั้นและไม่อาจแก้ไขให้กลับคืนสภาพที่ใช้งานได้ตามปกติหรือถึงแม้จะแก้ไขแล้วแต่หากนำไปใช้บริโภคแล้วอาจเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคที่ใช้สินค้านั้น ให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบการเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นก็ได้อีก ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะของสินค้าที่อาจเปลี่ยนทดแทนกันได้ พฤติการณ์ของผู้ประกอบการ ตลอดจนความสุจริตของผู้บริโภคประกอบด้วย และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการใช้สินค้าหรือได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้บริโภคชดใช้ค่าใช้ทรัพย์สินหรือค่าเสียหายแล้วแต่กรณี ให้แก่ผู้ประกอบการนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ถูกฟ้องมิใช่ผู้ผลิตหรือนำเข้าสินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งเรียกผู้ผลิตหรือนำเข้าดังกล่าวเข้ามาในคดีตามมาตรา ๔๗ (๓) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและมีอำนาจพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่ผู้ประกอบการตามวรรคหนึ่งมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย

มาตรา ๔๒ ถ้าการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการ

จ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจ การที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วยการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด

มาตรา ๔๓ ในคดีผู้บริโภค เมื่อศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความหากข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลว่ายังมีสินค้าที่ได้จำหน่ายไปแล้วหรือที่เหลืออยู่ในท้องตลาดอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคโดยส่วนรวม และไม่อาจใช้วิธีป้องกันอย่างอื่นได้ ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งดังต่อไปนี้

(๑) ให้ผู้ประกอบการจัดการประกาศและรับสินค้าดังกล่าวซึ่งอาจเป็นอันตรายคืนจากผู้บริโภคเพื่อทำการแก้ไขหรือเปลี่ยนให้ใหม่ภายในเวลาที่กำหนดโดยค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการเองแต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่อาจแก้ไขหรือดำเนินการตามที่กล่าวข้างต้นได้ ก็ให้ใช้ราคาตามที่ศาลเห็นสมควรโดยคำนึงถึงลักษณะและสภาพของสินค้าขณะรับคืน รวมทั้งความสุจริตของผู้ประกอบการประกอบด้วย

(๒) ห้ามผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าที่เหลืออยู่และให้เรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่ได้จำหน่ายแก่ผู้บริโภคกลับคืนจนกว่าจะได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้าดังกล่าวให้มีความปลอดภัย แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ศาลจะมีคำสั่งห้ามผู้ประกอบการผลิตหรือนำเข้าสินค้านั้นก็ได้และหากเป็นที่สงสัยว่าผู้ประกอบการจะเก็บสินค้าที่เหลือไว้เพื่อจำหน่ายต่อไป ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการทำลายสินค้าที่เหลือนั้นด้วย

ถ้าความปรากฏในภายหลังว่าผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลมีอำนาจสั่งจับกุมและกักขังผู้ประกอบการหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นนิติบุคคลไว้จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว หรือสั่งให้เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดดำเนินการโดยให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย และหากผู้ประกอบการไม่ชำระให้บุคคลนั้นมีอำนาจบังคับคดีกับผู้ประกอบการเสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของ ตามคำพิพากษา ผู้ประกอบการหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นนิติบุคคลที่ถูกจับกุมโดยเหตุจงใจขัดขืนคำสั่ง จะต้องถูกกักขังไว้จนกว่าจะมีประกัน หรือประกันและหลักประกันตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรกำหนดว่าตนยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งทุกประการ แต่ทั้งนี้ ห้ามไม่ให้กักขังผู้ประกอบการหรือผู้มีอำนาจทำการแทนของผู้ประกอบการในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นนิติบุคคลแต่ละครั้งเกินกว่าหกเดือนนับแต่วันจับหรือกักขัง แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๔ ในคดีที่ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งถูกฟ้องเป็นนิติบุคคล หากข้อเท็จจริงปรากฏว่านิติบุคคลดังกล่าวถูกจัดตั้งขึ้นหรือดำเนินการโดยไม่สุจริต หรือมีพฤติการณ์ฉ้อฉล หลอกลวงผู้บริโภคหรือมีการชักย้ายถ่ายเททรัพย์สินของนิติบุคคลไปเป็นประโยชน์ของบุคคลใด บุคคลหนึ่ง และทรัพย์สินของนิติบุคคลมีไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้อง เมื่อคู่ความร้องขอ หรือศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้นหรือบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลหรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลดังกล่าวเข้ามาเป็นจำเลยร่วม และให้มีอำนาจพิพากษาให้บุคคลเช่นว่านั้นร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย เว้นแต่ผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดดังกล่าว หรือในกรณีของผู้รับมอบทรัพย์สินนั้นจากนิติบุคคลจะต้องพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับทรัพย์สินมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน ผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลตามวรรคหนึ่งให้ร่วมรับผิดชอบไม่เกินทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้รับจากนิติบุคคลนั้น

หมวด ๓

อุทธรณ์

มาตรา ๔๕ ให้จัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคชั้นในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภค

มาตรา ๔๖ การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภค ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

มาตรา ๔๗ ในคดีผู้บริโภคที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในระดับอุทธรณ์ไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๔๘ ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์เห็นว่าคดีต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๗ ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคไปพร้อมกับอุทธรณ์ก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ เมื่อศาลชั้นต้นตรวจอุทธรณ์แล้วเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ต้องห้าม ก็ให้ส่งอุทธรณ์และคำขอดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคเพื่อพิจารณา แต่ถ้าศาลชั้นต้นเห็นว่าอุทธรณ์ดังกล่าวไม่ต้องห้ามก็ให้มีคำสั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้ดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับอุทธรณ์เพราะเหตุต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๗ ผู้อุทธรณ์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งก็ได้ ถ้าคู่ความยื่นคำขอดังกล่าวแล้ว จะอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ไม่ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอและการพิจารณาคำขอของศาลอุทธรณ์แผนกคดี ผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตาม ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๔๙ การพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภค หรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ทั้งนี้ ตามข้อกำหนด ของประธานศาลฎีกา

ภายใต้บังคับมาตรา ๕๒ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดี ผู้บริโภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคให้เป็นที่สุด

มาตรา ๕๐ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ วิถีพิจารณาคดีผู้บริโภคในศาลชั้นต้น มาใช้บังคับแก่การอุทธรณ์และการพิจารณาพิพากษาชั้นตัดสินคดีของศาลอุทธรณ์แผนกคดี ผู้บริโภคและศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคโดยอนุโลม

หมวด ๔

ฎีกา

มาตรา ๕๑ คดีที่ศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดี ผู้บริโภคมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คู่ความอาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อขอให้พิจารณานุญาต ให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกินสองแสนบาทหรือในปัญหา ข้อกฎหมายภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้คู่ความยื่นฎีกาไปพร้อมกับคำร้องนั้นด้วย โดย ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้น แล้วให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องพร้อมฎีกา ดังกล่าวไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาโดยเร็ว

มาตรา ๕๒ ศาลฎีกาอาจพิจารณานุญาตให้ฎีกาตามมาตรา ๕๑ ได้เมื่อเห็นว่า ปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ หรือเป็นปัญหาสำคัญอื่นที่ศาล ฎีกาควรวินิจฉัย

มาตรา ๕๓ หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้องตามมาตรา ๕๑ การพิจารณา คำร้องการตรวจรับฎีกา การแก้ฎีกา ตลอดจนการพิจารณาและวินิจฉัยของศาลฎีกาตามมาตรา ๕๒ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๕๔ ในคดีที่ได้รับอนุญาตให้ฎีกาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย หากศาลฎีกา เห็นว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคไม่ถูกต้องไม่ว่าทั้งหมดหรือ

บางส่วนศาลฎีกาจะมีคำวินิจฉัยแต่เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายและยกคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคหรือศาลชั้นต้น แล้วมีคำสั่งให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคหรือศาลชั้นต้นแล้วแต่กรณี ทำคำพิพากษาหรือคำสั่งใหม่ภายใต้กรอบคำวินิจฉัยของศาลฎีกาก็ได้

มาตรา ๕๕ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนในศาลชั้นต้นมาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีของศาลฎีกาโดยอนุโลม

หมวด ๕
วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา

มาตรา ๕๖ ก่อนยื่นฟ้องคดีผู้บริโภค หากมีเหตุเช่นเดียวกับกรณีที่จะทำให้โจทก์มีสิทธิยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งจัดให้มีวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามมาตรา ๒๕๔ (๒) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือมีความจำเป็นต้องขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ผู้ที่จะเป็นโจทก์อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขอให้ใช้วิธีการชั่วคราวดังกล่าวก่อนฟ้องได้

คำขอตามวรรคหนึ่งต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุที่จะฟ้องผู้ประกอบการเป็นจำเลยและมีเหตุเพียงพอที่จะทำให้เชื่อว่าสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอนั้น รวมทั้งจะต้องมีบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงของผู้รู้เห็นเหตุแห่งการขอนั้นเพื่อสนับสนุนข้ออ้างดังกล่าว

มาตรา ๕๗ ในการพิจารณาคำขอตามมาตรา ๕๖ ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอหากพิจารณาแล้วเห็นว่า

(๑) คำขอยื่นและในโอกาสที่ยื่นคำขอนั้นมีเหตุสมควร และมีเหตุเพียงพอที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอนั้นได้ และ

(๒) สภาพแห่งความเสียหายของผู้ขอไม่สามารถที่จะได้รับชดใช้เป็นเงินหรือทดแทนด้วยสิ่งอื่นใดได้ หรือผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยไม่อยู่ในฐานะที่จะชดใช้หรือทดแทนความเสียหายแก่ผู้ขอหรือกรณีเป็นการยากที่จะบังคับคดีเอาแก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้นได้ภายหลัง หรือจะเกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวมอันยากต่อการแก้ไขเยียวยาในภายหลัง

ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากกว่ากันเพียงใดเป็นสำคัญ

ถ้าศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอนั้น คำสั่งเช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๕๘ ให้ศาลแจ้งคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๕๗ ให้ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยทราบโดยไม่ชักช้า

คำสั่งศาลตามวรรคหนึ่งนั้นให้มีผลบังคับแก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ทันที

มาตรา ๕๙ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๕๗ ให้ศาลพิเคราะห์ถึงความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลย และอาจสั่งให้ผู้ขอตามมาตรา ๕๖ วางเงินหรือหาประกันมาให้ตามจำนวนภายในระยะเวลาและกำหนดเงื่อนไขอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควรสำหรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นดังกล่าวก็ได้

มาตรา ๖๐ ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจยื่นคำขอให้ศาลยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๕๗ ได้ ถ้าศาลมีคำสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมดังกล่าว คำสั่งเช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจมีคำขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอตามมาตรา ๕๖ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้ โดยขอรวมไปกับคำขอให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้น หรือยื่นคำขอต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมดังกล่าวและเมื่อศาลทำการไต่สวนแล้วเห็นว่าคำสั่งเดิมที่ถูกยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการสั่งด้วยความผิดหรือความเลอเล่อของผู้ขอ ทำให้ศาลมีความเห็นหลงไปว่ามีเหตุที่จะฟ้องผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้นหรือมีเหตุเพียงพอที่จะสั่งอนุญาตตามมาตรา ๕๗ ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร และถ้าผู้ขอไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจบังคับผู้ขอเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

มาตรา ๖๑ ในกรณีที่ผู้ขอตามมาตรา ๕๖ มิได้ฟ้องคดีเกี่ยวกับคำขอที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๕๗ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิกเมื่อครบกำหนดดังกล่าว

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยอาจยื่นคำขอต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิก ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอตามมาตรา ๕๖ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้ และให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ขอชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร และถ้าผู้ขอไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจบังคับผู้ขอเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

มาตรา ๖๒ ในกรณีที่ผู้ขอตามมาตรา ๕๖ ฟ้องคดีเกี่ยวกับคำขอที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๕๗ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้คำสั่งอนุญาตนั้นหรือคำสั่งอนุญาตที่ศาลมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงตามมาตรา ๖๐ วรรคหนึ่ง มีผลใช้บังคับต่อไป เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งตามคำขอของจำเลยให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น และให้นำมาตรา ๒๖๐ มาตรา ๒๖๑ และมาตรา ๒๖๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๖๓ ในระหว่างการพิจารณา ถ้ามีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาความเสียหายหรือป้องกันเหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความหรือ

ผู้บริโภคเป็นส่วนรวมเป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่ความมีคำขอหรือปรากฏจากรายงานของเจ้าพนักงานคดี ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการนั้นได้เท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องแจ้งข้อมูลหรือออกหมายเรียกบุคคลนั้นมาได้ส่วนเกี่ยวกับความเสียหาย เหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหายรวมทั้งกิจการและทรัพย์สินของจำเลยได้ตามที่เห็นสมควร

หมวด ๖

การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

มาตรา ๖๔ ในการบังคับคดี หากการออกคำบังคับไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษา ก่อนมีการออกหมายบังคับคดีจะทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับความเสียหายและหากเน้นเข้าไปจะไม่อาจบังคับคดีได้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจมีคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อให้ออกหมายบังคับคดีไปทันทีโดยไม่ต้องออกคำบังคับก่อนก็ได้

มาตรา ๖๕ ภายหลังจากที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีผู้บริโภคแล้ว หากความปรากฏแก่ศาลว่ามีข้อขัดข้องทำให้ไม่อาจดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาได้หรือมีความจำเป็นต้องกำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องดังกล่าวตามความจำเป็นและสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๖ บรรดาคดีผู้บริโภคซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้นในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลาอันยาวนานและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมอันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เนคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ปริยานุช/ผู้จัดทำ
๔ มีนาคม ๒๕๕๑

ภาคผนวก ค.

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

พ.ศ. 2551

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานพระราชบัญญัติกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๕๑ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและ

ยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑”

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๓ ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าที่กำหนดใน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พระราชบัญญัตินี้ ให้บังคับตามกฎหมายนั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

“สินค้า” หมายความว่า สังกะหรณ์ทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้ง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ผลิตภัณฑ์ และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดใน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๓๖ ก/หน้า ๑๗/๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

“ผลิตผลเกษตรกรรม” หมายความว่า ผลิตผลอันเกิดจากเกษตรกรรมต่าง ๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงครั่ง เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึง ผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ

“ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสม ปรง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ตัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แซ่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

“ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย “ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

“ความเสียหายต่อจิตใจ” หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

“สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

“ขาย” หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

- (๑) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต
- (๒) ผู้นำเข้า
- (๓) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้
- (๔) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

มาตรา ๕ ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๖ เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๕ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของ

ผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่า ความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๗ ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๑) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๒) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ

(๓) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

คณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๘ ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่า ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ทั้งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย

ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่า ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๙ ข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหาย และประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

คณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

การฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้เสียหายตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด

กรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑๑ นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

กรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๑) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สาม

กรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(๒) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

มาตรา ๑๒ สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

มาตรา ๑๓ ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ให้อายุความระงับอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา

มาตรา ๑๔ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยสิทธิตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๕ สินค้าใดที่ได้ขายแก่ผู้บริโภคก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

านผู้รับสนองพระบรมราชโองการ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
 พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
 นายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
 านคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง.

แบบธรรมเนียมประกันภัยความรับผิดชอบตามกฎหมายต่อความเสียหาย
ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของสมาคมประกันวินาศภัย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริม
การประกอบธุรกิจประกันภัย(คปภ.)
Office of Insurance Commission

ที่ 3300/ ๒47

19 กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง การขอรับความเห็นชอบในหลักการแบบและข้อความกรมธรรม์ประกันภัยการประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ใบคำขอเอาประกันภัย เอกสารแนบท้าย และอัตราเบี้ยประกันภัย

เรียน ประธานคณะกรรมการประกันภัยเบ็ดเตล็ด

อ้างถึง หนังสือสมาคมประกันวินาศภัย ที่ คปภ. 13/2552 ลงวันที่ 21 มกราคม 2552

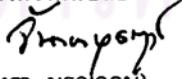
- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ใบคำขอเอาประกันภัย จำนวน 13 แผ่น
 2. เอกสารแนบท้ายสำหรับกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จำนวน 13 แผ่น
 3. อัตราเบี้ยประกันภัยสำหรับกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จำนวน 5 แผ่น

ตามหนังสือที่อ้างถึง คณะกรรมการประกันภัยเบ็ดเตล็ด สมาคมประกันวินาศภัย ขอรับความเห็นชอบแบบและข้อความกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ใบคำขอเอาประกันภัย เอกสารแนบท้าย และอัตราเบี้ยประกันภัยสำหรับกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

บัดนี้ นายทะเบียนพิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการแบบและข้อความกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ใบคำขอเอาประกันภัย เอกสารแนบท้าย และอัตราเบี้ยประกันภัยสำหรับกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าวแล้ว ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และโปรดแจ้งให้บริษัทสมาชิกทราบเพื่อยื่นขอรับความเห็นชอบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางจันทรา บุรณฤกษ์)

เลขาธิการ

คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

นายทะเบียน

ฝ่ายกำกับผลิตภัณฑ์ประกันภัย

โทร. 02-547-4550

โทรสาร 02-547-4549

กรรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
(ใช้เกณฑ์วันเรียกร้อง - Claim Made Basis)

โดยการซื้อถือข้อตกลงในใบคำขอเอาประกันภัยซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกรรมธรรม์ประกันภัยนี้ และเพื่อเป็นการตอบแทนเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยต้องชำระ ให้แก่บริษัท บริษัทตกลงรับประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายของผู้เอาประกันภัยต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ภายใต้ข้อตกลงคุ้มครอง ข้อยกเว้น ข้อกำหนดและเงื่อนไขทั่วไปและเอกสารแนบท้ายของกรรมธรรม์ประกันภัยนี้

หมวดที่ 1 คำจำกัดความ

คำจำกัดความและความหมายเฉพาะที่ได้ให้ไว้ในหมวดนี้จะถือเป็นความหมายเดียวกันทั้งหมดไม่ว่าจะปรากฏในส่วนใดก็ตามของกรรมธรรม์ประกันภัย เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในกรรมธรรม์ประกันภัย

กรรมธรรม์ประกันภัย	หมายถึง	ใบคำขอเอาประกันภัย ตารางกรรมธรรม์ประกันภัย ข้อตกลงคุ้มครอง ข้อยกเว้น ข้อกำหนดและเงื่อนไขทั่วไป เอกสารแนบท้าย และใบสลักหลังของกรรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งสัญญาประกันภัยเดียวกัน
บริษัท	หมายถึง	ผู้รับประกันภัยตามกรรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้
ผู้เอาประกันภัย	หมายถึง	บุคคลหรือนิติบุคคลตามที่ระบุชื่อเป็นผู้เอาประกันภัยในตารางกรรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งตกลงจะชำระเบี้ยประกันภัยให้แก่บริษัท
ผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัย	หมายถึง	สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใดๆ ที่เป็นสังหาริมทรัพย์ตามที่ระบุไว้ในตารางกรรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งผลิต ขาย จำหน่าย จ่าย แจกหรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้าโดยผู้เอาประกันภัย รวมทั้งบรรจุภัณฑ์ของสินค้าและผลิตภัณฑ์นั้นด้วย
สินค้าที่ไม่ปลอดภัย	หมายถึง	สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควรทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้
ผู้เสียหาย	หมายถึง	ผู้ได้รับความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย และ/หรือ ความเสียหายต่อทรัพย์สิน อันสืบเนื่องหรือเป็นผลมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
ความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ของผู้เสียหาย	หมายถึง	การเสียชีวิต การบาดเจ็บ การเจ็บป่วยทางร่างกายต่อผู้เสียหาย รวมถึง สุขภาพ อนามัย แต่ไม่รวมถึงความเสียหายต่อจิตใจ เว้นแต่มีเอกสารแนบท้ายกรรมธรรม์ประกันภัยขยายความคุ้มครองให้รวมถึงความเสียหายต่อจิตใจ
ความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย	หมายถึง	ความเสียหายทางกายภาพต่อทรัพย์สิน รวมถึง ความสูญเสียจากการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น ที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายเนื่องมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
ค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี	หมายถึง	ค่าฤชาธรรมเนียม ค่าทนายความ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในนามของผู้เอาประกันภัยด้วยความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัท รวมถึง ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบคำพิพากษาอันเกี่ยวกับการต่อสู้คดีที่เกิดจากการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนโดยผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนผู้เสียหาย

เหตุการณ์ความเสียหาย	หมายถึง	อุบัติเหตุหรือภัยพิบัติที่เกิดขึ้นสืบเนื่องติดต่อกัน หรือเป็นครั้งคราว หรือเกิดขึ้นซ้ำๆ ใดก็มีสาเหตุเดียวกัน อันก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยของผู้เสียหาย หรือความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย ซึ่งผู้เอาประกันภัยไม่ได้ตั้งใจที่จะก่อให้เกิดขึ้นและไม่ได้คาดหมายไว้
วันที่มีผลคุ้มครองย้อนหลัง (Retroactive Date)	หมายถึง	วันที่มีผลคุ้มครองย้อนหลัง (Retroactive Date) ตามที่ระบุไว้ในหน้าตารางกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งการประกันภัยนี้จะเริ่มให้ความคุ้มครองภายใต้กรมธรรม์ประกันภัยสำหรับความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยของผู้เสียหาย และความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ระบุไว้
เกณฑ์วันเรียกร้อง (Claim Made Basis)	หมายถึง	การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในระหว่างระยะเวลาประกันภัย หรือภายในระยะเวลาการเรียกร้องที่ขยายออกไป (หากมี) และเป็นการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนสำหรับเหตุการณ์ความเสียหายเดียวกันเป็นครั้งแรก ไม่ว่าจะเป็นการที่ผู้เอาประกันภัยได้รับการเรียกร้องเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้เสียหาย หรือถูกฟ้องศาล แล้วแต่เหตุการณ์ใดจะเกิดขึ้นก่อน และได้แจ้งต่อบริษัททันที ให้ถือเป็นวันที่ได้รับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

หมวดที่ 2 ข้อตกลงคุ้มครอง

ภายใต้จำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบตามที่ระบุไว้ในตารางกรมธรรม์ประกันภัย ข้อยกเว้นในหมวดที่ 3 ข้อกำหนดและเงื่อนไขทั่วไปในหมวดที่ 4 บริษัทจะให้ความคุ้มครองตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. บริษัทจะชดเชยค่าสินไหมทดแทนในนามผู้เอาประกันภัย สำหรับความรับผิดชอบตามกฎหมายของผู้เอาประกันภัยต่อผู้เสียหาย อันสืบเนื่องหรือเป็นผลมาจากผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยซึ่งเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และเกิดเหตุการณ์ความเสียหายขึ้นภายในอาณาเขตความคุ้มครอง ซึ่งรวมถึงที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ผลคุ้มครองย้อนหลัง (Retroactive Date) ตามที่ระบุในตารางกรมธรรม์ประกันภัย แล้วแต่วันใดจะเริ่มต้นก่อนและผู้เอาประกันภัยได้เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนต่อบริษัท ตามเกณฑ์วันเรียกร้อง (Claim Made Basis) สำหรับ

- 1.1 ความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ของผู้เสียหาย
- 1.2 ความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย
- 1.3 ค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี ที่ได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัท

2. การล้มละลายหรือการมีหนี้สินส่วนตัวของผู้เอาประกันภัยหรือของกองมรดกของผู้เอาประกันภัยจะไม่เป็นภาระปลดปล่อยบริษัทจากการผูกพันภายใต้กรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้

หมวดที่ 3 ข้อยกเว้น

กรมธรรม์ประกันภัยนี้ไม่คุ้มครอง

1. ความรับผิดชอบแรกที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความเสียหายแต่ละครั้งตามที่ระบุไว้ในตารางกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งความรับผิดชอบแรกนี้หมายรวมถึง ค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีด้วย

2. การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเหตุการณ์ความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนวันที่มีผลคุ้มครองย้อนหลัง (Retroactive Date) ตามที่ระบุในตารางกรมธรรม์ประกันภัย

3. การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนใดๆ ที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์วันเรียกร้อง (Claim Made Basis)

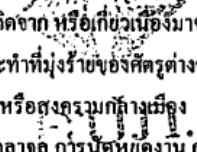

4

4. ความรับผิดชอบใด ๆ ที่เกิดขึ้นจาก

- 4.1 ความรับผิดชอบตามกฎหมายซึ่งเกิดขึ้นจากการใช้สถานที่ประกอบการ ความรับผิดชอบตามกฎหมายอันเกิดจากผู้เอาประกันภัยหรือลูกจ้างของผู้เอาประกันภัย ซึ่งทำงานประจำ ณ สถานที่ประกอบการ หรือในขณะที่ออกไปปฏิบัติงานภายนอกสถานที่ประกอบการ
 - 4.2 ความรับผิดชอบตามกฎหมายซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบวิชาชีพทุกชนิด
 - 4.3 การที่ผลิตภัณฑ์ หรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ไม่ได้คุณภาพหรือไม่เป็นไปตามสรรพคุณที่กำหนด หรือไม่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้บริโภค

อย่างไรก็ตาม ข้อยกเว้นนี้ไม่ใช่บังคับกรณีที่เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามคำจำกัดความของกรมธรรม์ประกันภัย
 - 4.4 การทดลองทางการแพทย์ หรือการทดสอบใดๆ ที่กระทำโดยผู้เอาประกันภัย หรือทำขึ้นในนามผู้เอาประกันภัย
 - 4.5 ความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยความจงใจหรือความประมาทของผู้เอาประกันภัย หรือที่ผู้เอาประกันภัยควรคาดหมายได้
 - 4.6 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากไวรัส ฟิลิเชีย หรือสิ่งมีชีวิตที่ได้จากการเปลี่ยนถ่ายหน่วยพันธุกรรม (GMO) ซึ่งเป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัย
 - 4.7 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการสะสมในร่างกายของสารฟอร์มาลินที่มีอยู่ในผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัย
 - 4.8 ผลิตภัณฑ์ที่ใช้เป็นส่วนประกอบ ติดตั้ง หรือทำหน้าที่ควบคุมติดตาม สำหรับอากาศยาน จรวด ยานอวกาศ และดาวเทียม
 - 4.9 ความรับผิดชอบใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากคำพิพากษา หรือกระบวนการยุติธรรมนอกเขตอำนาจศาลที่คุ้มครอง หรือที่เกิดขึ้นหรือสืบเนื่องจากคำพิพากษาของศาลไทยที่มีผลให้เกิดการบังคับคดีนอกราชอาณาจักรไทย
5. ความรับผิดชอบตามกฎหมายซึ่งเกิดขึ้นจากมลภาวะใดๆ
 6. ความรับผิดชอบอันเกิดจากสัญญาที่ผู้เอาประกันภัยทำขึ้น ซึ่งถ้าไม่มีสัญญาดังกล่าว ความรับผิดชอบของผู้เอาประกันภัยจะไม่เกิดขึ้น
 7. ค่าปรับทางแพ่ง ค่าปรับทางอาญา ค่าปรับโดยสัญญา ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเว้นแต่ได้ขยายความคุ้มครองตามเอกสารแนบท้าย
 8. ความรับผิดชอบอันเกิดจากการผลิต การจ่ายและจำหน่ายกระแสไฟฟ้า
 9. ความรับผิดชอบใด ๆ ต่อความสูญเสียหรือเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ยังอยู่ในความควบคุม ครอบครอง ดูแล ของผู้เอาประกันภัย
 10. การสูญเสียประโยชน์จากการใช้ทรัพย์สิน ซึ่งตัวทรัพย์สินไม่ได้เสียหายหรือถูกทำลาย
 11. กรมธรรม์ประกันภัยนี้ไม่ใช้ได้
 - 11.1 ความสูญเสีย หรือเสียหายต่อผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัย
 - 11.2 ค่าใช้จ่ายในการนำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยมาทดแทน
 - 11.3 ค่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยที่จ่ายคืนให้แก่ผู้ซื้อหรือผู้เสียหายหรือผู้บริโภค
 - 11.4 ค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บและหรือเรียกคืนสินค้าหรือผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยบางส่วนหรือทั้งหมด ไม่ว่าจะจากบุคคลใด
 - 11.5 ค่าใช้จ่ายในการผลิต จัดทำหรือผลิตขึ้นใหม่ รวมถึงการซ่อมแซมใดๆ ของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยมีภาระผูกพันตามสัญญา

-
12. ความรับผิดชอบไม่ว่าลักษณะใดๆ อันเกิดจาก หรือเกี่ยวเนื่องมาจาก หรือเป็นผลโดยตรงหรือโดยอ้อมจาก
- 12.1 สงคราม การรุกราน การกระทำที่มุ่งร้ายของศัตรูต่างชาติ หรือการกระทำที่มุ่งร้ายคล้ายสงคราม (ไม่ว่าจะมีการประกาศหรือไม่ก็ตาม) หรือสงครามกลางเมือง
 - 12.2 การแข็งข้อ การกบฏ การจลาจล การนัดหยุดงาน การยึดอำนาจ การก่อความวุ่นวาย การก่อการร้าย การกระทำของผู้ก่อการร้าย การปฏิวัติ การประกาศกฎอัยการศึก หรือเหตุการณ์ใดๆ ซึ่งจะเป็นเหตุให้มีการประกาศหรือคงไว้ซึ่งกฎอัยการศึก
 - 12.3 ความสูญเสียหรือความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างหรือสืบเนื่องจากการกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรบ ยึด ทำลาย หรือทำให้ยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งเสียหาย
 - 12.4 อาวุธนิวเคลียร์ การแผ่รังสี หรือการแพร่กัมมันตภาพรังสีจากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ หรือกากนิวเคลียร์ใด ๆ อันเนื่องมาจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ และจากกรรมวิธีใดๆ แห่งการแตกแยกตัวทางนิวเคลียร์ ซึ่งดำเนินการติดต่อกันไปด้วยตัวเอง เว้นแต่จะมีการขยายความคุ้มครองโดยระบุไว้ในเอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัย

หมวดที่ 4 ข้อกำหนดและเงื่อนไขทั่วไป

1. การสิ้นสุดผลบังคับของกรมธรรม์ประกันภัยก่อนครบกำหนดระยะเวลาประกันภัย

กรมธรรม์ประกันภัยนี้จะสิ้นสุดผลบังคับทันทีที่มีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญใดๆ ที่ระบุรายละเอียดในใบคำขอเอาประกันภัย หรือสาระสำคัญอื่นๆ ซึ่งทำให้ความเสี่ยงภัยเพิ่มขึ้น เว้นแต่ผู้เอาประกันภัยจะโต้แย้งให้บริษัททราบเป็นลายลักษณ์อักษรในทันทีที่มีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญและบริษัท ได้ตกลงยินยอมรับประกันภัยต่อไปและบริษัท ได้ออกเอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยที่ได้ลงลายมือชื่อโดยบุคคลผู้มีอำนาจของบริษัทและประทับตราของบริษัทไว้เป็นสำคัญ
2. หน้าที่ของผู้เอาประกันภัยในการใช้มาตรการที่เหมาะสม การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน และการรักษาสิทธิ
 - 2.1 ผู้เอาประกันภัยต้องตรวจสอบ และจัดให้มีการป้องกันตามสมควร เพื่อมิให้เกิดอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ความเสียหาย และหาวิธีป้องกันและแก้ไขข้อบกพร่องหรือสาเหตุที่อาจจะก่อให้เกิดความสูญเสียหรือเสียหาย ก่อนที่จะขยาย กระจาย แจกจ่าย หรือจำหน่ายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยออกสู่ผู้บริโภค
 - 2.2 เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือตัวแทนของผู้เอาประกันภัยได้รับทราบถึงเหตุการณ์ใดซึ่งอาจก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องในอนาคต ผู้เอาประกันภัยจะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้บริษัททราบทันที เมื่อได้รับหนังสือเรียกร้องค่าเสียหายแล้ว บริษัทจะดำเนินการพิจารณาตัดสินไหมทดแทนสำหรับเหตุการณ์ที่ผู้เอาประกันภัยแจ้งให้บริษัททราบ
 - 2.3 ผู้เอาประกันภัยจะต้องไม่ตกลงยินยอมเสนอหรือให้สัญญาว่าจะชดเชยค่าเสียหายแก่บุคคลใด โดยไม่ได้รับความยินยอมจากบริษัท
 - 2.4 ผู้เอาประกันภัยจะต้องใช้ความพยายามอย่างดีที่สุดในการสงวนรักษาทรัพย์สิน ผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้และเครื่องจักรทั้งปวงและบรรดาสิ่งอื่นๆ ซึ่งอาจช่วยในการตรวจสอบหรือต่อสู้การเรียกร้อง หรือในการที่บริษัทจะใช้สิทธิหลังการรับช่วงสิทธิ และเพียงเท่าที่อาจเป็นไปได้ตามสมควร ผู้เอาประกันภัยจะต้องไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือซ่อมแซมใดๆ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากบริษัทจนกว่าบริษัทจะให้มีโอกาสทำการตรวจสอบแล้ว
 - 2.5 ผู้เอาประกันภัยจะต้องไม่กระทำการใดๆ ที่จะกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบริษัทที่มีต่อผู้ได้รับความเสียหายจากการรับช่วงสิทธิและต้องร่วมมือกับบริษัทในการที่บริษัทจะใช้สิทธิไต่เบี่ยจากผู้ทำให้เกิดความเสียหาย

3. สิทธิของบริษัทในการโต้แย้งข้อกล่าวหาหรือต่อผู้คดีและการทวงใช้ค่าสินไหมทดแทน

ในกรณีที่มีการเรียกร้องสิทธิในเหตุการณ์ความเสียหายใดที่อาจทำให้บริษัทต้องรับผิดชอบกรรมธรรม์ประกันภัยนี้ บริษัทมีสิทธิดำเนินการตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- 3.1 บริษัทมีสิทธิที่จะทำการตรวจสอบการเรียกร้องในเหตุการณ์ความเสียหายนั้นตามดุลพินิจที่บริษัทเห็นสมควร รวมทั้งการเข้าดำเนินการต่อผู้คดี และประนีประนอมยอมความกับผู้เสียหายเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัย แต่สิทธิของบริษัทในการเข้าดำเนินการต่อผู้คดีจะระงับลงเมื่อบริษัทได้ชำระเงินตามคำพิพากษาหรือตามการประนีประนอมยอมความเต็มตามจำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความเสียหายแต่ละครั้งตามที่ระบุไว้ในตารางกรรมธรรม์ประกันภัย ทั้งนี้ บริษัทไม่มีหน้าที่ต้องดำเนินการต่อสู้ป้องกันผู้เอาประกันภัยจากการเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับการเสียชีวิต หรือการบาดเจ็บ หรือความเสียหายต่อทรัพย์สิน ต่อผู้เสียหายที่ไม่ได้รับความคุ้มครองภายใต้กรรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้
- 3.2 บริษัทจะไม่ตกลงต่อการเรียกร้องใดโดยมิได้สอบถามความเห็นจากผู้เอาประกันภัยก่อน อย่างไรก็ตามผู้เอาประกันภัยปฏิเสธ ไม่ยินยอมต่อการตกลงในการเรียกร้องใดที่บริษัทสามารถตกลงกับผู้เสียหายได้และเลือกที่จะต่อสู้คดีหรือดำเนินการทางกฎหมายต่อไป บริษัทจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีร่วมกันเพียงถึงวันที่ผู้เอาประกันภัยปฏิเสธการตกลงดังกล่าว แต่ไม่เกินจำนวนเงินที่บริษัทสามารถตกลงกับผู้เสียหายได้สำหรับการเรียกร้องนั้นหรือไม่เกินจำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความเสียหายแต่ละครั้งตามที่ระบุไว้ในตารางกรรมธรรม์ประกันภัย แล้วแต่จำนวนเงินใดจะน้อยกว่า

4. จำนวนเงินจำกัดความรับผิด

- 4.1 หากบริษัทจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ที่เอาประกันภัยและมีผู้เสียหายมากกว่าหนึ่งรายอันสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความเสียหายเดียวกัน หรือสาเหตุเดียวกัน ความรับผิดของบริษัทต่อผู้เสียหายทั้งหมดจะไม่เกินจำนวนเงินจำกัดความรับผิดของบริษัทที่ระบุไว้ในตารางกรรมธรรม์ประกันภัย
- 4.2 จำนวนเงินจำกัดความรับผิดสูงสุดของบริษัทตามกรรมธรรม์ประกันภัยนี้ จะไม่เกินจำนวนเงินจำกัดความรับผิดรวมของบริษัทตลอดระยะเวลาเอาประกันภัยตามที่ได้ระบุในหน้าตารางกรรมธรรม์ประกันภัย ในกรณีที่จำนวนค่าสินไหมทดแทนที่บริษัทได้ชดใช้ไปหรือได้ตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรที่จะชดใช้มีจำนวนรวมกันครบตามจำนวนเงินจำกัดความรับผิดรวมของบริษัท กรรมธรรม์ประกันภัยนี้จะสิ้นสุดบังคับทันที แม้จะยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาประกันภัยก็ตาม

5. การประกันภัยอื่นและการเฉลี่ยความรับผิด

หากผู้เอาประกันภัยมีการประกันภัยตามกรรมธรรม์ประกันภัยฉบับอื่นซึ่งสามารถให้ความคุ้มครองความรับผิดตามกฎหมายของผู้เอาประกันภัยและความรับผิดนั้นยังได้รับความคุ้มครองตามกรรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้อีกด้วย บริษัทจะรับผิดชอบตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- 5.1 บริษัทจะรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนและค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีตามอัตราส่วนของบริษัทสำหรับจำนวนเงินที่บริษัทจะต้องร่วมเฉลี่ยในความรับผิดนั้น
- 5.2 ในกรณีที่กรรมธรรม์ประกันภัยอื่นมีเงื่อนไขระบุไว้ชัดเจนที่มีผลทำให้กรรมธรรม์ประกันภัยฉบับอื่นนั้นจะคุ้มครองความเสียหายเฉพาะส่วนที่เกินกว่าที่กรรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้จะชดใช้ให้ได้ กรรมธรรม์ประกันภัยนี้จะเข้ามารับผิดชอบต่อความเสียหายนั้น ก่อนกรรมธรรม์ประกันภัยฉบับอื่น

6. การปรับปรุงเบี้ยประกันภัย

เนื่องจากเบี้ยประกันภัยที่ระบุในตารางกรมธรรม์ประกันภัยเป็นเบี้ยประกันภัยประมาณการที่คำนวณจากประมาณการรายได้ต่อปี ดังนั้น ภายในหนึ่งเดือนนับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยต้องจัดส่งรายละเอียดและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายได้ที่แท้จริงต่อปีให้บริษัทเพื่อการคำนวณเบี้ยประกันภัยที่ถูกต้อง ถ้าปรากฏว่าจำนวนเบี้ยประกันภัยที่คำนวณได้แตกต่างจากเบี้ยประกันภัยที่ชำระไว้แล้ว ผู้เอาประกันภัยต้องชำระเบี้ยประกันภัยเพิ่มเติมให้แก่บริษัทสำหรับส่วนที่ขาดหรือบริษัทต้องคืนเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยสำหรับส่วนที่เกิน แล้วแต่กรณี แต่ทั้งนี้ บริษัทไม่ต้องคืนเบี้ยประกันภัยกรณีที่ได้มีการตกลงเบี้ยประกันภัยขั้นต่ำกับผู้เอาประกันภัยไว้แล้ว

7. การบอกเลิกกรมธรรม์ประกันภัย

- 7.1 บริษัทอาจบอกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ได้ด้วยการบอกกล่าวล่วงหน้าเป็นหนังสือไม่น้อยกว่า 15 วัน โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนถึงผู้เอาประกันภัยตามที่อยู่ครั้งสุดท้ายที่แจ้งให้บริษัททราบ ในกรณีนี้บริษัทจะคืนเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย โดยหักเบี้ยประกันภัยสำหรับระยะเวลาที่กรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ได้ใช้บังคับมาแล้วออกตามส่วน
- 7.2 ผู้เอาประกันภัยอาจบอกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ได้ โดยแจ้งให้บริษัททราบเป็นหนังสือและมีสิทธิได้รับเบี้ยประกันภัยคืนหลังจากหักเบี้ยประกันภัยสำหรับระยะเวลาที่กรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ได้ใช้บังคับมาแล้วออก โดยคิดตามอัตราเบี้ยประกันภัยระยะสั้นดังตารางต่อไปนี้

ตารางอัตราเบี้ยประกันภัยระยะสั้น

ระยะเวลาประกันภัย (ไม่เกินเดือน)	ร้อยละของเบี้ยประกันภัยเต็มปี
1	15
2	25
3	35
4	45
5	55
6	65
7	75
8	80
9	85
10	90
11	95
12	100

8. การโอนสิทธิและหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้

สิทธิและหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้ไม่อาจโอน โดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัท เว้นแต่ในกรณีการเสียชีวิตของผู้เอาประกันภัยที่ระบุชื่อซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา

หากผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต สิทธิและหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้จะถูกโอน ไปยังทายาทตามกฎหมายของผู้เอาประกันภัยเฉพาะ ในส่วนที่ตกเป็นมรดกแก่ทายาทนั้น ในกรณีที่มีการแต่งตั้งผู้จัดการมรดกของผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลอื่นที่มีสิทธิและอำนาจตามกฎหมายในการดูแลรักษาจากมรดกของผู้เอาประกันภัย ผู้จัดการมรดกหรือบุคคลอื่นดังกล่าวจะเป็นผู้ที่ได้รับสิทธิและหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยฉบับนี้

เอกสารแนบท้ายว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages)
 ธรรมเนียมประกันภัยความรับผิดชอบตามกฎหมายต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

เอกสารแนบท้ายเลขที่.....เป็นส่วนหนึ่งของธรรมเนียมประกันภัยเลขที่.....วันทำเอกสาร.....
ชื่อผู้เอาประกันภัย
ระยะเวลาที่มีผลบังคับ เริ่มตั้งแต่วันที่.....เวลา.....น. สิ้นสุดวันที่.....เวลา 16.30 น.
เบี้ยประกันภัยเพิ่ม.....บาท อากรแสตมป์.....บาท ภาษีมูลค่าเพิ่ม.....บาท รวม.....บาท

เป็นที่ตกลงกันว่า ถ้าข้อความใดในเอกสารนี้ขัดหรือแย้งกับข้อความที่ปรากฏในธรรมเนียมประกันภัย ให้ใช้ข้อความที่ปรากฏในเอกสารนี้บังคับแทน

เพื่อเป็นการตอบแทน ที่ผู้เอาประกันภัยได้ตกลงชำระเบี้ยประกันภัยเพิ่มเติม การประกันภัยนี้จะขยายความคุ้มครองรวมถึง การจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ เพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง

ความรับผิดชอบภายใต้การขยายความคุ้มครองนี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของจำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบสูงสุดที่ระบุในธรรมเนียมประกันภัย

ส่วนเงื่อนไขและข้อความอื่นๆ ในธรรมเนียมประกันภัยนี้ คงใช้บังคับตามเดิม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวนันทอง วนวัฒนาวงศ์ เกิดที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2525 สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และสำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2547 สำเร็จการศึกษานิติบัณฑิตไทย จากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ในสมัยที่ 59 ปีการศึกษา 2549 และเข้าศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อพ.ศ. 2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย